

# Regeringens skrivelse

## 2008/09:34



Sveriges handlingsprogram för tillväxt och  
sysselsättning 2008–2010

Skr.  
2008/09:34

---

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 9 oktober 2008

*Fredrik Reinfeldt*

*Cecilia Malmström*  
(Statsrådsberedningen)

### Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Strategin för tillväxt och sysselsättning, den s.k. Lissabonstrategin, är EU:s gemensamma ramverk för att främja en långsiktig utveckling med hållbar tillväxt och full sysselsättning. I strategin ingår att medlemsstaterna ska ta fram nationella handlingsprogram för hur de på nationell nivå genomför strategin.

Denna skrivelse är Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning 2008–2010 och presenterar regeringens politik som ska lägga grunden för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling, skapa utrymme för ökad välfärd samt möta kommande utmaningar.

1	Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning 2008–2010 .....	3
1.1	Inledning .....	3
1.2	Kommissionens och rådets rekommendationer till Sverige .....	5
1.3	Det ekonomiska läget i Sverige.....	10
1.4	Arbetet med det svenska handlingsprogrammet .....	12
2	Makroekonomisk politik.....	15
2.1	Sunda offentliga finanser för hållbar tillväxt och välfärd .....	16
2.2	En väl fungerande lönebildning .....	21
3	Mikroekonomisk politik .....	22
3.1	Förstärkta insatser för en konkurrenskraftig forskning .....	23
3.2	Ett hållbart informationssamhälle för alla .....	25
3.3	Öppna fungerande marknader i en hållbar ekonomi .....	27
3.4	Miljö- och klimatpolitik för hållbar tillväxt .....	34
3.5	Enklare och mer lönsamt att driva företag .....	41
3.6	Hållbar infrastruktur för ökad konkurrenskraft, tillväxt och välfärd .....	47
4	Sysselsättningspolitik .....	49
4.1	Gemensamma mål för sysselsättningspolitiken .....	50
4.2	En arbetsmarknad för alla .....	56
4.3	En väl fungerande arbetsmarknad.....	75
4.4	En väl fungerande lönebildning .....	81
4.5	Ökad kunskap och kvalitet i utbildningssystemet .....	82
5	EG:s strukturfondsprogram i Sverige programperioden 2007–2013 .....	87
	Bilaga 1 Integrerade riktlinjer .....	91
	Bilaga 2 Strukturindikatorer Sverige jämfört med övriga EU år 2007 .....	100
	Bilaga 3 Indikatorer för att följa upp sysselsättningsstrategin .....	101
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 oktober 2008 ....	124

# 1 Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning 2008–2010

## 1.1 Inledning

Strategin för tillväxt och sysselsättning, den s.k. Lissabonstrategin, är EU:s gemensamma ramverk för att främja en långsiktig utveckling med hållbar tillväxt och full sysselsättning. Den handlar om att stärka Europas konkurrenskraft i en växande global ekonomi och ställa om till en klimat- och miljömässigt hållbar utveckling. Därför är det viktigt att lägga grunden för makroekonomisk stabilitet, investera i utbildning och forskning samt utveckla ny teknologi, men också förbättra innovations- och företagsklimatet samt fördjupa den inre marknaden. Att reformera för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt i Europa, öka arbetskraftsutbudet och stärka den sociala sammanhållningen är andra viktiga komponenter.

I strategin ingår att medlemsstaterna ska ta fram nationella handlingsprogram för hur de på nationell nivå genomför strategin. I Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning 2006–2008 samt i uppföljningsrapporten 2007 presenterades regeringens politik som ska lägga grunden för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling och välfärd. I detta handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning för perioden 2008–2010 redogör regeringen för sin fortsatta politik för att ge fler människor möjlighet till förvärvsarbete, lön och arbetsgemenskap samt skapa förutsättningar för att fortsatt utveckla den svenska välfärden.

### *Hög sysselsättning, fler jobb och sunda offentliga finanser tryggar välfärden*

Den svenska regeringen har som övergripande mål att återupprätta arbetslinjen och bekämpa människors utanförskap från arbetsmarknaden. Detta uppnås genom åtgärder och insatser som gör det mer lönsamt att arbeta, gör det enklare och billigare att anställa samt gör att fler företag kan starta och växa i Sverige. Därmed läggs grunden för att utveckla välfärden.

Regeringens politik för en varaktigt hög sysselsättning och minskat utanförskap har, tillsammans med en stark konjunktur, varit framgångsrik. Sjukskrivningar och arbetslöshet har minskat och fler människor har fått jobb. Särskilt gynnsam har situationen varit för unga människor. Arbetsmarknaden och sysselsättningen har också utvecklats starkare i Sverige än i de flesta andra EU-länder.

Utsikterna i världsekonomin har emellertid försämrats under sommaren och hösten till följd av tilltagande oro på de internationella finansmarknaderna. Den pågående finanskrisen har visat sig vara djupare och mer utbredd än vad som tidigare befarats. Utvecklingen har haft en dämpande inverkan på hushåll och företag samt försämrat tillväxtutsikterna i omvärlden.

Sverige, som ett litet handelsberoende land, påverkas av den svagare utvecklingen i omvärlden. Exportutsikterna försämrats, investeringarna minskar och köpkraften hos svenska hushåll dämpas. Mot denna bakgrund väntas tillväxttakten i landet i det närmaste halveras 2008 och 2009 jämfört med 2007. En återhämtning bedöms ske under 2010 vilket gradvis leder till stigande sysselsättning och lägre arbetslöshet.

En hörnsten i regeringens politik är sunda offentliga finanser. De har fortsatt att utvecklas starkt. Detta ger Sverige en stark position i arbetet med att fortsätta politiken för full sysselsättning och samtidigt möta en svagare ekonomisk utveckling.

Regeringen avser att under perioden 2008–2010 ta ytterligare steg för att minska utanförskapet, varaktigt höja sysselsättningen och få svensk ekonomi att fungera bättre med en stigande välfärd som följd. Inriktningen på regeringens politik under denna period bidrar till att dämpa konjunkturedgången och mildra effekterna på arbetsmarknaden genom bl.a. skattelättnader för hushåll och företag, satsningar på infrastruktur och forskning samt tillskott till kommunsektorn. Regeringen genomför reformer för att förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom att stärka konkurrensen och förbättra företags- och innovationsklimatet i landet. Det skapar gynnsamma förutsättningar för svensk ekonomi att snabbt kunna återhämta sig när den globala konjunkturen vänder uppåt igen. Regeringen fortsätter därför att genomföra strukturella reformer som gör Sverige starkare som tillväxtnation och förstärker välfärden.

### *En politik för jobb och företagande*

För att stärka arbetslinjen och öka arbetskraftsutbudet föreslår regeringen ett tredje steg i jobbskatteavdraget samt ett sänkt uttag av statlig inkomstskatt. Reformen syftar till att minska marginaleffekterna för låg- och medelinkomsttagare, göra det mer lönsamt att arbeta, men också mer lönsamt att gå från deltid till heltid och satsa på utbildning. Med de tre stegen i jobbskatteavdraget kommer cirka 97 procent av alla heltidsarbetande att få skattesänkningar på över 1 000 kronor per månad.

Kraftigt nedsatta socialavgifter för ungdomar, intensifierad satsning på nyanlända invandrare och införandet av en ny sjukskrivningsprocess är ytterligare några av de åtgärder som regeringen vidtar för att stärka arbetslinjen.

Regeringen presenterar även att genomföra ett företagsskattepaket som innebär att skatterna sänks med knappt 16 miljarder kronor 2009. Syftet är att stärka drivkrafterna till investeringar och nyanställningar i företagen. Bolagsskatten föreslås sänkas från 28 till drygt 26 procent och socialavgifterna med en procentenhet. Därtill minskar den administrativa bördan för företagen genom ett antal förenklingar som ett led i regeringens mål att minska företagets administrativa kostnader med 25 procent till 2010. Regeringen föreslår därtill en satsning på entreprenörskapsutbildning inom högskolan.

För att stärka arbetet inom konkurrensområdet föreslås att medel avsätts för bl.a. en bättre fungerande offentlig upphandling samt arbete

rörande konfliktlösning i situationer när offentlig och privat näringsverksamhet bedrivs på samma marknad. Skr. 2008/09:34

### *En politik för att rusta Sverige för framtiden*

Regeringen föreslår en omfattande satsning för att höja kvaliteten i förskolan och skolan. Satsningen innehåller bl.a. en utvidgning av den allmänna förskolan till att omfatta även treåringar, en barnomsorgspong, ett förtydligande av läroplanen i förskolan samt stärkt fortbildning för förskollärare och barnskötare. Därtill föreslås bl.a. en särskild satsning på matematik, naturvetenskap och teknik, en utvidgning av försöksverksamheten med lärlingsutbildning, en förlängning av fortbildnings-satsningen för lärare samt en förstärkt satsning på yrkesutbildningen.

Konkurrenskraftig forskning och innovationer som kan omsättas till produktion är viktiga förutsättningar för tillväxt. Forskningspolitiken ska upprätthålla och förstärka Sveriges roll som forskningsnation. En betydande satsning föreslås därför för att höja kvaliteten i svensk forskning och stärka svenskt näringslivs konkurrenskraft för att därmed bidra till ekonomisk tillväxt. Totalt kommer resurstillskottet att omfatta närmare 15 miljarder kronor fördelat på fyra år. Fokus ligger på forskningsområdena medicin, teknik och klimat.

En väl fungerande infrastruktur är en förutsättning för att bibehålla och stärka Sveriges konkurrenskraft. Regeringen föreslår mot denna bakgrund en omfattande närtidssatsning som motsvarar ett årligt tillskott på drygt 5 miljarder kronor per år 2009 och 2010.

Regeringen har genomfört ett flertal klimatåtgärder, bl.a. ett klimat-skattepaket och en klimatmiljard med satsningar inom energi-effektivisering, klimatforskning, nätverk för vindbruk, hållbart uttag av bioenergi, internationella klimatinvesteringar, program för hållbara städer samt satsningar på andra generationens biodrivmedel. Ytterligare drygt 3 miljarder kronor avsätts under perioden 2009–2011 för klimat och energiåtgärder. Huvudprioriteringarna ligger på ökade internationella klimatinvesteringar, kommersialisering och spridning av ny energiteknik, effektivare energianvändning samt snabbare planprocesser för förnybar elproduktion.

## 1.2 Kommissionens och rådets rekommendationer till Sverige

I enlighet med artikel 99 och 128 i EG-fördraget har rådet getts möjlighet att ge enskilda medlemsstater rekommendationer om utformningen av den nationella politiken. Syftet är att stärka genomförandet av Lissabonstrategin och leva upp till de gemensamma målsättningarna i strategin. Dessa rekommendationer beslutas av rådet efter rekommendation från kommissionen.

I mars 2008 beslutade rådet, på basis av medlemsstaternas uppföljningsrapporter 2007 och kommissionens rekommendation, specifika rekommendationer till medlemsstaterna. Sex länder, däribland Sverige,

fick inga formella rekommendationer men ett antal områden att särskilt bevaka pekades ut (s.k. points to watch).

Enligt kommissionens och rådets bedömning bör Sverige inrikta sig på att:

- vidta ytterligare regleringsåtgärder för att stärka konkurrensen, särskilt i tjänstesektorn
- inrikta sig på att genomföra och bedöma konsekvenserna av den senaste tidens reformer för att stärka incitamenten att arbeta
- ta itu med ungdomsarbetslösheten
- höja sysselsättningsgraden bland invandrare
- verka för att personer som uppbär ersättningar som är relaterade till ohälsa återintegreras i arbetslivet

### *Stärka konkurrensen*

Ett innovativt och dynamiskt näringsliv är av central betydelse för att Sverige även fortsatt ska ha god konkurrenskraft internationellt. En väl fungerande konkurrens främjar förnyelse, ökad produktivitet och effektivare produktionsmetoder. Hindren för att starta och utveckla företag måste vara så låga som möjligt. Regeringen har därför vidtagit och kommer att vidta en rad åtgärder för att stärka konkurrensen, inte minst i tjänstesektorn.

Genom en ny konkurrenslag, antagen i juni 2008, har regeringen tagit initiativ till att skärpa sanktionsmöjligheterna, och därmed efterlevnad av konkurrensreglerna, för att minska allvarliga överträdelser som skadar konkurrensen och samhällsekonomin. För att hantera konflikter som kan uppkomma när offentlig näringsverksamhet bedrivs på en marknad bereds för närvarande i Regeringskansliet ett förslag till konfliktlösningsmekanism i konkurrenslagen. Regeringen föreslår att Konkurrensverket tillförs medel för att möjliggöra ett fortsatt aktivt arbete med dessa frågor.

Med syfte att öka konkurrensen och förbättra valfriheten i offentlig sektor genomför regeringen sedan tidigare särskilda satsningar för att främja marknadstillträde och stimulera eget företagande och underlätta för nya aktörer att etablera sig inom bland annat hälso- och sjukvården.

Regeringen har aviserat en omreglering av apoteksmarknaden som innebär att apoteksmonopolet avskaffas och att marknaden öppnas för konkurrens. Detta syftar till att nå ökad mångfald, ett effektivare resursutnyttjande, lägre läkemedelspriser samt bättre tillgänglighet och service till nytta för konsumenter och det offentliga.

Stora delar av tjänstesektorn omfattas av offentlig upphandling. Flera undersökningar pekar på att den offentliga upphandlingen i dag inte alltid fungerar så väl som den borde. För att främja en bättre fungerande offentlig upphandling föreslår regeringen att medel avsätts för upphandlingsforskning, upphandlingsstöd, fördjupad satsning på e-upphandling samt talerätt för Konkurrensverket i upphandlingsmål.

För att skapa förutsättningar för en väl fungerande konkurrens på den svenska tjänstemarknaden får Kommerskollegium i uppdrag att förbättra informationen till utländska tjänsteföretag.

Vidare avser regeringen att inleda ett arbete med att ta fram ett bredare program för ökad konkurrens. Som ett första led i detta arbete har Konkurrensverket fått i uppdrag att göra en bred översyn av konkurrens-situationen i Sverige där såväl befintliga som nya förslag till konkurrensfrämjande reformer behandlas.

Regeringen anser att en väl fungerande elmarknad stärker svensk konkurrenskraft och har stor betydelse för prisutvecklingen på elkraft såväl för företag som för hushåll. I början av februari 2008 tillsatte regeringen därför två förhandlare med uppdrag att lämna förslag till lösningar som innebär att riskerna för konkurrensbegränsningar på grund av samägandet i kärnkraftsindustrin minimeras.

Ytterligare information om regeringspolitik finns under avsnitt 3.3 Öppna fungerande marknader i en hållbar ekonomi.

### *Stärka drivkrafter till arbete och minskat utanförskap*

Att stärka drivkrafterna till arbete och minska utanförskapet från arbetsmarknaden är regeringens främsta mål. För att kunna bedriva en effektiv politik för varaktigt hög sysselsättning har regeringen tagit fram ett ramverk för sysselsättningspolitiken. Ramverket är till för att förbättra regeringens beslutsunderlag för att varaktigt öka sysselsättningen genom att följa utvecklingen på arbetsmarknaden, identifiera åtgärder samt mäta effekter av de åtgärder som vidtagits. Ramverket syftar till att ge svar på vilka de väsentliga problemen på arbetsmarknaden är som håller nere den varaktiga sysselsättningen; vilka åtgärder som kan antas lösa problemen på bästa sätt samt om de åtgärder som genomförts är framgångsrika eller om politikens inriktning måste förstärkas eller ändras.

I detta arbete är både tydliga prioriteringar och bästa möjliga beslutsunderlag av stor betydelse. Utvecklingen på arbetsmarknaden bevakas och bedöms utifrån en bred uppsättning indikatorer som beskriver arbetsmarknadssituationen för hela befolkningen i arbetsför ålder. I och med att uppföljningsschemat ger en helhetsbild av arbetsmarknadssituationen för alla människor i arbetsför ålder finns också möjlighet att följa upp om oönskade effekter av politiken uppstår.

För att göra det mer lönsamt att arbeta har det s.k. jobbskatteavdraget införts i två steg och den 1 januari 2009 införs det tredje steget. Det stärker incitamenten att gå från fulltidsfrånvaro till arbete samt arbeta fler timmar för dem som redan har ett arbete, i synnerhet för låg- och medelinkomsttagare. Jobbskatteavdraget innebär också att den genomsnittliga skatten sänks för alla löntagare.

Regeringen kommer under hösten 2008 att i en proposition förslå en begränsning av uttaget av statlig inkomstskatt på förvärvsarbete. Sänkningen av den statliga inkomstskatten inriktas mot den nedre delen av den statliga inkomstskatteskalan för att öka drivkrafterna till arbete och höja utbildningspremien.

Regeringen har genomfört en rad förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. Under 2008 utökades karensvillkoret med ytterligare två dagar, från 5 till 7 dagar. Möjligheten att använda ersättning från arbetslöshetskassa som utfyllnad vid deltidsarbetslöshet begränsas till 75

dagar. I juli 2008 infördes en så kallad arbetslöshetsavgift, för att öka kopplingen mellan utbetald ersättning och avgiftens storlek.

Regeringen har också vidtagit flera åtgärder för att minska felaktiga utbetalningar i socialförsäkringssystemet. Förändringar har bland annat genomförts inom arbetslöshetsförsäkringens område och innebär stramare regler och tydligare regelverk för när och hur ersättning ska lämnas vid arbetslöshet.

Regeringens påbörjade reformpaket mot ungdomsarbetslösheten syftar till att öka efterfrågan på ung arbetskraft och stärka incitamenten för unga att arbeta eller utbilda sig. Regeringen föreslår en ytterligare nedsättning av socialavgifter och allmän löneavgift för unga från och med 2009. Förslaget innebär att åldersgruppen utvidgas till att omfatta alla som vid årets ingång inte har fyllt 26 år, samt att avgifterna sänks ytterligare. Totalt innebär sänkningen att socialavgifterna mer än halveras jämfört med den fulla avgiften. Regeringen satsar även medel på lärlings- och yrkesutbildning för att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv.

Regeringen presenterade en samlad strategi för integration i en särskild skrivelse i anslutning till budgetpropositionen för 2009. Inom arbetsmarknadspolitiken föreslås en försöksverksamhet med etablerings-samtal för nyanlända invandrare under 2009 och 2010. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen blir ansvarig för att en etableringsplan upprättas för den nyanlända och att detta sker så snart uppehållstillstånd beviljats. I syfte att ytterligare förbättra möjligheterna till nyanländas etablering i arbete föreslås också utökade resurser för komplettering av utländska högskoleutbildningar och för validering av yrkeskompetens som förvärvats utomlands. Regeringen avser också att återkomma till riksdagen med förslag till styrning, ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagande samt andra insatser som påskyndar arbetsmarknadsetablering.

I juli 2008 infördes en ny sjukskrivningsprocess – rehabiliteringskedjan – med fasta tidpunkter för prövning av arbetsförmågan för att åstadkomma en aktivare sjukskrivningsprocess med tidiga insatser för att individernas arbetsförmåga i högre utsträckning ska tas till vara. För att stimuleras till och underlätta återgång till arbete för personer som före juli 2008 beviljats varaktig sjukersättning ska särskilda regler gälla som innebär att personer med varaktig ersättning ska kunna återgå i arbete utan att rätten till ersättningen omprövas. Sjukersättningen ska i stället minskas med hälften av de inkomster som den försäkrade får genom sitt förvärvsarbete. Parallellt har också åtgärder vidtagits för att stimulera arbetsgivare att anställa personer som varit sjukskrivna länge.

Ytterligare information om regeringens politik finns under avsnitt 4.2 En arbetsmarknad för alla samt avsnitt 4.3 En väl fungerande arbetsmarknad.

### *Har politiken avsedd effekt?*

Merparten av regeringens reformer har som huvudsakligt syfte att öka den varaktiga sysselsättningen. Att redan nu bedöma vilka långsiktiga effekter reformerna kommer att få är mycket svårt. Regeringen fäster stor



vikt vid uppföljning och analys av utfallet av genomförda reformer på grundval av teoretisk och empirisk forskning. Skr. 2008/09:34

Den samlade bedömningen av de långsiktiga effekterna av regeringens hittills vidtagna och i budgetpropositionen för 2009 föreslagna reformer är att sysselsättningen ökar med 2,8 procent, eller 120 000 personer, antalet arbetade timmar med 4,4 procent och BNP med 3,4 procent (se tabell 1).

**Tabell 1. Långsiktiga effekter av regeringens politik, förändring i procent**

	Sysselsatta personer	Syssel-sättning	Arbetade timmar	BNP
Jobbskatteavdrag samt höjd nedre skiktgräns för statlig inkomstskatt	70 000			
		1,6	2,4	1,9
Arbetslöshetsförsäkring	10 000	0,3	0,4	0,2
Arbetsmarknadspolitik				
	20 000	0,4	0,7	0,5
Sjukförsäkring	10 000	0,3	0,8	0,7
Övrigt <sup>2</sup>	10 000	0,2	0,2	0,1
<b>Summa</b>	<b>120 000</b>	<b>2,8</b>	<b>4,4</b>	<b>3,4</b>

<sup>1</sup> Antal sysselsatta personer är beräknat på potentiell sysselsättningsnivå 2006, vilken bedöms vara 4 364 000 personer.

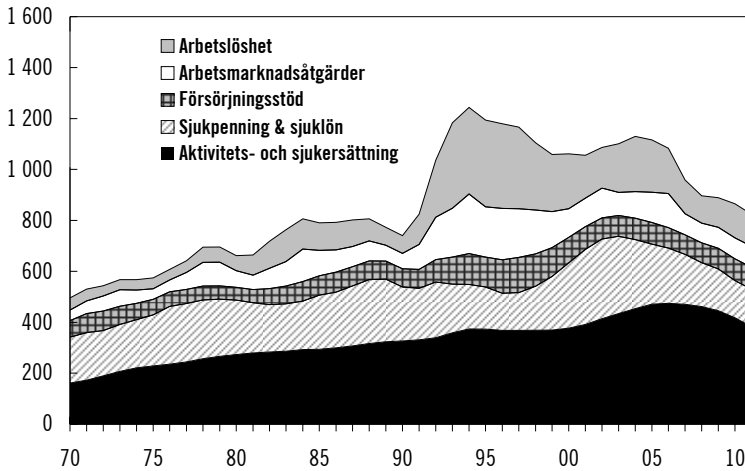
<sup>2</sup> Inkluderar effekter av vårdnadsbidraget, skattereduktion för hushållstjänster, sänkning av socialavgifter för unga samt generell sänkning av socialavgifter.

Källa: Finansdepartementets beräkningar.

Utvecklingen på arbetsmarknaden och minskningen av utanförskapet kan också beskrivas i termer av antalet personer som erhåller ersättning från olika trygghetssystem (se diagram 1). De ersättningar som avses är arbetslöshetsersättning och ersättning vid deltagande i något arbetsmarknadspolitiskt program, sjuk- och rehabiliteringspenning inklusive sjuklön, samt sjuk- och aktivitetsersättning. Antalet personer (mätt som helårsekvivalenter) som får ersättningar minskade med 125 000 personer från dryga 1 084 000 personer år 2006 till 958 000 personer år 2007. Det är den överlägset största minskningen för ett enskilt år under de drygt 35 år som det finns statistik tillgänglig för. Antal personer som får arbetslöshetsersättning eller ersättning vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska program minskade sammanlagt med 97 000 personer. Sjukskrivningarna minskade med 21 000 och sjuk- och aktivitetsersatta med 4 000 helårsekvivalenter.

**Diagram 1. Antal personer (mätt som helårsekvivalenter) som uppbär ersättning från vissa ersättningsssystem, i tusental**

Skr. 2008/09:34



Anm.: Prognos 2008–2011  
Källa: Finansdepartementet.

### 1.3 Det ekonomiska läget i Sverige

Efter flera år med hög tillväxt bromsar svensk ekonomi nu in. Under första halvåret 2008 dämpades BNP-tillväxten till följd av att tillväxttakten i såväl den externa som den inhemska efterfrågan dämpades. Hushållens konsumtion har mattats relativt kraftigt jämfört med föregående års höga tillväxt. Även de fasta bruttoinvesteringarna har sjunkit tillbaka efter en längre period av höga tillväxttal.

Den fortsatta internationella finansiella turbulensen bidrar till att förutsättningarna för hushållens konsumtion har försämrats. Den svenska börsen har gått ner och inflationen är fortsatt hög, vilket håller tillbaka konsumtionsviljan. Även den ökade osäkerheten på bostadsmarknaden dämpar hushållens konsumtion ytterligare. De försämrade förutsättningarna avspeglas i att de svenska hushållens förväntningar befinner sig väsentligt under sitt genomsnitt. Samtidigt innebär den finanspolitiska stimulansen en ökning av den disponibla inkomsten. Detta i kombination med ett initialt högt hushållssparande bedöms bidra till att hålla konsumtionstillväxten uppe.

För 2008 och 2009 förväntas den försämrade omvärldskonjunkturen innebära att efterfrågan på svensk export avtar och att exportutvecklingen blir dämpad. Den kraftiga produktivetsinbromsningen i Sverige under 2007 och inledningen av 2008 bidrar till ett ökat kostnadstryck, vilket gör det svårare för svenska företag att konkurrera på de internationella marknaderna.

Efter fem år med stark och bred investeringsuppgång bromsar investeringstillväxten in. Kapacitetsbrist utgör inte längre ett stort problem för företagen och den finansiella oron har lett till stramare kreditvillkor, vilket gör att företagen skjuter investeringar på framtiden. Även inom den svenska byggsektorn blir indikationerna allt tydligare på

att branschen kommit in i en lugnare period. Därtill bromsar lagerinvesteringarna in efter förra årets kraftiga uppgång. Under 2008 bedöms industriföretagen anpassa sina lager till den svagare efterfrågeutvecklingen, vilket innebär att lagerinvesteringarna väntas dra ned BNP-tillväxten.

Den svenska arbetsmarknaden har visat en positiv utveckling under en längre tid. Men sedan slutet av 2007 har såväl antalet sysselsatta som antalet personer i arbetskraften börjat växa allt långsammare. Denna inbromsning väntas fortsätta framöver och under 2008 väntas sysselsättningen öka med 1,2 procent för att därefter vara oförändrad 2009. Arbetskraften väntas däremot fortsätta växa framöver, både till följd av en ökande befolkning i arbetsför ålder men även som en effekt av genomförda reformer (bl.a. jobbskatteavdraget och reformerna inom sjukförsäkringen). Då arbetskraften fortsätter att växa samtidigt som sysselsättningstillväxten blir negativ ökar arbetslösheten i Sverige från 6,0 procent 2008 till 6,6 procent 2010. Till följd av genomförda reformer samt en svagare konjunktur fortsätter sjukfrånvaron att minska.

**Tabell 2. Försörjningsbalans och nyckeltal, procentuell förändring om annat ej anges**

	2007	2008	2009	2010	2011
Hushållens konsumtionsutgifter	3,0	1,8	2,3	3,2	3,2
Offentliga konsumtionsutgifter	1,1	0,4	0,9	0,0	0,0
Fasta bruttoinvesteringar	8,0	3,0	-0,8	4,4	7,5
Lagerinvesteringar <sup>1</sup>	0,7	-0,5	-0,1	0,2	0,1
Export	6,0	4,6	3,8	7,3	6,5
Import	9,6	4,3	4,1	7,4	6,7
<b>BNP</b>	<b>2,7</b>	<b>1,5</b>	<b>1,3</b>	<b>3,1</b>	<b>3,5</b>
Sysselsatta, 16–64 år	2,4	1,2	0,0	-0,2	0,9
Arbetslöshet, 16–64 år <sup>2</sup>	6,2	6,0	6,4	6,6	6,0
KPI, årsgenomsnitt	2,2	3,8	2,4	1,3	2,7

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

<sup>1</sup> Bidrag till BNP-tillväxten, procentenheter.

<sup>2</sup> I procent av arbetskraften.

Givet det historiska sambandet i Sverige mellan bristen på arbetskraft och löneökningar kommer löneökningstakten att ligga på en ganska hög nivå under hela 2008. I takt med att resursutnyttjandet minskar väntas löneutvecklingen dämpas markant under 2009–2011. För ekonomin som helhet beräknas de nominella lönerna öka med 4,3 procent 2008 och 4,1 procent 2009.

Inflationen, mätt med konsumentprisindex, är för nuvarande hög, främst till följd av ökade räntekostnader samt stigande energi- och livsmedelspriser. Den höga inflationen väntas bestå året ut. År 2009 väntas däremot effekterna av det svaga efterfrågeläget dominera över det ackumulerade kostnadstrycket och företagen bedöms helt enkelt inte kunna höja sina priser så mycket i konsumentledet. I takt med att

inflationen och inflationsförväntningarna väntas dämpas under 2009. Bedöms Riksbanken börja sänka räntan och penningpolitiken blir expansiv. Skr. 2008/09:34

#### 1.4 Arbetet med det svenska handlingsprogrammet

EU:s strategi för tillväxt och sysselsättning, den s.k. Lissabonstrategin syftar till att driva på ekonomiska reformer, stärka den sociala sammanhållningen i unionen samt främja en hållbar utveckling. Vid Europeiska rådets möte i mars 2005 beslutade stats- och regeringscheferna att medlemsstaterna ska presentera treåriga nationella handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning samt årliga uppföljningsrapporter. Handlingsprogrammen och uppföljningsrapporterna utgör viktiga underlag för kommissionen och Europeiska rådets uppföljning av medlemsstaternas genomförande av Lissabonstrategin.

Utgångspunkten för de nationella handlingsprogrammen är de integrerade riktlinjerna (se bilaga 1). Riktlinjerna omfattar de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och de gemensamma riktlinjerna för sysselsättningspolitiken. Riktlinjerna svarar upp mot de viktigaste framtida utmaningarna, som globaliseringen, den åldrande befolkningen samt miljöutmaningar och fokuserar på reformer för att främja konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt samt fler och bättre jobb inom ramen för det övergripande målet för hållbar utveckling. Det finns således ett nära samband mellan Lissabonstrategin och EU:s nya strategi för hållbar utveckling som antogs av Europeiska rådet i juni 2006.

I november 2006 presenterade den då just tillträdde alliansregeringen sitt nationella handlingsprogram för perioden 2006–2008 (skr. 2006/07:23). Denna skrivelse är regeringens handlingsprogram för perioden 2008–2010 och presenterar regeringens fortsatta politik för hållbar tillväxt och full sysselsättning.

##### *Skrivelse till riksdagen*

Ett viktigt syfte med att upprätta nationella handlingsprogram var att i högre grad involvera de nationella parlamenten och andra nationella aktörer i arbetet med genomförandet av Lissabonstrategin. Regeringens handlingsprogram för 2008–2010, liksom tidigare rapporter, presenteras som en skrivelse till riksdagen, samtidigt som den presenteras för Europeiska kommissionen.

Uppföljningsrapporten 2007 av det svenska handlingsprogrammet 2006–2008 behandlades av riksdagen under början av 2008 (riksdagens skrivelse 2007/2008:127) och diskuterades i plenum den 23 januari 2008.

##### *Arbetet inom Regeringskansliet*

Den breda politiska ansatsen som regeringen har antagit för att uppfylla Lissabonmålen innebär att flertalet departement inom Regeringskansliet

har deltagit i utarbetandet av det svenska handlingsprogrammet. Skr. 2008/09:34  
Huvudansvaret för arbetet ligger på Statsrådsberedningen.

### *Överläggningar med arbetsmarknadens parter*

Arbetsmarknadens parter spelar en viktig roll för att skapa villkor för hållbar tillväxt och full sysselsättning. I arbetet med det svenska handlingsprogrammet konsulteras arbetsmarknadens parter, som en del av förberedelsearbetet. Parterna (Svenskt näringsliv, LO, TCO, SACO samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)) har, liksom tidigare år, bidragit med gemensamma skrivningar till handlingsprogrammet 2008–2010 där de redovisar bland annat uppnått förhandlingsresultat på ett flertal områden.

Den svenska arbetsmarknaden karaktäriseras av en hög organisationsgrad, bred kollektivavtalsäckning och en väl utvecklad social dialog. Arbetsmarknadens parter hanterar traditionellt många frågor genom kollektivavtal utan statligt ingripande i form av lagstiftning eller genom myndigheter. Arbetsmarknadens parter har också en central roll i genomförandet av EG-direktiv och riktlinjer genom överenskommelser i kollektivavtal. Det senare gäller även de så kallade autonoma avtalen som träffats mellan parterna på Europeanivå.

Regelbundna överläggningar äger rum mellan regeringen och arbetsmarknadens parter när det gäller EU-frågor relaterade till sysselsättning och arbetsmarknad, men även i andra frågor som berör arbetsmarknadens parter. Dessa konsultationer som äger rum både på politisk nivå och tjänstemannanivå ger tillfälle till diskussioner om viktiga EU-frågor i relation till regeringens agerande och den nationella politiken.

### *Samråd med arbetsmarknads parter, intresseorganisationer, myndigheter med flera i Sverige*

Under juni 2008 inbjöd regeringen ett 70-tal organisationer från det civila Sverige, arbetsmarknadens parter, branschorganisationer och myndigheter till diskussioner om genomförandet av EU:s strategi för tillväxt och sysselsättning i Sverige samt hur organisationerna arbetar med Lissabonrelaterade frågor. Dessa rundabordsamtal ägde rum vid två olika tillfällen och totalt deltog ett 50-tal organisationer. Organisationerna gavs också möjlighet att inkomma med skriftliga underlag och bidrag, vilket hörsammades av ett 15-tal organisationer.

### *Arbetet på regional och lokal nivå*

Det regionala och lokala utvecklingsarbetet i Sverige är av stor betydelse för ett framgångsrikt genomförande av Lissabonstrategin. Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 (se avsnitt 3.3 *Regional konkurrenskraft* samt kapitel 5 EG:s strukturfondsprogram i Sverige programperioden 2007–2013) och de regionala utvecklingsprogrammen som varje län utarbetar utgör viktiga instrument för ett ökat samspel mellan nationell och regional nivå.

Prioriteringarna genomförs bland annat genom de regionala tillväxtprogrammen och strukturfondsprogrammen.

För att vidareutveckla dialogen mellan den nationella, regionala och lokala nivån om de regionala tillväxtfrågorna har regeringen inrättat ett nationellt forum för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning. Utgångspunkten är att ett delat ansvar mellan regional och nationell nivå för den regionala tillväxten ställer krav på en politisk dialog och en gemensam syn och kunskap om viktiga utvecklingsfrågor. Det är också ett sätt att öka möjligheterna till lokalt och regionalt inflytande och ansvar. Politiska företrädare för varje län deltar i forumet tillsammans med representanter för regeringen.

Sedan våren 2007 har fem möten ägt rum i forumet, varav ett i april 2008 som specifikt behandlade genomförandet av Lissabonstrategin på regional och lokal nivå. På flera håll i Sverige pågår lokala och regionala initiativ med att utveckla processer för en tydligare integrering av Lissabonmålen i det regionala och lokal utvecklingsarbetet. Tre av dessa presenterades särskilt vid mötet för att sprida idéer och kunskap att inspireras av till fler regioner.

Vid mötet konstaterades att sammanhållningspolitiken är ett kraftfullt instrument för att genomföra Lissabonstrategin. Strukturfondsarbetet skapar medvetenhet om EU och bidrar till utbyte mellan lokala och regionala företrädare i olika delar av unionen. Det skapar också en ökad förståelse för EU projektet.

Det framgick av diskussionen att det regionala tillväxtarbetet lägger grund för EU arbetet i regionerna och bidrar till att identifiera styrkor och svagheter i den regionala utvecklingen. Det konstaterades att det finns ett ökat behov av erfarenhetsutbyte mellan regionerna och mellan regionala politiker om goda resultat av det regionala tillväxtarbetet och strukturfonder. De regionala företrädarna betonade vikten av ett fortsatt genomförande av sammanhållningspolitiken i Sverige även efter 2013.

Samtidigt har Lissabonstrategin skapat en metod och ett system för uppföljning av insatser inom EU. Tydliga och mätbara mål är grundläggande för legitimiteten av arbetet och möjligheten att följa upp satsningar som görs exempelvis inom strukturfondsprogrammen.

Deltagarna kunde inte nog understryka vikten av det politiska engagemanget i dessa frågor och diskuterade svårigheten i att förankra arbetet hos medborgarna. Bland annat krävs att resultatet av det regionala tillväxtarbetet och strukturfonderna redovisas på politisk nivå. Det finns mycket att göra för att stärka medborgarperspektivet och kopplingen till EU och politiska initiativ efterlyses. Det framhölls att det är viktigt att vi använder vårt EU medlemskap på bästa sätt.

### *Rapportens upplägg*

Uppföljningsrapporten är uppdelad i tre huvudavsnitt – makroekonomisk politik, mikroekonomisk politik och sysselsättningspolitik – i enlighet med strukturen för de integrerade riktlinjerna. Under respektive rubrik som samlar en eller flera riktlinjer redovisas politikens målsättningar och inriktning samt de fortsatta insatser och åtgärder som regeringen vidtar och planerar för perioden 2008–2010.

## 2 Makroekonomisk politik

Det övergripande målet för regeringens politik är att uppnå varaktigt hög sysselsättning och tillväxt genom att få fler människor i arbete och minska utanförskapet. Detta är nödvändigt för att trygga välfärden och skapa goda förutsättningar för att möta Sveriges långsiktiga utmaningar. För detta krävs en ansvarsfull ekonomisk politik med åtgärder som med bred ansats och långsiktig inriktning stärker tillväxtförutsättningarna i svensk ekonomi.

En hörnsten i regeringens politik är ordning och reda i de offentliga finanserna. Sunda offentliga finanser är en nödvändig förutsättning för en stabil ekonomisk utveckling. De offentliga finanserna väntas fortsätta att utvecklas starkt. Det ger Sverige ett starkt utgångsläge i arbetet med den fortsatta politiken för full sysselsättning och samtidigt en god beredskap att möta en svagare ekonomisk utveckling. Den åtstramade inriktning som finanspolitiken har haft för att förhindra överhettning, och som ökat de strukturella överskotten i de offentliga finanserna justeras i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) mot en något mindre åtstramade inriktning inom ramen för en fortsatt ansvarsfull politik.

Viktiga steg har under de senaste åren tagits i riktning mot full sysselsättning och minskat utanförskap. Regeringen har i Sveriges handlingsprogram 2006–2008 samt i uppföljningsrapporten 2007 redovisat en rad åtgärder som medverkat till att det blivit mer lönsamt att arbeta och mindre kostsamt att anställa. Drivkrafterna för företagande och entreprenörskap har stärkts. Beräkningar av effekter och utvärderingar av åtgärderna – vilket efterlyses i kommissionens och rådets antagna områden att bevaka (points to watch) för Sverige – genomförs i en pågående och förstärkt process (se avsnitt 1.2 Kommissionens och rådets rekommendationer till Sverige). Resultatet av detta arbete redovisas närmare i olika sammanhang i denna rapport.

Trots en stark utveckling är emellertid sysselsättningen fortfarande för låg och utanförskapet för högt, enligt regeringens bedömning. För att möta Sveriges såväl kortsiktiga som långsiktiga utmaningar föreslår regeringen därför i budgetpropositionen för 2009 en rad åtgärder som stärker Sveriges tillväxtmöjligheter och varaktigt höjer sysselsättning, förbättrar förutsättningarna för kunskap i förskola och skola, stärker välfärden och förbättrar Sveriges möjligheter att möta klimathotet.

För att de uppsatta målen ska uppnås måste åtgärder samordnas, ha en bred ansats och omfatta flera områden. Att främja samstämmigheten mellan makroekonomisk politik och mikroekonomisk såsom strukturpolitik och sysselsättningspolitik är därför ett viktigt mål för den ekonomiska politiken.

## 2.1 Sunda offentliga finanser för hållbar tillväxt och välfärd

- Riktlinje 1. Att säkerställa ekonomisk stabilitet
- Riktlinje 2. Att trygga ekonomisk och finanspolitisk hållbarhet
- Riktlinje 3. Att främja en tillväxt och sysselsättningsorienterad samt effektiv resursfördelning
- Riktlinje 5. Att främja större samstämmighet mellan den makroekonomiska politiken, strukturpolitiken och sysselsättningspolitiken

### *Sunda offentliga finanser*

Sunda offentliga finanser är en nödvändig förutsättning för en stabil och trovärdig ekonomisk utveckling. Det skapar goda förutsättningar för att hantera framtida utmaningar såsom globaliseringen, klimathotet och en åldrande befolkning.

Även om Sverige inte deltar fullt ut i EMU-samarbetet följer Sverige som EU-medlem stabilitets- och tillväxtpaktens regler för de offentliga finanserna. Sveriges egna självpåtagna budgetpolitiska regler ligger helt i linje med detta regelverk, och är i flera avseenden mer ambitiösa. Det ramverk för finanspolitiken, som Sverige i likhet med många andra länder infört, innebär tydliga mål och regler för finanspolitiken.

Huvudkomponenterna i det ramverk som tillämpas för finanspolitiken utgörs av en stram budgetprocess, överskottsmålet för den offentliga sektorns finansiella sparande, utgiftstaket för staten samt det kommunala balanskravet. Ramverket har kontinuerligt utvecklats. Sålunda har regeringen presenterat indikatorer som kan användas för att följa upp överskottsmålet. Regeringen har också lagt fast att ett utgiftstak för staten för ett tredje tillkommande år ska presenteras. Ett annat viktigt mål är att skuldkvoten ska reduceras ytterligare. Det av regeringen inrättade Finanspolitiska rådet, med uppdrag att årligen följa upp att de grundläggande målen för finanspolitiken nås, har under 2008 lagt fram sin första rapport.

**Tabell 3. Den offentliga sektorns finanser, i procent av BNP**

	2007	2008	2009	2010	2011
Finansiellt sparande	3,5	2,8	1,1	1,6	2,5
Konsoliderad bruttoskuld	40,6	35,5	32,2	28,3	23,8
Statens utgiftstak	29,6	29,5	28,8	28,5	27,5

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet



Sveriges Riksbank har fått i uppdrag av riksdagen att självständigt bedriva en penningpolitik för prisstabilitet. Riksbanken har definierat prisstabilitet som en årlig ökning av prisnivån (konsumentprisindex) på två procent med ett toleransintervall på plus/minus en procentenhet. Regeringen stödjer penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Den uppmätta inflationen har sedan november 2007 legat över tre procent, dvs. över Riksbankens målintervall. Riksbanken har sedan 2006 höjt reporäntan från 1,50 procent till 4,75 procent i september 2008. Den förhållandevis höga inflationstakten kan till stor del förklaras av stigande räntekostnader samt höjda livsmedels- och energipriser på världsmarknaden.

De reformer som har genomförts på arbetsmarknadsområdet bedöms verka stimulerande på arbetsutbudet och bidra till en bättre fungerande lönebildning och därmed lägre löneökningstakt och tryck på inflationen. Flera av de skatte- och subventionsförändringar som genomförts eller aviserats under 2008 har direkta effekter på konsumentpriserna. Dessa förändringar inkluderar avskaffandet av den statliga fastighetsskatten, införandet av ett nytt statligt tandvårdsstöd, höjd koldioxidskatt och höjd skatt på tobak och alkohol. Sammantaget beräknas förändringarna ta ut varandra, vilket innebär att de inte påverkar inflationstakten.

### *Skatter och välfärdssystem för sysselsättning, företagande och tillväxt*

I syfte att stärka tillväxten och trygga ekonomisk och finanspolitisk hållbarhet är regeringens politik inriktad på att ta tillvara människors arbetsförmåga, förbättra drivkrafter samt minska trösklar för vägar tillbaka till arbete. Politiken ska underlätta för grupper som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och förhindra att människor fastnar i bidragsberoende och svag inkomstutveckling.

Ett innovativt och dynamiskt näringsliv är av central betydelse för att Sverige ska ha god konkurrenskraft och tillväxt. Ett gott företagsklimat kräver att hindren för att starta och utveckla företag är så låga som möjligt. Nya och växande företag är viktiga också för sysselsättningen. Fler företagare måste vilja och våga anställa.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) aviserat en rad ytterligare förslag för att stärka arbetslinjen – dvs. öka sysselsättningen genom att göra det mer lönsamt att arbeta, lättare och mindre kostsamt för arbetsgivare att anställa – samt för att skapa bättre villkor för företagande och konkurrens. Åtgärderna redovisas närmare i kapitel 3 Mikroekonomisk politik och kapitel 4 Sysselsättningspolitik.

### *En förstärkt arbetslinje*

Jobbskatteavdraget, som är en skattereduktion för arbetsinkomster, är den enskilt viktigaste reformen i regeringens politik för att stärka arbetslinjen. I syfte att få fler i arbete och minska utanförskapet sänktes

inkomstskatten i ett första steg med cirka 40 miljarder kronor 2007 och i ett andra steg med ytterligare cirka 11 miljarder kronor 2008.

Regeringen kommer i oktober 2008 att lämna en proposition till riksdagen med förslag om ett förstärkt och delvis förenklat jobbskatteavdrag och en begränsning av uttaget av den statliga inkomstskatten. Förslagen omfattar totalt 15 miljarder svenska kronor och föreslås träda i kraft den 1 januari 2009. Jobbskatteavdraget syftar dels till att sänka genomsnittsskatten så att trösklarna in på arbetsmarknaden sänks, dels till att sänka marginalskatten för låg- och medelinkomsttagare så att det lönar sig att arbeta mer, t.ex. att gå från deltid till heltid. Genom att skattesänkningen utformas så att skatten sänks för löneinkomster i förhållande till andra inkomster blir det än mer lönsamt att arbeta.

Begränsningen av uttaget av den statliga inkomstskatten på beskattningsbara förvärvsinkomster inriktas mot den nedre delen av den statliga inkomstskatteskalen för att öka drivkrafterna till större arbetsinsatser, ökad arbetstid och högre produktivitet. Syftet är också att höja utbildningspremien. Andelen personer med förvärvsinkomst som betalar statlig inkomstskatt beräknas minska från cirka 18 procent 2008 till cirka 15 procent 2009. Förändringarna i den statliga inkomstskatten innebär också att skattevillkoren för entreprenörer förbättras eftersom skatten på avkastningen kommer att minska.

Ett flertal andra åtgärder vidtas för att stärka arbetslinjen och minska trösklar till arbete som t.ex. en förenklad utformning av jobbskatteavdraget för dem som är 65 år eller äldre (se avsnitt 4.2 *Ett längre arbetsliv*), höjd åldersgräns till 26 år för nedsättning av det samlade uttaget av socialavgifter och allmän löneavgift för ungdomar (se avsnitt 4.2 *Ungdomsinsatser*) samt ökade resurser till lönebidrag för personer med funktionshinder och nedsatt arbetsförmåga (se avsnitt 4.2 *Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning*).

En väl fungerande arbetsmarknad utgör en central grund för välfärden, både på individnivå och för samhället som helhet. I syfte att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt pågår ett arbete med att utforma ett ramverk för sysselsättningspolitiken där problemen och lämpliga åtgärder ska identifieras och tydliga prioriteringar läggas fast. I linje med kommissionens och rådets synpunkter (points to watch) förstärks arbetet med att följa upp om de vidtagna åtgärderna har avsedd effekt.

### *Bättre villkor för företagande och konkurrens*

Regeringen har under de senaste åren genomfört ett antal åtgärder för att förbättra företagsklimatet i Sverige. En rad skattesänkningar har riktats till företagen. Kostnaderna för att anställa har minskat genom bl. a. sänkta arbetsgivaravgifter för unga, slopad särskild löneskatt på lön för äldre samt genom införandet av de s.k. nystarts-, nyfrisk- och instegsjobben. Förmögenhetsskatten har avskaffats och den 1 juli 2007 infördes en skattereduktion för hushållstjänster.

Det finns dock fortfarande brister i företagsklimatet. Regeringen har därför i budgetpropositionen för 2009 presenterat en rad skatteåtgärder i huvudsak på företagskatteområdet som förstärker internationellt verksamma företags skattemässiga konkurrenskraft och drivkrafter för

investeringar och nyanställningar, säkerställer framtida skatteintäkter, gynnar entreprenörskap i fåmansföretag och medför förenklingar för företagen;

- Bolagsskatten sänks från 28 procent till 26,3 procent.
- Expansionsfondsskatten för enskilda näringsidkare sänks från 28 procent till 26,3 procent.
- Det totala uttaget av socialavgifter och allmän löneavgift sänks med en procentenhet.
- Förmånligare skatteregler för fåmansföretag. I Sverige beskattas löneinkomster över 380 000 kronor om året hårdare än kapitalinkomster. För företag där ägaren arbetar i företaget finns det särskilda regler, de s.k. 3:12-reglerna, för hur uppdelningen mellan lön och utdelning får göras. 2009 års regelförändringar berör främst små företag och innebär att en större del av ägarens inkomst får beskattas som kapitalinkomst istället för som arbetsinkomst.
- Utökade möjligheter till omedelbart avdrag för inventarier av mindre värde.
- På fastighetsområdet ges en skattelättnad inom mervärdeskattens ram genom att den lönegräns som styr när tjänster ska uttagsbeskattas höjs från 150 000 kronor till 300 000 kronor.
- Vissa former av skatteplanering stoppas genom dels att möjligheten till underprisöverlåtelser till och från handelsbolag slopas, dels att avdrag för nedskrivning av vissa lagerandelar inte får göras.
- Otillbörlig skatteplanering med hjälp av ränteavdrag inom intressegemenskaper förhindras genom förslag som förstärker skatteintäkterna samtidigt som de utformas så att negativa effekter för näringslivet undviks.

Härutöver aviseras på skatteområdet ett antal åtgärder som på olika sätt kommer att minska den administrativa bördan för företagen. Förslagen innebär:

- förändringar i regler för skalbolagsbeskattning,
- förbättrade möjligheter att ge koncernbidrag till s.k. lagerbolag,
- förändringar i reglerna om återföring av periodiseringsfond,
- minskat uppgiftslämnande för kontrollavgifter för betalningar till och från utlandet,
- ändringar i den s.k. avräkningslagen som bland annat säkerställer rätten till avräkning i vissa fall och tydliggör lagstiftningen samt
- slopat krav på återkommande teknisk kontroll av kassaregister.

### *Ökad effektivitet i offentlig sektor*

För att de framtida utmaningarna vad gäller bland annat globaliseringen, klimathotet och den åldrande befolkningen ska kunna klaras behöver kvaliteten i de offentliga finanserna stärkas. Sammansättningen av de offentliga utgifterna och inkomsterna bör bidra till att de gemensamma resurserna används på bästa möjliga sätt, dvs. med hög effektivitet.

Regeringen bedriver ett intensivt arbete i syfte att på olika sätt motverka missbruk av skatte- och trygghetssystemen. Vidare pågår ett brett förändringsarbete för att skapa förutsättningar för en mer effektiv statlig förvaltning, dels inom olika verksamhetsområden, dels inom ramen för den ekonomiska styrningen av de statliga myndigheterna. Ett antal små myndigheter har lagts ner och inom flera områden pågår arbete med att skapa en effektivare myndighetsstruktur. Den förvaltningskommitté som regeringen tillsatte 2006 för att göra en översyn av den statliga förvaltningens uppgifter och organisation ska lämna sitt slutbetänkande i slutet av 2008.

För att stödja kommunerna har Sveriges kommuner och landsting (SKL) i samarbete med Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) arbetat fram en uppsättning verksamhetsmått avseende resurser, omfattning och kvalitet som erfarenhetsmässigt visat sig fungera väl inom olika kommunala verksamhetsområden. Varje undersökt verksamhetsområde avser mätas efter cirka 1½ år för att kunna se vilka förbättringar som gjorts. Närmare 160 kommuner deltog i början av 2008 i projektet. Målet är att minst 200 kommuner ska delta, varför staten i år har skjutit till ytterligare 1,2 miljoner kronor. Staten bidrar därmed till finansieringen med sammanlagt drygt 13 miljoner kronor 2007–2009.

För landstingen genomförs utvecklingsprogrammet Mäta för att leda. Av staten aviserade medel för projektet har två miljoner kronor avsatts för landstingsdelen.

### *Åtgärder mot fusk och överutnyttjande*

Regeringen har med stöd av Delegationen mot felaktiga betalningar (FUT-delegationen) bedrivit ett intensivt arbete i syfte att minimera felaktiga betalningar från trygghetssystemen. På motsvarande sätt har regeringen med stöd av Skatteverket intensifierat arbetet mot läckage på inkomstsidan genom svartarbete och annat skattefusk.

FUT-delegationen har sommaren 2008 överlämnat sitt slutbetänkande Rätt och riktigt, Åtgärder mot felaktiga betalningar från välfärdssystemen (SOU 2008:74) till regeringen. Det kan konstateras att huvuddelen av välfärdssystemen är beroende av uppgifter om den sökandes inkomst. Regeringen kommer därför att överväga hur förbättrade förutsättningar ska skapas för att fastställa korrekta uppgifter om individers inkomster. I detta sammanhang är det angeläget att även väga in hur arbetsgivarnas uppgiftslämnarbördor påverkas.

Arbetet med att samlat bekämpa svartarbete och skattefusk samt minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen kommer att fortsätta. Styrningen av berörda myndigheter kommer att stärkas. Detta kommer att ske genom att Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden och Skatteverket ges ett gemensamt samverkansuppdrag som sträcker sig över flera år. Tillsynen över trygghetssystemen ska vidare förstärkas och utvecklas.

Svartarbete och annat skattefusk motverkas bl.a. genom det krav på godkända kassaregister som börjar gälla för kontantbranscherna från och med 2010. Reglerna om särskild skattekontroll i vissa branscher, som innebär att personalliggare ska föras i restauranger och hos frisörer, har

enligt Skatteverkets uppfattning varit utomordentligt effektiva. Skr. 2008/09:34  
Regeringen avser att utvärdera systemet och i samband med detta studera bl.a. om och i så fall på vilket sätt det bör utvidgas till att omfatta bygg- och tvätteribranscherna.

## 2.2 En väl fungerande lönebildning

- Riktlinje 4. Att säkerställa en löneutveckling som bidrar till makroekonomisk stabilitet och tillväxt

Sedan början av 1990-talet har den relativa arbetskraftskostnaden per producerad enhet sjunkit (mätt i såväl nationell som gemensam valuta).

Regeringen bedömer att 1997 års industriavtal och en hög trovärdighet för Riksbankens inflationsmål har en normgivande effekt på lönebildningen. Löneökningstakten var under 2007 förhållandevis låg men ökade under slutet av året. Till följd av relativt höga avtalsnivåer i de centrala avtalen väntas löneökningstakten 2008 bli ca. en procentenhet högre än 2007. År 2009 kan takten i löneökningarna väntas dämpas något som följd av att resursutnyttjandet på arbetsmarknaden då beräknas bli mindre ansträngt.

Huvudansvaret för lönebildningen i Sverige vilar på arbetsmarknadens parter. År 2000 bildades det statliga Medlingsinstitutet. Institutets uppgift är att verka för en väl fungerande lönebildningsprocess med målet att undvika konflikter på arbetsmarknaden. Utfallet av 2007 års stora avtalsrörelse bedöms som gott. Ett begränsat antal konflikter kan relateras till avtalsprocessen.

Regeringen har under det senaste året beslutat om en rad åtgärder som syftar till att stimulera drivkraften att delta i arbetskraften. På så sätt minskas risken för löne- och inflationsdrivande s.k. flaskhalsar på arbetsmarknaden. Jobbskatteavdraget är en viktig åtgärd i detta sammanhang. Regeringen har också beslutat om en rad åtgärder för att effektivisera arbetsmarknadspolitiken. De arbetsmarknadspolitiska resurserna inriktas tydligare på matchning mellan arbetssökande och lediga jobb än tidigare. Vidare bedöms den ökade egenfinansieringen av a-kassan ytterligare stärka förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning i framtiden.

### 3 Mikroekonomisk politik

Tillväxt och livskraft i svensk ekonomi är beroende av goda företags- och innovationsvillkor samt utbildning och forskning av hög kvalitet. Sverige är en ledande kunskaps- och forskningsnation, som kännetecknas av ett dynamiskt näringsliv, där företag och entreprenörer ges utrymme att verka under goda förhållanden. God ekonomisk tillväxt förutsätter stark konkurrenskraft och en väl fungerande infrastruktur, men också konkurrenskraftig forskning och innovationer som kan omsättas till produktion. Det är en förutsättning för full sysselsättning och ett växande välförhållande. Regeringen arbetar målmedvetet för att förena miljö- och näringspolitik för en fortsatt långsiktigt hållbar utveckling.

Regeringen genomför den enskilt största satsningen någonsin på svensk forskning och innovation. Hösten 2008 presenterar regeringen en ny forsknings- och innovationspolitisk proposition för att höja kvaliteten i svensk forskning och därigenom stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft. Forskningsinsatserna fokuseras på områden som är strategiskt viktiga för Sverige som medicin, teknik och klimat.

Väl fungerande konkurrens är viktig för företag, konsumenter och samhället i stort. I vissa fall kan konkurrensen vara svag, som ett resultat av s.k. naturliga monopol eller stordriftsfördelar i produktionen. Konkurrensproblem kan också bero på att företag på en marknad medvetet går ihop och bildar karteller för att dela upp marknaden mellan sig eller för att komma överens om priser. Därför är det viktigt med en väl utformad konkurrenslagstiftningen och en effektiv tillsyn. Enligt kommissionen och rådets bedömning av Sveriges genomförande av Lissabonstrategin är konkurrensen, och då särskilt inom tjänstesektorn, ett viktigt område att fortsatt bevaka (points to watch) i Sverige (se avsnitt 1.2 Kommissionens och rådets rekommendationer till Sverige).

Regeringen genomför en rad åtgärder för att säkerställa en effektiv konkurrens i svensk ekonomi. Genom den nya konkurrenslagen (2008:579) som träder ikraft den 1 november 2008, skärps sanktionerna mot allvarliga överträdelser som skadar konkurrensen och samhällsekonomin. Regeringen arbetar också för att främja marknadstillträde genom att öka utrymmet för enskilda initiativ och eget företagande, speciellt inom välfärdsområdet. Vidare vidtas en rad åtgärder för att stärka konkurrensen inom offentlig upphandling och underlätta för små och medelstora företag att delta i den offentliga upphandlingen. Konkurrensverket har fått i uppdrag att göra en bred översyn av konkurrenssituationen i Sverige där såväl befintliga som nya förslag till konkurrensfrämjande reformer behandlas.

Ett innovativt och dynamiskt näringsliv med god anpassningsförmåga är av central betydelse för att Sverige även fortsatt ska ha god konkurrenskraft internationellt. Regeringen har därför sedan den tillträdde genomfört ett antal åtgärder för att förbättra villkoren för företagande i Sverige. En rad skattesänkningar har riktats till företagen och det har blivit enklare och mindre kostsamt att anställa genom bl.a. sänkta arbetsgivaravgifter. Regeringen har dessutom genomfört ett antal

åtgärder för att minska regelkrånglet. För att öka bl.a. unga människors intresse för och kunskap om företagande föreslår regeringen en satsning på entreprenörskapsutbildning inom högskolan. En annan viktig komponent för ett bättre företagsklimat är företagsfinansiering och riskkapital. En utredning kommer i slutet av år 2008 presentera ett samlat grepp över statliga satsningarna för företagsfinansiering.

Ekonomisk tillväxt och miljö ska förenas och ekonomisk tillväxt ska ske med så liten negativ inverkan på miljön som möjligt. Den stora politiska utmaningen ligger i att få tillstånd breda internationella överenskommelser som begränsar utsläppen av växthusgaser, samtidigt som utvecklingsländernas berättigade behov av ekonomisk utveckling beaktas. Internationella lösningar är centrala samtidigt som Sverige måste ta ansvar och genomföra åtgärder här hemma. Regeringens politik syftar därför till att minska utsläppen till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnader med utgångspunkt i principen att förorenaren ska betala. Sverige kan därför bli en föregångare i den globala omställningen till en klimatteffektiv ekonomi samtidigt som det skapar både miljönytta och tillväxt i Sverige.

### 3.1 Förstärkta insatser för en konkurrenskraftig forskning

- Riktlinje 7. Öka och förbättra investeringar i forskning
- Riktlinje 8. Utveckling och stödja alla former av innovation

Regeringens mål är att stärka Sveriges ställning som forskningsnation och därmed stärka konkurrenskraften och bidra till ökad ekonomisk tillväxt och välförstånd i Sverige. Det är viktigt med satsningar som fokuserar på forskning av hög kvalitet, som är innovativa och internationellt konkurrenskraftiga.

EU har inom ramen för Lissabonstrategin enats om målsättningen att medlemsstaternas investeringar i forskning och utveckling (FoU) ska uppgå till motsvarande tre procent av BNP, varav två procent bör komma från den privata sektorn.

Svenskt näringsliv investerar i ett internationellt perspektiv betydande resurser på forskning och utveckling. År 2008 beräknas företag i Sverige med minst 50 anställda investera motsvarande 2,86 procent av BNP i FoU. Sveriges offentliga investeringar i FoU beräknas motsvara en andel av BNP på 0,94 procent under 2008. Sveriges insatser överstiger sammantaget därmed den gemensamma målsättningen inom EU.

#### *Forskning och utveckling*

För att stärka kvaliteten i svensk forskning avser regeringen att under hösten 2008 lägga fram en forsknings- och innovationspolitisk proposition innehållande en kraftfull satsning på forskning och innovation. Det innebär att det statliga stödet från och med 2009 successivt ökar för att 2012 nå en nivåhöjning om totalt 5 miljarder kronor, inklusive den aviserade ökningen på 400 miljoner kronor från 2009 i budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1). Genom resurs-

tillskottet i den forsknings- och innovationspolitiska propositionen beräknar regeringen att den offentliga sektorns finansiering av forskning och utveckling uppgår till 1 procent av BNP.

Regeringen avser att bl.a. satsa på ökade direkta anslag till lärosätenas forskning och forskarutbildning men även forskningsråden och Verket för innovationssystem (Vinnova), får betydande anslagshöjningar. Regeringen avser även att finansiera forskningsområden som är särskilt strategiskt viktiga för Sverige inom medicin, teknik och klimat. Vidare avser regeringen att öka medlen till forskningsinfrastruktur, samt stärka den struktur som finns för att stimulera innovation och att nyttiggöra forskningsresultat vid universitet och högskolor. Genom att avskaffa avgiften på externt mottagna medel, den s.k. högskolemömsen, frigörs ytterligare resurser för lärosätena.

### *Innovation och kommersialisering*

Det svenska innovationssystemet rankas i topp i ett antal innovationsmätningar, exempelvis European Innovation Scoreboard 2007. Sverige har dock en obalans i systemet, med övervikt på faktorer som bygger upp innovationsförmåga, i förhållande till nyttiggörandet av forskningsresultaten. Innovation utgör därför ett viktigt tema i den kommande forsknings- och innovationspropositionen. Det tar sig uttryck dels i utformningen av ett antal nya instrument för det svenska forskningssystemet som avser att bidra till att utveckla och stärka internationellt attraktiva forsknings- och innovationsmiljöer, dels genom att ett antal specifika innovationsfrågor av betydelse för näringslivets och samhällets utveckling kommer att behandlas.

Att stärka industriforskningsinstituterna som centrala aktörer är en viktig del i detta arbete. En förstärkning innebär att den omstruktureringsprocess som instituten har inlett kommer att kunna slutföras (se Sveriges uppföljningsrapport 2007). Näringslivet kommer att göras delaktigt i denna process.

### *Immaterialrättsligt skydd*

De immateriella rättigheternas betydelse för tillväxten i samhället har ökat väsentligt. Rättigheterna utgör en förutsättning för nytt skapande och investeringar i innovation och kreativitet. Att hanteringen av dessa rättigheter förbättras ytterligare är nödvändigt för att säkerställa att vi kan anta den globala kunskapsbaserade ekonomins utmaningar. Ett förstärkt skydd för dessa rättigheter har därför hög prioritet för regeringen. Många åtgärder på detta område har redan vidtagits och nya är på gång.

Under våren 2008 utarbetades ett förslag om att Sverige ska tillträda Singaporekonventionen om varumärkesrätt. Genom konventionen förbjuds godtyckliga och omotiverat betungande myndighetskrav, vilket underlättar för den som vill registrera ett varumärke och bidrar till en ökad rättssäkerhet. Frågan bereds nu inom Regeringskansliet.

Den 1 maj 2008 ändrades patentlagens bestämmelser om översättning av europeiska patent, dvs. patent som meddelas med stöd av den europeiska patentkonventionen (EPC). Ändringarna innebär betydande



lättnader i översättningskraven. Ändringarna har föranletts av den s.k. Londonöverenskommelsen, som är en frivillig överenskommelse bland de länder som är anslutna till EPC. Den 1 augusti 2008 infördes möjligheten att på elektronisk väg skicka in patentansökningar till Patent- och registreringsverket. Båda dessa reformer gör det billigare och enklare för företag att skydda sina uppfinningar och bidrar därmed till att ytterligare stimulera investeringar i forskning och utveckling.

Upphovsrätten har fått ökad betydelse genom informationssamhällets framväxt, inte minst för kulturella och kreativa näringar. Upphovsrätten spänner över hela kultur- och medieområdet (tidningar, tidskrifter, litteratur, tv, radio, multimedia), musik- och filmsektorn, stora delar av IT-sektorn m.m. Regeringen har initierat branschsamtal mellan bl.a. rättighetshavare och Internetleverantörer i syfte att förbättra förutsättningarna för och bidra till utvecklingen av lagliga användarvänliga tjänster för upphovsrättsligt skyddat material på Internet och samtidigt minska upphovsrättsintrången.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av upphovsrättslagens bestämmelser om upphovsrättens övergång och se över vissa frågor om avtalslicenser samt se över upphovsrättslagen i redaktionellt och språkligt hänseende. Uppdraget ska – vad avser de två första frågorna – redovisas senast den 31 oktober 2009 och i övriga delar senast den 31 oktober 2010.

Mot bakgrund av de rekommendationer och förslag som lämnats i betänkandet Patent och innovationer för tillväxt och välfärd (SOU 2006:80) övervägs att ge Patent- och registreringsverket i uppdrag att genomföra ökade insatser för att förbättra information och rådgivning för små och medelstora företag inom patentområdet.

### 3.2 Ett hållbart informationssamhälle för alla

- Riktlinje 9. Att underlätta spridning och användning av informations- och kommunikationsteknik

Elektronisk kommunikation och IT är betydelsefullt för samhällets utveckling. Tillgängliga och robusta elektroniska kommunikationer med hög överföringskapacitet är i dag grundläggande förutsättningar för hållbar tillväxt, sysselsättning, företagande och en effektiv förvaltning. Målet för den svenska IT-politiken är att Sverige ska vara ett hållbart informationssamhälle för alla. En hållbar tillväxt förutsätter att alla är delaktiga, vilket också inbegriper jämställdhetsaspekter. De åtgärder som vidtas inom politiken för informationssamhället syftar till att skapa goda förutsättningar för väl fungerande marknader och effektiv konkurrens. Hushåll och företag ska ha tillgång till effektiv, robust och säker infrastruktur och det bästa möjliga utbudet av kommunikationstjänster.

En ökad användning av elektroniska tjänster, exempelvis genom utvecklad e-handel och e-förvaltning, påverkar näringslivets struktur genom den internationella marknadens möjligheter. Elektroniska tjänster är också ett viktigt instrument för regelförenkling som gynnar små och medelstora företag men också för effektivisering vid såväl myndigheter som kommuner och landsting.

I jämförelse med övriga europeiska länder har svenska företag en mycket hög IT-mognad. Hela 96 procent av företagen med 10 eller fler anställda använder datorer och Internet. Även andelen individer med tillgång till Internet i hemmet ligger på en relativt hög nivå. I åldrarna 18 till 74 år hade 84 procent tillgång till Internet i hemmet enligt statistik från 2007.

År 2007 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att utvärdera det bredbandsstöd som fanns t.o.m. 2007 samt om det är motiverat med fortsatta statliga åtgärder för att främja bredbandsutbyggnad. Uppdraget redovisades i betänkandet Bredband till hela landet (SOU 2008:40) som lämnades till regeringen i april 2008. Några av de slutsatser som dras i utvärderingen är att stödet har bidragit till en bredbandsutbyggnad i landsbygd som annars inte skulle ha skett och att den varit samhällsekonomiskt lönsam. Sverige har t.ex. en stor andel bredband med hög överföringskapacitet; 53 procent av alla avtal omfattar anslutningar med upp till 2 Mbit/s eller anslutning med ännu högre överföringskapacitet. Också enligt Post- och telestyrelsen (PTS) redovisning har förekomsten av IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet i tätorter förbättrats under 2007.

Frekvensutredningen (SOU 2008:72) har analyserat förutsättningarna för trådlös bredbandsanslutning i områden där sådan i dag saknas. Utredningen föreslår effektivare och mer ändamålsenliga regler för tillståndsgivning med marknadsmässig tilldelning av frekvenser och upphandling där marknaden misslyckas. Arbetet för att åstadkomma god tillgänglighet till elektroniska kommunikationsnät, både trådlösa och trådbundna, ska i första hand ske i marknadens regi och det är därför viktigt att statens insatser inte hämmar marknadens investeringsvilja.

Den elektroniska förvaltningsutvecklingen är ett viktigt instrument för spridningen av IT och kommunikationsteknik. Regeringens strategi för elektronisk förvaltningsutveckling bygger bl.a. på att statliga myndigheter kan bidra till en gemensam IT-infrastruktur vilket ytterst kommer individer och företag till nytta. Genom ett ökat utbud av elektroniska tjänster för företag kan det offentliga också bidra till företagets effektivisering.

Regeringen presenterade 2007 en handlingsplan för elektronisk förvaltningsutveckling. Handlingsplanen är ett instrument för att samordna nationell förvaltningsutveckling med IT som hjälpmedel. Med planen vill regeringen bl.a. förbättra samordningen av IT-användning i samhället, och få en bättre koordinering av statliga IT-investeringar. Statliga myndigheter ska också spela en större roll genom att underlätta spridning och användning av informationsteknik för elektronisk kommunikation på regional och lokal nivå.

Post- och telestyrelsen (PTS) har redovisat statistik som belyser utvecklingen av utbyggnaden av mobila kommunikationsnät. Samtliga tillståndshavare som har täckningskrav lever upp till dessa, i vissa fall med god marginal. Både när det gäller GSM och 3G täckte operatörerna mellan 98 och 99 procent av befolkningen den 1 oktober 2007. I Norrlands inland finns de största områdena utan tillfredsställande mobiltäckning.

Tjänstetillhandahållandet har under 2007 på bred front utökats med mobila bredbandstjänster. En auktion genomfördes under våren 2008 av

Post- och telestyrelsen (PTS) avseende radiofrekvenser som exempelvis kan användas för mobiltelefoni och mobilt bredband och därmed ge konsumenter ökad tillgång till mobila kommunikationstjänster med hög kapacitet. Utgången blev att fem operatörer får dela på det utdelade frekvensutrymmet. Tillstånden är teknik- och tjänsteneutrala vilket innebär att det inte ställs krav på vilken teknik som ska användas eller vilka tjänster som ska tillhandahållas.

Regeringen fattade den 19 december 2007 beslut om sändningsutrymme för TV-sändningar i det s.k. UHF-bandet med andra kommunikationstjänster som följd. Post- och telestyrelsen (PTS) har fått i uppdrag att ta fram en planeringslösning som ska göra det möjligt att licensiera frekvenserna enligt lagen om elektronisk kommunikation. Sverige är ett av de första länderna i världen som på detta sätt beslutar om hur dessa frigjorda TV-frekvenser – den s.k. digitala utdelningen – ska användas. Beslutet är av stor vikt för kommunikationssektorn eftersom det rör sig om ett förhållandevis stort frekvensområde som har särskilt goda egenskaper för att erbjuda mobila tjänster med god geografisk täckning. Tillstånd för detta frekvensområde skulle kunna tilldelas 2010.

### 3.3 Öppna fungerande marknader i en hållbar ekonomi

- Riktlinje 10. Stärka den industriella basens konkurrensfördelar
- Riktlinje 12. Utvidga och fördjupa den inre marknaden
- Riktlinje 13. Säkerställa öppna och konkurrenskraftiga marknader i och utanför Europa

Öppna fungerande marknader och en fungerande konkurrens är förutsättningar för att skapa en dynamisk ekonomi som klarar att möta dagens och morgondagens möjligheter och krav på omställning. Det är också utgångspunkten för regeringens politik globalt, inom EU och nationellt. Att säkerställa öppna marknader såväl inom som utanför EU är grunden för Sveriges agerande såväl inom ramen för EU som i WTO-arbetet. Den inre marknaden är EU:s främsta tillgång i en global ekonomi och bidrar på ett avgörande sätt till sysselsättning och tillväxt.

Regeringen inrättade i december 2006 Globaliseringsrådet. Rådets uppdrag är att ta fram underlag för en allsidig belysning av hur Sverige kan dra största möjliga nytta av globaliseringen. Rådet för en bred diskussion om de utmaningar och möjligheter globaliseringen medför med tonvikt på åtgärder som ökar Sveriges konkurrens och attraktionskraft. Rådet leds av högskole- och forskningsministern och förutom företrädare för regeringen ingår representanter från akademi, arbetsmarknadens parter, statsförvaltning, näringsliv och kultursektor.

Regeringens mål är att skapa hållbar tillväxt genom nya och växande företag och nya jobb, inom både befintliga näringar och inom nya potentiella tillväxtområden. Konkurrenspolitiken ska bidra till öppna och väl fungerande marknader som stimulerar innovation och kreativitet och släpper fram nya idéer, företag och produkter. Politiken ska öka utrymmet och underlätta för nya aktörer och ökad valfrihet generellt och

speciellt inom välfärdsområdet. Näringspolitiken ska underlätta och främja omställningen i näringslivet i en hållbar riktning för att klara de allt hårdare miljö- och klimatkraven. Det ska ske genom horisontella och gränsöverskridande insatser i nära dialog med näringslivet.

### *Säkerställa öppna och konkurrenskraftiga marknader i och utanför Europa*

Utgångspunkten för regeringens politik på såväl det nationella som det internationella planet är att motverka hinder som försvårar tillträdet till marknader samt att säkerställa konkurrens på lika villkor. En förutsättning för sund konkurrens är en restriktiv syn på användningen av offentliga stöd till företag. Marknadens förtroende för regelverk och tillsyn måste vara stort.

Ökad handel och ekonomisk integration är en av de starkaste drivkrafterna för ekonomisk tillväxt och ökad välfärd. Att säkerställa och fortsätta arbetet med att öppna marknader såväl inom som utanför EU är en grundläggande del i Sveriges handelspolitik. Sverige har aktivt drivit denna politik inom bl.a. WTO-arbetet, i förhandlingarna om frihandelsavtal och i arbetet med EU:s strategi för marknadstillträde. En framåtsyftande politik för ökad frihandel och extern öppenhet är fundamental för att främja tillväxt, jobbskapande och konkurrenskraft inom EU. Den externa handeln har dock hittills haft en undanskymd roll i EU:s tillväxtstrategi. Att en EU-strategi för tillväxt och sysselsättning också ska ha en tydlig extern dimension som tar hänsyn till den externa handeln är en självklarhet och en fråga som Sverige driver inom EU-arbetet.

### *Sverige i en fungerande inre marknad*

För att åstadkomma en väl fungerande inre marknad till förmån för både företag och konsumenter prioriterar regeringen ett korrekt genomförande och tillämpning av EG-rätten och ett effektivt administrativt samarbete. Centralt för regeringens arbete på inre marknadsområdet är kommissionens översyn En inre marknad för framtidens Europa, (KOM(2007) 724). Sverige fortsätter att uppfylla EU:s målsättning för genomförande av direktiv och har i juli 2008 ett genomförandeunderskott på 0,8 procent. Därmed uppfyller Sverige redan nu målet om en procents genomförandeunderskott till 2009. Arbetet med genomförande av direktiv är en svensk prioritering.

I syfte att förbättra den inre marknadens funktion i Sverige och den fria rörligheten av varor och tjänster tillsatte regeringen i mars 2008 en utredning om horisontella bestämmelser inom varu- och tjänsteområdet (Inre marknadsutredningen, UD 2008:01). Avsikten med utredningen är bl.a. att föreslå förenklingar, förbättringar och kompletteringar av horisontella nationella bestämmelser som har betydelse för varors och tjänsters fria rörlighet samt att bidra till genomförandet av och anpassning till de nya rättsakter som ingår i det s.k. ”varupaketet” och tjänstedirektivet. Utredningen ska även leda till ökad kunskap om den inre marknadens funktion och en bättre tillämpning av inre

marknadslagstiftning hos både statliga och kommunala myndigheter. Skr. 2008/09:34  
Utredningen ska redovisa sitt uppdrag i maj 2009.

Sveriges handelsmyndighet, Kommerskollegium, har låtit ta fram en guide för myndigheters tillämpning av de EG-rättsliga bestämmelserna för i huvudsak den inre marknaden. Guiden är tänkt att vara ett hjälpmedel i myndigheters tillämpning av EG-rätten. I guiden finns bl.a. en checklista för vilka frågor som bör ställas vid en EG-rättslig prövning.

Ett effektivt och harmoniserat genomförande av tjänstedirektivet är av central betydelse för att skapa en gemensam marknad för tjänster i EU. Det är regeringens ambition att genomföra direktivet i tid, med effektivitet och på ett sätt som garanterar enklare förfaranden för tjänsteleverantörer. Under hösten 2007 genomfördes en regelinventering för att bland annat undersöka vilka krav på tillstånd eller andra krav som ställs för tjänsteutövning och för att undanröja omotiverade krav. Resultatet av regelinventeringen och förslag till hur tjänstedirektivet ska genomföras i olika delar kommer att presenteras i en departementspromemoria som remitteras under hösten 2008.

Arbete pågår med att inrätta kontaktpunkter och förbereda tillsyns-samarbetet mellan myndigheter i alla medlemsstater. Kommerskollegium, Konsumentverket och Verket för Näringslivsutveckling (Nutek) har fått i uppdrag att utveckla en kontaktpunkt, som stegvis ska kunna tas i drift under 2009. Regeringen avser att överlämna en proposition till riksdagen under våren 2009.

För att ytterligare stimulera utbytet av varor på den inre marknaden är det av stor betydelse att svensk lagstiftning anpassas till det s.k. varupaketet inom EG-lagstiftningen. (Förordning 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning nr 339/93 samt Beslut 768/2008 om en gemensam ram för saluföring av produkter och upphävande rådets beslut 93/465/EEG). Anpassningen till varupaketet innefattar en lagstiftningsöversyn som till viss del redan har påbörjats i och med Inre marknadsutredningens arbete (dir 2008:24) och som kommer att pågå under hela 2009. När det gäller Europaparlamentets och rådets förordning (nr 764/2008) om förfaranden för tillämpning av vissa nationella tekniska regler på produkter som lagligen saluförts i en annan medlemsstat och om upphävande av beslut nr 3052/95/EG kommer anpassningen till denna rättsakt att hanteras skyndsamt då den ska tillämpas redan från maj 2009. Ovan nämnt uppdrag om kontaktpunkt gäller även denna förordning.

Regeringen överlämnade, som aviserades i Sveriges uppföljningsrapport 2007, en skrivelse om standardisering till riksdagen i april 2008 (skr. 2007/2008:140 Standardiserings betydelse i en globaliserad värld). Skrivelsen behandlar statens engagemang och åtaganden inom standardiseringsområdet, och utgångspunkten för skrivelsen är att en allt snabbare globaliseringsprocess är på väg att förändra villkoren för standardiseringen. Ett antal åtgärder som pekas ut i skrivelsen finns bl.a. förbättrade arbetsformer och etablerandet av en kommunikationsplan, fördjupade insatser inom exempelvis innovationsstandardisering och små och medelstora företags deltagande i standardiseringen och deras tillgång till information.

Klimatutmaningarna är en av regeringens viktigaste prioriteringar. Regeringens näringspolitik ska skapa förbättrade förutsättningar för svenskt näringsliv att ställa om för att klara de allt hårdare miljö- och klimatkraven men också förutsättningar för näringslivet att bättre kunna tillvarata tillväxtpotentialen i denna utveckling. Det är viktigt att denna omställning sker i nära dialog med näringslivet om lämpliga åtgärder.

Ansatsen i en sådan politik bör ha ett helhetsperspektiv och en horisontell inriktning med insatser av generell och gränsöverskridande karaktär. Efterfrågan på produkter och tjänster som bidrar till minskade miljö- och klimathot ökar kraftigt. Detta innebär nya möjligheter för industrin att utveckla och marknadsintroducera ny grön teknik och gröna produkter och tjänster. Det är också viktigt att andra kan använda dessa nya produkter och tjänster för den egna anpassningen till en hållbar tillväxt. Företag ska ges förutsättningar att agera i enlighet med en hållbar tillväxt samtidigt som det ska vara lönsamt.

Utveckling och spridning av ny teknik är en central faktor för att klara omställningen i näringslivet. Regeringen genomför för närvarande betydande insatser för att främja utveckling av den svenska miljötekniksektorn. Det sker bl.a. inom ramen för den s.k. klimatmiljarden och den aviserade forsknings och innovationspolitiska propositionen men också i specifika insatser för att främja utvecklingen av andra generationens biodrivmedel och annan energiteknik. Det handlar också om effektiva ekonomiska styrmedel som ger incitament att agera miljövänligt (se också avsnitt 3.4 Miljö- och klimatpolitik för hållbar tillväxt).

### *Ökad konkurrens genom fler aktörer och ökad valfrihet*

Regeringen arbetar för att främja marknadstillträde och öka utrymmet för enskilda initiativ och eget företagande generellt och speciellt inom välfärdsområdet. Fler utförare med olika inriktningar ökar möjligheterna för den enskilde att få sina behov och önskemål tillgodosedda. Detta bidrar, förutom till ökat entreprenörskap, också till att medarbetarnas engagemang, kreativitet och nytänkande tas tillvara.

I slutet av februari 2008 överlämnades till regeringen betänkandet Lag om valfrihetssystem (SOU 2008:15). Betänkandet fokuserar på förslag som leder till ökad valfrihet och ökat inflytande för äldre och personer med funktionshinder vad gäller vård, omsorg, stöd och service enligt socialtjänstlagen. Arbete med att utarbeta en proposition pågår i Regeringskansliet. Lagen förväntas innebära en stor tillväxtpotential på vård- och omsorgsområdet.

En viktig förutsättning för att få till stånd en bättre konkurrens inom delar av tjänstesektorn är att den offentliga upphandlingen förbättras eftersom den offentliga upphandlingen omfattar en stor del av den totala tjänstesektorn i landet. Regeringen föreslår ett flertal åtgärder för att förbättra konkurrensen inom den offentliga upphandlingen varibland en ökad satsning på forskning om konkurrens och offentlig upphandling utgör en del. En prioriterad uppgift för Konkurrensverket, inom ramen för sitt uppdrag inom upphandlingsområdet, är fortsatt att öka

förutsättningarna för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar då detta förstärker konkurrensen. Regeringen har i budgetpropositionen 2008 (prop. 2007/08:1) ökat Konkurrensverkets anslag med 5 miljoner kronor årligen från och med 2008 för denna uppgift. Konkurrensverket redovisar löpande vilka åtgärder man vidtagit och vidtar.

En rättssäker tillämpning av upphandlingsreglerna kräver fungerande rättsmedel och sanktionsmöjligheter. Regeringskansliet har påbörjat arbetet med att genomföra de ändringar i lagstiftningen som följer av EU:s rättsmedelsdirektiv. I det sammanhanget genomförs också en översyn av de nationella reglerna om tillsyn. Regeringen planerar att lägga en proposition under 2009.

I det arbete som pågår inom Regeringskansliet ingår även att ta ställning till vilka rättsmedel som ska omfatta upphandlingar som inte styrs av upphandlingsdirektiven. Arbetet kommer också att behandla frågan om talerätt för Konkurrensverket och frågan om domstolstrots. Den preventiva effekt beträffande regelefterlevnad, som Konkurrensverkets talerätt antas få, blir till nytta för samtliga företag men framför allt för de mindre som har begränsade möjligheter att själva föra talan i domstol. En proposition planeras att läggas under 2009 (se mer om upphandling under avsnitt 3.5 Enklare och mer lönsamt att driva företag).

Regeringen har för avsikt att omreglera apoteksmarknaden i syfte att åstadkomma effektivisering, bättre tillgänglighet för konsumenterna, ökad konkurrens samt en fortsatt säker och ändamålsenlig läkemedelsanvändning. Den 1 april 2008 lämnade en, av regeringen tillsatt, utredning förslag som möjliggör försäljning av ett begränsat sortiment receptfria läkemedel även på andra platser än apotek i delbetänkandet Detaljhandel med vissa receptfria läkemedel (SOU 2008:33). Betänkandet behandlas för närvarande i Regeringskansliet. I syfte att säkerställa att regeringens mål med omregleringen av apoteksmarknaden uppnås har regeringen i maj 2008 givit Konkurrensverket respektive Konsumentverket i uppdrag att följa och analysera apoteksmarknaden under omregleringsperioden.

Den nya fjärrvärmelagen som trädde i kraft den 1 juli 2008 kommer att bidra till att öka genomlysningen av värmemarknaderna och att kundernas ställning stärks. Samtidigt skapas förutsättningar för harmonisering av regelverken på energimarknaderna. Regeringen avser att under hösten tillsätta en utredning i syfte att närmare studera förutsättningarnas för ett lagstadgat tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten på icke-diskriminerande villkor. Om det bedöms lämpligt ska utredningen också lämna förslag till ett regelverk för tredjepartstillträde. Syftet är att ytterligare stärka fjärrvärmekundernas ställning samt att åstadkomma lägre fjärrvärmepriser, en effektivare värmemarknad och en förbättrad miljö.

Regeringen avser att ge Kommerskollegium i uppdrag att förbättra informationen till utländska tjänsteföretag för att stärka konkurrensen på svenska tjänstemarknaden.

Vidare avser regeringen att inleda ett arbete med att ta fram ett bredare program för ökad konkurrens. Som ett första led i detta arbete har Konkurrensverket fått ett fördjupat uppdrag att göra en bred översyn av

### *En effektiv tillämpning av konkurrenslagstiftningen*

Effektiva regelverk skapar förutsättningar för fler företag att etablera sig och växa. I takt med att marknader förändras och utvecklas måste det säkerställas att Sverige har en modern konkurrenslag med effektiv tillämpning. Den 12 juni 2008 fattade riksdagen beslut om ny konkurrenslag i enlighet med propositionen Ny konkurrenslag m.m. (prop. 2007/08:135). Den nya konkurrenslagen (2008:579) träder ikraft den 1 november 2008. Lagen innebär skärpta sanktioner mot allvarliga överträdelse som skadar konkurrensen och samhällsekonomin. Reglerna om konkurrens-skadeavgift blir tydligare i den nya lagen i syfte att kunna identifiera särskilt allvarliga överträdelse. Det blir nu möjligt att vid särskilt allvarliga kartellöverträdelse meddela näringsförbud för ledande befattningshavare. Skarpa sanktioner skapar viktiga incitament för företagen att respektera konkurrensreglerna, vilket förbättra marknadssituationen för både nya och befintliga företag på de marknader där konkurrensen inte fungerat väl.

Regeringen anser vidare att det är angeläget att komma till rätta med de problem som uppstår när offentliga aktörer ägnar sig åt affärsverksamhet som snedvrider konkurrensen på marknaden och därmed tränger undan privat näringsverksamhet. För att skapa förutsättningar för fler små företag att växa och bedriva verksamhet föreslås att konkurrenslagen kompletteras med regler som innebär att Stockholms tingsrätt, på talan av Konkurrensverket får förbjuda staten, en kommun eller ett landsting att driva en näringsverksamhet som snedvrider förutsättningarna för en effektiv konkurrens. En lagrådsremiss är avsedd att lämnas under senhösten 2008.

En väl fungerande elmarknad stärker svensk konkurrenskraft och har stor betydelse för prisutvecklingen på elkraft såväl för företag som för hushåll. I början av februari 2008 tillsatte regeringen två förhandlare med uppdrag att undersöka förutsättningarna för och söka lösningar som innebär att riskerna för konkurrensbegränsningar på grund av samägandet i kärnkraftsindustrin minimeras. Uppdraget ska redovisas löpande och avslutas senast 31 januari 2009.

### *Regional konkurrenskraft*

Sveriges tillväxt är inget annat än summan av den tillväxt som skapas i landets alla delar. Genom att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften och skapa bättre förutsättningar för företagande, innovationer och investeringar, kan tillväxtpotentialen i hela landet stärkas. Politiken för regional tillväxt bygger på att varje region ges inflytande och ansvar som innebär möjligheter att växa utifrån sina egna förutsättningar. Hela Sverige är inte i samma konjunkurfas, med samma arbetsmarknad och samma struktur på näringslivet. Därför måste politiken anpassas till regionala förutsättningar. Den regionala tillväxtpolitiken bedrivs i alla delar av landet, i såväl gles- och landsbygd



som i små och medelstora städer samt i storstadsområden för att bidra till den samlade nationella tillväxten.

Innovation och förnyelse, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet samt strategiskt gränsöverskridande samarbete är de prioriteringar som är vägledande för det regionala tillväxtarbetet i enlighet med den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. De samlade satsningarna av nationella regionala tillväxtmedel och strukturfondsmedel motsvarade under 2007 3,8 miljarder kronor på entreprenörskap och innovativa miljöer, 400 miljoner kronor på kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, 160 miljoner kronor på regionförstoring och ett utvecklat informationssamhälle och 70 miljoner kronor på gränsöverskridande samarbete. Under 2009 kommer en avstämning av strategin att göras (se kapitel 5 EG:s strukturfondsprogram i Sverige 2007-2013).

För att uppnå regeringens mål genomförs riktade åtgärder för utveckling av landsbygdens tillgångar på ett hållbart sätt, bl.a. inom landsbygdsprogrammet för Sverige 2007–2013, där totalt cirka 35 miljarder kr fördelas. Landsbygdsprogrammets mål är utveckling av företagande, tillväxt, sysselsättning och livskvalitet på landsbygden genom riktade åtgärder som ger goda förutsättningar för utveckling i företagen. Därutöver ska ett hållbart nyttjande av naturresurser främjas.

Regeringen utarbetar vidare en strategi för att stärka utvecklingskraften på landsbygden. Arbetet har fokus på konkreta strategiska åtgärder inom en mängd olika politikområden som stärker landsbygdens möjligheter att bidra till ökad sysselsättning, tillväxt och utveckling. De flesta landsbygdsområden är rika på naturresurser, som till exempel goda förutsättningar för vindkraft samt förnyelsebara biobaserade resurser som är viktiga inom exempelvis energiutvinning, livsmedelsproduktion, industriprocesser och läkemedelsproduktion. Efterfrågan på dessa resurser kommer att öka kraftigt under de närmaste åren bl.a. till följd av den nödvändiga miljö- och klimatomställningen. De särskilda och goda natur- och kulturmiljöer som finns i många landsbygder utgör också en stor utvecklingspotential och en resurs för hela landet. Dessa miljöer ger bl.a. möjligheter till rekreation samt förutsättningar för ökat entreprenörskap och företagande exempelvis inom upplevelseindustrin och tjänstenärings.

### **Industrikommittén**

#### *Bidrag från arbetsmarknadens parter*

Industrikommittén är ett unikt samarbete mellan 17 fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer inom industrin. En central uppgift har varit att stärka och utveckla industrins konkurrenskraft. Sex områden har identifierats med en arbetsgrupp för varje område där konkreta åtgärder genomförs i olika former av samverkan mellan företrädare från såväl arbetsgivareförbund som fackförening (se Sverigeshandlingsprogram för tillväxt och sysselsättning – uppföljningsrapport 2007).

I Industrikommitténs partssammansatta grupper fortsätter sitt arbete. Arbetet har präglats av regeringens kommande Forsknings- och Innovationspolitiska proposition som läggs fram i slutet av år 2008. Relevanta delar av gruppernas arbete har preciserats i skrifterna ”Inför Forsknings- och Innovationspropositionen 2008 – Industrikommitténs förslag” och ”Strategiska FoU-program – hur kan forskningssamarbetet mellan stat och industri utvecklas?” Dessa innehåller förslag på kraftfulla satsningar på industrirelaterad grund- och tillämpad forskning inom ramen för den aviserade ökningen av den statliga finansieringen av civil forskning till 1 procent av BNP. Den genomgående principen i förslagen är att staten och industrin finansierar hälften var.

Miljö- och klimatfrågan har blivit tydligare i Industrikommitténs arbete under 2008 och kommer också vara temat inför Industridagen 2008. Fack och arbetsgivare avser där gemensamt presentera en sammanställning över industribranschernas hittills uppnådda resultat angående energieffektivisering och andra klimatrelevanta åtgärder. En översiktlig bild ges av möjliga förbättringar med känd teknik samt en prioritering av utvecklings- och forskningsbehov för att industrin ska kunna realisera ytterligare förbättringar. Parterna initierar samtidigt en långsiktig dialog i syfte att stärka förutsättningarna för industrin att bidra till de nationella klimatmålen.

Arbete med ”teknikcollege”, den gymnasiala yrkesutbildningen, utvecklas mycket starkt. Parterna leder gemensamt den certifieringsprocess som hittills resulterat i 11 godkända regioner med sammanlagt 35 certifierade skolor. Ytterligare drygt 30 skolor står på tur för att bli certifierade enligt Industrikommitténs kriterier för ”teknikcollege”.

### 3.4 Miljö- och klimatpolitik för hållbar tillväxt

- Riktlinje 11. Att främja ett hållbart användande av resurser och stärka synergierna mellan miljöpolitik och tillväxt

Regeringens politik för en långsiktig hållbar utveckling ligger fast. Människors, organisationers och företags vilja och förmåga att ta ansvar i miljöfrågor måste tas tillvara. Regeringen vill utveckla ekonomiska instrument som styr i miljövänlig riktning och ta bort subventioner som styr utvecklingen åt fel håll. För att förändra beteenden och skapa vilja att investera i ny teknik behövs ekonomiska styrmedel som ger incitament att agera miljövänligt. Miljö- och energibeskattningen ska utformas så att det lönar sig att ta miljöansvar. Regeringen verkar för att utnyttja de ekonomiska möjligheter som öppnas i omställningen mot en fossilfri miljödriven ekonomi med hög tillväxt. Sverige ska vara ett av de länder som leder utvecklingen bort från beroendet av fossil energi.

Den s.k. klimatmiljarden, regeringens satsning för perioden 2008–2010, som presenterades i Sveriges uppföljningsrapport 2007, är en viktig del i denna politik. Satsningen rör bland annat klimatforskning, energieffektivisering, förnybar energi samt ett program för hållbara städer.

I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) har regeringen presenterat ett kraftfullt åtgärds paket inom klimat- och energiområdet med nya satsningar på över 3 miljarder kronor för perioden 2009–2011 med kostnadseffektiva åtgärder för att uppnå Sveriges mål i EU:s energi- och klimatpaket. Åtgärds paketet innebär att fokus flyttas ännu tydligare från statliga investeringsbidrag till teknikutveckling, effektivare marknader och en större global solidaritet. Inom det internationella utvecklingssamarbetet gör regeringen därutöver en särskild klimatsatsning i storleksordningen 1,3 miljarder kronor per år 2009–2011. Målet för satsningen är främst att på ett effektivt sätt bidra till långsiktigt anpassningsarbete i de fattigaste länderna, men också att bidra till utvecklingsländernas åtgärder för att begränsa halten av växthusgaser.

Regeringen kommer i december 2008 presentera en klimat- och energiproposition där satsningarna för att uppnå Sveriges mål i EU:s energi- och klimatpaket preciseras ytterligare. Regeringen eftersträvar en bred parlamentarisk samsyn om en långsiktigt och modern marknadsekonomiskt orienterad energi- och klimatpolitik. Processerna för att nå breda politiska överenskommelser om klimat- och energipolitiken kommer således att vara tätt sammanknutna, i Sverige liksom i EU. Regeringen anser att en sådan överenskommelse också bör få ett brett stöd i samhället och att det behövs en sammanhållen energi- och klimatpolitik i samklang med finans- och handelspolitiken för att möta de utmaningar som samhället står inför. Regeringen sätter ett stort värde på näringslivets roll i omställningen till en klimateffektiv ekonomi. Under våren 2008 har regeringen fört samtal med representanter från näringslivet vilket är ett viktigt underlag för den kommande klimat- och energipropositionen.

Under hösten 2008 kommer regeringen att presentera en forsknings- och innovationspolitisk proposition (se avsnitt 3.1 Förstärkta insatser för en konkurrenskraftig forskning). Ett av fokusområdena i propositionen rör satsningar på klimatforskning. Totalt avsätts en resursökning om totalt 5 miljarder kronor, inklusive en tidigare aviserad ökning på 400 miljoner kronor år 2009 (prop. 2006/07:1), till bl.a. de strategiska områdena medicin, teknik och klimat.

Arbetet i den rådgivande kommissionen för hållbar utveckling som inrättades under 2007 under ledning av statsministern, har fortsatt. Kommissionen har till uppgift att med ett fokus på klimatfrågan stärka samverkan och fördjupa analysen i frågor om hållbar utveckling. Frågor om kostnadseffektivitet och marknadsbaserade styrmedel spelar en framträdande roll i arbetet. Kommissionen har bland annat analyserat den svenska klimatpolitiken med avseende på målformulering och val av medel, teknologins roll i klimatpolitiken samt det svenska miljömålssystemet. Frågor som relaterar till de internationella klimatförhandlingarna är högt prioriterade i arbetet.

### *Klimatåtgärder*

Klimatförändringar är en av vår tids största utmaningar och regeringens högst prioriterade miljöfråga. Orsakerna till och effekterna av klimatförändringen är till sin karaktär globala och måste därför mötas på

global nivå. EU har tagit ledningen i de internationella förhandlingarna om en bred klimatöverenskommelse 2009 som kan träda i kraft efter att Kyotoprotokollets åtagandeperiod 2008–2012 upphör. Regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande både i att utveckla det internationella samarbetet och i att genomföra effektiva åtgärder i Sverige. Utgångspunkten för regeringens klimatarbete är regerings- och statschefernas beslut om utsläppsminskningar inom EU i mars 2007.

De svenska utsläppen av växthusgaser har minskat med omkring sex miljoner ton eller cirka nio procent mellan 1990 och 2006. Det är främst utsläppen från bostäder och service samt från jordbruk och deponier som minskat. Från 2005 till 2006 minskade utsläppen med cirka en miljon ton. Utsläppsminskningen kan huvudsakligen kopplas till den fortsatta konverteringen från oljeuppvärmning i bostäder och lokaler. De senaste årens trend med ökade utsläpp från inrikes transporter bröts och minskade i stället något. Detta berodde främst på minskade utsläpp från flyg och sjöfart och att etanol delvis har ersatt bensin som drivmedel.

De svenska utsläppen har minskat samtidigt som ekonomin vuxit. Sedan 1993 har BNP ökat med 40 procent, men de sammanlagda utsläppen av växthusgaser har inte ökat. Prognosen för 2010–2020 pekar mot att de totala utsläppen i Sverige ökar något utan ytterligare styrmedel, men de väntas ändå bli lägre än 1990 års utsläpp. Det är främst utsläppen från el- och värmeproduktion, industrin och raffinaderier som bedöms öka i framtiden. Dessa utsläpp omfattas i dag till stor del av EU:s system för handel med utsläppsrätter. Hur systemet utvecklas efter 2012 har därför stor betydelse för EU:s och Sveriges utsläpp av växthusgaser till 2020.

**Tabell 4. Satsningar inom klimat- och energiområdet, miljoner kronor**

	2009	2010	2011
Kommersialisering av ny energiteknik	145	380	350
Klimatinvesteringar i andra länder	230	230	210
Spridning av ny energiteknik	100	122	117
Energieffektivisering	0	60	260
Förnybar elproduktion	60	70	20
Stöd för energieffektiva fönster i småhus	80	-	-
Miljöbilspremie	325	-	-
Livsmedelskedjans klimatpåverkan, m.m.	6	3	3
Anpassningsåtgärder	174	205	205
<b>Summa</b>	<b>1 120</b>	<b>1 070</b>	<b>1 165</b>

Källa: Regeringskansliet

Den svenska klimatpolitiken kommer att fortsatt utvecklas, med avseende på både utsläppsminskande åtgärder och anpassning till

förändrat klimat. I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) föreslår regeringen en kraftfull satsning, utöver den s.k. klimatmiljarden, på över 3 miljarder kronor fördelat på åren 2009 – 2011 för åtgärder inom klimat- och energiområdet. Satsningarna omfattar kommersialisering och spridning av ny energiteknik, klimatinvesteringar i andra länder, snabbare planprocesser för ny, hållbar elproduktion, förlängda insatser för energieffektivisering samt åtgärder för att anpassa Sverige till de effekter som följer av ett varmare klimat. Skr. 2008/09:34

### *Hållbar energi*

Målet för förnybar el inom elcertificatsystemet på 17 TWh till år 2016 jämfört med 2002 års nivå som redovisades i Sveriges handlingsprogram 2006–2008 ligger fast. Under år 2007 producerades 12,7 TWh förnybar el inom elcertifikatsystemet, vilket är i takt med riksdagens målsättning. För vindkraft har riksdagen satt upp ett planeringsmål på 10 TWh till 2015. Planeringsmålet syftar till att skapa förutsättningar för en framtida utbyggnad. Energimyndigheten har avrapporterat ett regeringsuppdrag rörande nytt planeringsmål för vindkraft som innebär att målet föreslås höjas till 30 TWh till 2020. Förslaget har remisshanterats och bereds för närvarande i regeringkansliet. Biobränslen dominerar elproduktionen inom systemet. Vindkraften ökar mest procentuellt, med 45 procent i jämförelse med 2006, från 1,0 TWh till 1,43 TWh mellan åren 2006 och 2007.

Miljöprocessutredningen (M 2007:04) föreslog i september 2008 ytterligare förenklingar av tillståndsprocessen för vindkraftsetablering. Förenklingarna är avsedda att träda i kraft den 1 juli 2009. För att underlätta en utbyggnad av vindkraft finns ett särskilt stöd för vindkraftsplanering på 30 miljoner kronor under 2007 och 2008. För att ytterligare underlätta vindkraftsutbyggnaden föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) att stödet förlängs med 30 miljoner kronor 2009 samt med 20 miljoner kronor 2010. För att ytterligare stödja det regionala och lokala vindkraftsarbetet föreslår regeringen att stödet till de regionala nätverken för vindbruk förlängs med 20 miljoner kronor per år under 2010–2011.

Regeringens satsningar på vindkraftsutveckling kommer att leda till ökad belastning på miljödomstolarna. I syfte att kompensera för detta tillförs Sveriges domstolar 10 miljoner kronor per år 2009–2010. Under samma period tillförs länsstyrelserna 20 miljoner kronor per år för att möjliggöra en snabbare hantering av vindkraftsärenden.

En effektivare energianvändning är en förutsättning för minskad klimatpåverkan. Ett förslag till nationell handlingsplan för energieffektivisering presenterades av Energieffektiviseringsutredningen (dir. 2006:89) i mars 2008. Slutbetänkandet från utredaren kommer att utgöra grunden för en nationell strategi för energieffektivisering. I budgetpropositionen för 2009 avsätter regeringen 320 miljoner kronor under åren 2010–2011 för fortsatta energieffektiviseringsinsatser. Regeringen har dessutom bedömt att ytterligare ett mål om minst 6,5 procents energibesparing till 2010 i förhållande till det årliga energiförbrukningsgenomsnittet 2001–2005 bör ställas upp.

Under året har Energimyndigheten presenterat flera konkreta verktyg och program för energieffektivisering i små och medelstora företag, vilket idag finns utformat för den energiintensiva industrin och visat på mycket goda resultat. Omkring 3000 anställda inom gruv- och stålindustrin har utbildats i energifrågan, vilket motsvarar 80–90 procent av de anställda i denna energiintensiva bransch. Ett pris för Sveriges mest energieffektiva småföretag har instiftats tillsammans med företagarorganisationen Företagarna.

Regeringen införde våren 2008 särskilda krav på hushållning med elenergi vid uppvärmning, kylning och ventilation i nya bostäder och lokaler. Boverket har initierat ett arbete för att utveckla och skärpa kraven på energianvändning i nya byggnader. I programmet Uthållig kommun deltar mer än en femtedel av Sveriges kommuner. Programmet innebär ett systematiskt arbete med energihushållning på kommunal nivå. Antalet ”passivhus”, dvs. hus utan traditionellt uppvärmningssystem, ökar nu i Sverige. De kommunala energirådgivarna beräknas ha nått cirka en halv miljon människor under 2007. Från 2008 har de fått ett något utvidgat uppdrag och benämns nu energi- och klimatrådgivare. Regeringen förlänger i budgetpropositionen för 2009 de tidigare satsningarna på detta område till 2011, tillskottet redovisas ovan som insatser för energieffektivisering. Ett tidigare stöd för energieffektiva fönster m.m. i småhus tillförs ytterligare 80 miljoner kronor för 2009.

### *Hållbara transporter*

För ägare av miljöbilar finns flera ekonomiska fördelar, som redovisades i Sveriges uppföljningsrapport 2007, såsom miljöbilspremie, ingen trängselskatt i Stockholm, lägre förmånsbeskattning, lägre fordonsskatt och gratis parkering i flera kommuner m.m. Införandet av en miljöbilspremie har inneburit en kraftig ökning av andelen miljöbilar på nybilsmarknaden. Andelen miljöbilar av nybilsförsäljningen var under perioden januari–juli 2008 30,9 procent jämfört med 15,4 procent under samma period 2007. Regeringen avsätter ytterligare 325 miljoner kronor till miljöbilspremien i budgetpropositionen för 2009. Under 2008 har det även blivit möjligt att efterkonvertera personbilar för alternativa bränslen.

Användandet av bibränslen stimuleras genom befrielse från både koldioxid- och energiskatt och genom uppbyggnad av tankställen för nya drivmedel, vilket redovisades i Sveriges uppföljningsrapport 2007. I juli 2008 var andelen tankställen som säljer ett förnybart fordonbränsle drygt 40 procent, merparten för etanol. För att stimulera etablerandet av tankställen för biogas har regeringen avsatt 150 miljoner kronor. Till och med juni 2008 har 63 miljoner kronor i bidrag till 64 tankställen för biogas beviljats.

Vägverkets redovisning visar att andelen miljöbilar på de statliga myndigheterna som helhet uppgick till 87 procent och att 40 procent av utryckningsfordon som köptes eller leasades var miljöbilar 2007, vilket överstiger miljökraven vid offentlig transportupphandling på 85 procent för statliga bilar respektive 25 procent för utryckningsfordon. Regeringen går nu vidare och ser över möjligheterna att skärpa klimatkraven till att

omfatta bl.a. fler fordonskategorier. Ambitionen är att kraven även ska kunna användas av kommuner, landsting, statliga företag och näringslivet. Skr. 2008/09:34

### *Miljöteknik*

Utveckling och spridning av ny teknik är en förutsättning för att effektivt kunna minska klimatpåverkan utan att begränsa förutsättningarna för tillväxt och välfärd. Utöver satsningar på teknik och klimat i forsknings- och innovationspolitiska propositionen (se avsnitt 3.1 Förstärkta insatser för en konkurrenskraftig forskning) föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) ett antal ytterligare åtgärder i syfte att främja utveckling av ny energiteknik.

För att underlätta stegen från forskning och utveckling till kommersialisering av sådan teknik där Sverige har goda förutsättningar och ligger långt framme avsätts ytterligare 875 miljoner kronor, vilket möjliggör satsningar på anläggningar för andra generationens biodrivmedel och annan energiteknik, t.ex. avseende fordon och elproduktion, som står inför ett kommersiellt genombrott. För att underlätta spridning av sådan energiteknik som är bra ur ett klimatperspektiv, men som ännu inte är kommersiellt konkurrenskraftiga i jämförelse med på marknaden etablerade tekniker, t.ex. biogas och solceller, avsätts 339 miljoner kronor under perioden 2009–2011.

Inom ramen för den s.k. klimatmiljarden har 340 miljoner kronor avsatts under 2009 och 2010 till ett program för att stödja utveckling av hållbara städer med minskad klimat- och miljöpåverkan. Genom användande av integrerad stadsplanering och ny miljöteknik kan städernas miljöpåverkan minskas samtidigt som attraktiva och konkurrenskraftiga miljöer skapas. Det ekonomiska stödet syftar till att stimulera utveckling av nya goda exempel på hållbart stadsbyggande och applicerad miljöteknik som kan användas i demonstrationssyfte. Regeringen har för avsikt att ge en särskild delegation i uppdrag att hantera det ekonomiska stödet till utveckling av hållbara städer.

Regeringen arbetar aktivt för ett ökat internationellt samarbete inom miljö- och energiteknik, bl.a. har avtal ingåtts med USA, Brasilien och Kina.

För att begränsa effekterna av klimatförändringarna behövs både åtgärder för kraftigt minskade utsläpp i industriländerna och stöd till utvecklingsländer. Sverige ska fullt ut utnyttja möjligheterna att, inom ramen för Kyotoprotokollets åtaganden, stödja miljöteknikinvesteringar i utvecklingsländer. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen för 2009 ytterligare satsningar, utöver de som redan vidtagits, för projekt i utvecklingsländer som bidrar till minskade klimatutsläpp och hållbar utveckling. Regeringen föreslår därmed att 670 miljoner kronor anvisas för perioden 2009–2011.

### *Effektiva styrmedel*

Regeringen fortsätter arbetet med att utveckla de marknadsbaserade styrmedlen inom miljö- och energipolitiken. I den kommande klimat-

och energipropositionen december 2008 avser regeringen presentera riktlinjer för förändringar av miljö- och energiskatter som bidrar till att Sverige kan nå sin del av EU:s klimat- och energipolitiska mål.

Miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel har en central roll i miljö- och klimatarbetet. Ett arbete har inletts för att bl.a. åstadkomma en förbättrad samordning mellan energibeskattningen och övriga ekonomiska styrmedel. Särskilt fokus kommer att läggas på koldioxidbeskattnings. En av grundprinciperna i det fortsatte arbetet är att förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan.

Miljöstyrningsrådet är en nyckelaktör för att driva arbetet med miljökrav vid offentlig upphandling framåt enligt den handlingsplan som regeringen beslutade om i mars 2007. Sedan handlingsplanen fastställdes med tillhörande resursförstärkningar för Miljöstyrningsrådet har ökade satsningar skett inom utbildningar och information till upphandlare och chefer samt kampanjer på regional och lokal nivå för att öka politikernas och verksamhetschefernas engagemang i frågan. Arbetet med utvecklingen av upphandlingskriterier till stöd för upphandlare som vill ställa miljökrav har breddats och stärkts. Rådet har även lagt större fokus på offentlig upphandling i framtiden också kan bidra till att stimulera framtagande av ny innovativ miljöteknik. Detta ska ske genom att utarbeta s.k. spjutspetskriterier som kan användas av upphandlare som vill ligga i den absoluta framkanten vad gäller miljöanpassade produkter och tjänster (se även kapital 3.5 om offentlig upphandling).

#### *Klimatsatsning i utvecklingssamarbetet*

Inom det internationella utvecklingssamarbetet gör regeringen en särskild klimatsatsning i storleksordningen 1,3 miljarder kronor per år 2009–2011. Målet är främst att på ett effektivt sätt bidra till långsiktiga insatser för anpassning till klimatförändringarna i de fattigaste länderna, men också att bidra till utvecklingsländernas åtgärder för att begränsa halten av växthusgaser, bl.a. genom ökat energieffektivisering, ökad tillgång till bättre teknik och alternativa energikällor samt återbeskningsprojekt. Främst ska bidrag ske genom befintliga multilaterala initiativ men även i det bilaterala samarbetet, där Afrika står i fokus.

Regeringen tillsatte i oktober 2007 en internationell kommission för klimatförändring och utveckling som leds av biståndsministern. Syftet är att sätta ökat fokus på kopplingen mellan klimatförändringarna och utvecklingen i fattiga länder. En central uppgift är att säkerställa att framtida bistånd tar hänsyn till klimatpåverkan och risken för katastrofer i utvecklingsländerna. Resultatet av kommissionens arbete ska presenteras våren 2009.

#### *Miljöanpassad omhändertagande – giftfria och resurssnåla kretslopp*

Ökad konkurrens och regelförenklingar är ytterst relevant på avfallsområdet. Regeringen arbetar därför för att minska de administrativa kostnaderna för företagare och myndigheter och kommer under hösten 2008 genomföra regelförenklingar för transporter av farligt avfall (se avsnitt 3.5 Enklare och mer lönsamt att driva företag). För att



få till en väl fungerande avfallsmarknad har regeringen tillsatt en förhandlingsman med uppgift att åstadkomma samarbetslösningar mellan kommuner och producenter för förpackningar och papper. I syfte att öka konkurrensen på avfallsområdet har regeringen givit Naturvårdsverket i uppdrag att redovisa konsekvenserna av att begränsa definitionen av hushållsavfall till avfall som uteslutande kommer från hushåll.

### *Biologisk mångfald, tillväxt och sysselsättning*

Under 2007 påbörjades en ny sjuårsperiod av det svenska Landsbygdsprogrammet. Programmet syftar till att främja konkurrenskraften inom jord- och skogsbruket, ett diversifierat näringsliv på landsbygden samt främja ett hållbart nyttjande av naturresurser. Det svenska programmet har tyngdpunkt i miljöåtgärder, i synnerhet insatser för att främja eller bibehålla odlingslandskapets biologiska mångfald. Under perioden 2007–2013 fördelas årligen cirka en miljard kronor inom Landsbygdsprogrammet för att ersätta lantbrukare för deras produktion av natur- och kulturmiljöjänster. Det övergripande målet för dessa insatser är att bevara och utveckla odlingslandskapet med dess biologiska mångfald. Detta utgör en betydelsefull resurs för företag som kan bidra till sysselsättning och tillväxt på landsbygden. Av de cirka 720 miljoner kronor som årligen går till miljöersättningar för skötsel av ängs- och betesmarker används cirka 300 miljoner kronor till skötsel av sådana marker inom skyddade områden.

Upphandlingen av skötsel av statliga naturreservat från entreprenörer motsvarar cirka 75 miljoner kronor per år. Större delen av dessa ersättningar utgår för naturtypsskötsel av äng- och betesmarker men omfattar även skötselåtgärder i skog och våtmarker samt tillsyn i skärgårdsmiljöer.

### 3.5 Enklare och mer lönsamt att driva företag

- Riktlinje 14. Skapa ett mer konkurrenskraftigt företagsklimat och stimulera privata initiativ genom regelförenkling
- Riktlinje 15. Främja en mer företagsvänlig kultur och att skapa gynnsamt klimat för små och medelstora företag

Regeringens målsättning är att Sverige ska ha Europas bästa företagsklimat. Den ekonomiska utvecklingen i Sverige är beroende av förutsättningarna för företag att starta, överleva och växa, hur väl innovationspotentialen tas till vara samt möjligheterna till omfördelning av resurser. Företagens utvecklingskraft samt förmåga till kreativt nytänkande och att utveckla nya tillväxtområden måste därför frigöras för att möta den allt hårdare globala konkurrensen. De mindre företagen har också stått för merparten av sysselsättningstillväxten de senaste femton åren. Ett förbättrat företagsklimat är således centralt för att få fler i arbete.

Regeringens insatser för ett bättre företagsklimat är inriktade på att skapa bättre villkor för företag, stimulera till fler och växande företag,

göra det enklare att starta och driva företag och skapa förutsättningar för väl fungerande marknader. Regeringens regelförenklingsarbete fortsätter, både vad gäller befintlig lagstiftning och ny lagstiftning. Skattepolitiken ska främja företagande. Åtgärder vidtas för att underlätta för mindre företag att delta i offentlig upphandling. Politiken handlar också om att stimulera kvinnors företagande och öka tillgången till kapital.

Under 2007 startades knappt 57 200 nya företag i Sverige (inklusive branschgrupperna jord- och skogsbruk samt fastighetstjänster vilka tidigare inte ingått i statistiken). Frånräknat dessa branschgrupper uppgick antalet nya företag till knappt 53 400, vilket innebar en ökning jämfört med 2006 på 20 procent. Den positiva utvecklingen för nyföretagandet har enligt preliminära siffror fortsatt under första kvartalet 2008. Av de som var sysselsatta i företag som startade under 2007 var cirka 63 procent män och cirka 37 procent kvinnor. Nyföretagandet bland kvinnor ökade med hela 21 procent mellan 2006 och 2007.

### *Enklare att driva företag*

Regelförenkling är en central del i regeringens politik för att skapa goda villkor för företagande och är en förutsättning för fler och växande företag. Ett omfattande regelförenklingsarbete inleddes hösten 2006 och regeringen bedömer att de verktyg som krävs för ett systematiskt regelförenklingsarbete i stor utsträckning är på plats.

Regeringen lämnade i april 2008 skrivelsen Regelförenklingsarbetet (skr. 2007/08:131) till riksdagen. I skrivelsen redogörs för regeringens regelförenklingsarbete för att nå målet att företagens administrativa kostnader för samtliga statliga regelverk, dvs. lagar, förordningar och föreskrifter, ska minska med 25 procent fram till hösten 2010. Av skrivelsen framgår att 170 åtgärder genomfördes eller avslutades under 2007 och att 400 åtgärder planeras 2008 och framåt. Av dessa kan nämnas att 200 åtgärder är inriktade på minskade administrativa kostnader. Ett nytt uppdrag lämnades av regeringen till Regeringskansliet och statliga myndigheter i juli 2008 att ta fram ytterligare underlag för regeringens handlingsplan avseende regelförenkling 2008. Ytterligare förenklingsåtgärder är således att vänta.

I januari 2008 trädde en ny förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning i kraft. Genom denna förordning säkerställs att en konsekvensutredning genomförs på ett likartat sätt i hela lagstiftningskedjan. Bland annat tydliggörs att de administrativa kostnader som följer av ett lagstiftningsförslag ska redovisas. I maj 2008 beslutade regeringen, som aviserades i Sveriges uppföljningsrapport 2007, om inrättandet av ett regelråd. Rådets uppgift är bl.a. att under regeringens och myndigheters beredningsprocess av lagar, förordningar och föreskrifter säkerställa att konsekvensutredningar håller erforderlig kvalitet. Rådet ska arbeta under en begränsad tid för att skynda på regelförenklingsarbetet. Rådets arbete ska utvärderas.

Två riktlinjer har beslutats om arbetet med regelförenkling i regeringskansliet: dels Riktlinjer för arbetet med konsekvensutredningar i Regeringskansliet, dels Riktlinjer för Regeringskansliet överlämnande av

underlag till regelrådet. Riktlinjerna ska tillämpas från 15 juni 2008 respektive 1 oktober 2008. Arbetet med mätningar av företagens administrativa kostnader är centralt i regelförenklingsarbetet och sker i nära samråd med näringslivet. Verket för Näringslivsutveckling (Nutek) har på regeringens uppdrag under 2007 genomfört mätningar på sjutton centrala lagstiftningsområden samt uppdaterat vissa äldre mätningar. Resultat från mätningarna kan bl.a. användas för att simulera de administrativa kostnaderna i samband med framtagande av nya föreskrifter.

Regeringen fick i juni 2008 ta del av Verket för Näringslivsutveckling (Nutek)s uppföljning av företagens administrativa kostnader. Uppföljningen är baserad både på den nuvarande och på den tidigare regeringens lagstiftning. Uppföljningen, som avser perioden 1 juli 2007 till 31 december 2007, visar att den administrativa kostnaden ökat med nära 2 miljarder kronor. Framförallt är det förslag som lades fram före regeringsskiftet hösten 2006 som orsakat ökningen. Inom årsredovisning har dock kostnaden minskat med 100 miljoner. Ytterligare förenklingar under 2008 beräknas minska regelkostnaden.

Som ett led i regelförenklingsarbetet har regeringen gett Bolagsverket i uppdrag att utarbeta ett förslag för minskat uppgiftslämnande för företag genom ökad samordning mellan statliga myndigheter. Utgångspunkten är att företagen bara ska behöva lämna en uppgift en gång till statliga myndigheter. Uppdraget ska redovisas till regeringen i april 2009.

#### *Förenklingar av redovisningsreglerna*

Enklare redovisningsregler som beräknas sänka företagens kostnader med närmare en halv miljard kronor förslås i delbetänkandet Enklare redovisning (SOU 2008:67) från juni 2008. Arbetet har främst varit inriktat på mindre företag. Utredningen har kommit fram till att den svenska lagstiftningen inte bör vara mer långtgående än vad som följer av EG:s redovisningsdirektiv (dir. 2007:78). Utredningen föreslår bl. a. höjning av gränsvärdet för att klassas som mindre företag samt slopande av krav på att lämna en komplett årsredovisning. Även andra förenklingar avseende företags upplysningsskyldighet har föreslagits, t.ex. att mindre företag inte behöver upprätta förvaltningsberättelse och ges möjlighet att upprätta förkortad balansräkning. Uppdraget i övrigt – som gäller bland annat frågan om bokföringsbrott vid för sent upprättad årsredovisning – ska redovisas senast den 1 juni 2009.

#### *Ett enklare aktiebolag*

Delbetänkandet Aktiekapital i privata aktiebolag (SOU 2008:49) har föreslagit att kravet på lägsta aktiekapital i privata aktiebolag sänks från 100 000 kronor till 50 000 kronor. Det föreslås också en möjlighet att successivt inbetala aktiekapitalet. Enligt direktiven (dir. 2007:132) ska utredningen även överväga förenklingar, särskilt för de små och medelstora företagen, samt överväga om det finns behov av en ny företagsform. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 mars 2009.

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att förbättra villkoren för små och medelstora företag och att göra det enklare och mer lönsamt att driva företag.

Regeringen har satt upp ett mål att minst 40 procent av nyföretagarna ska vara kvinnor 2010. Under perioden 2007–2009 har regeringen, som nämnts i tidigare handlingsprogram, initierat ett särskilt program för kvinnors företagande. Ytterligare medel har avsatts för att skapa ett nätverk av ambassadörer för kvinnors företagande. Under våren 2008 utsåg regeringen 880 ambassadörer i en urvalsprocess där nära 1600 kvinnor ansökte om att bli ambassadörer. Ambassadörerna ska inspirera andra, berätta sin historia och dela med sig av sina erfarenheter som företagare. Varje ambassadör förväntas genomföra minst fyra ambassadörsbesök per helår. Det kan till exempel ske genom att man talar inför skolklasser, på universitet eller i olika nätverk.

Företagarnas försäkringsvillkor i de sociala trygghetssystemen ses för närvarande över på uppdrag av regeringen. Utredningen (dir. 2006:11, dir. 2006:37, dir. 2007:156) kommer under hösten 2008 att redovisa sitt uppdrag. Utredningen ska bland annat lämna förslag på hur sjukförsäkringen för företagare bättre kan anpassas till företagarnas behov och företagarnas möjlighet att ta försäkringen i anspråk.

Regeringen har gett Verket för näringslivsutveckling (Nutek) i uppdrag att under 2008 och 2009 ta fram två program för att utveckla entreprenörskap och mångfald inom vård och omsorg. Programmen koncentreras dels på rådgivning och utbildning för potentiella företagare (30 miljoner kronor), dels på att utforma en vägledning för offentliga upphandlingar för att förenkla arbetet för kommuner och landsting som beställare och för företagen som leverantörer.

Attityder till entreprenörskap har stor betydelse för företagandet i ett land. För att bl.a. öka unga människors intresse för och kunskap om företagande har regeringen tagit fram en strategi för hur entreprenörskap ska främjas genom hela utbildningssystemet.

Arbetet med att ta fram riktade insatser för att stärka företagandet bland personer med utländsk bakgrund har fortsatt under 2007 och 2008. Ett nytt program som genomförs av Verket för näringslivsutveckling (Nutek) lanserades den juni 2008 med en budget på 20 miljoner kronor 2008 och totalt 60 miljoner kronor för perioden 2008 till 2010. Programmet innehåller såväl insatser för bättre rådgivning till etablerade företagare som vill låta sina företag utvecklas och växa och ändrade attityder inom det finansiella systemet som kunskapsuppbyggnad och satsningar på mentorer och nätverk.

Det sociala företagandet är en outnyttjad resurs. Under våren 2008 har Verket för Näringslivsutveckling (Nutek) tagit fram ett programförslag för fler och växande sociala företag som för närvarande bereds inom Regeringskansliet (se avsnitt 4.2 *Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning*).

Som en fortsättning på den fördjupade samverkan mellan näringspolitiken, den regionala tillväxtpolitiken och kulturpolitiken avser regeringen genomföra insatser för att främja tillväxten i kulturella och kreativa näringar. Det finns ett behov av aktörer som kan fungera som

brobyggare och mellanhänder för att stimulera kreativa och innovativa processer i näringslivet likväl som för att öka entreprenörskap, innovation och företagande inom kultursektorn. Regeringen avser att ge i uppdrag att ta fram en handlingsplan i syfte att skapa en ram för arbetet med kulturella och kreativa näringar, som exempelvis kan inkludera att främja entreprenörskap inom den kulturella sektorn.

Riksdagen har anmodat regeringen att som komplement till Företagsfinansieringsutredningen (dir. 2007:169) se till att även rådgivningsinsatser för företag blir föremål för en utredning. Överlappningar förekommer mellan de verksamheter som olika rådgivningsaktörer bedriver. Vidare ska eventuella undanträngningseffekter i förhållande till privata rådgivare analyseras. Regeringskansliet förbereder för närvarande en upphandling av en utredning av statens företagsrådgivning.

### *Offentlig upphandling*

Den totala upphandlingsmarknaden i Sverige omsätter årligen cirka 400–500 miljarder kronor. En väl fungerande upphandlingsmarknad är därför en viktig del i regeringens strävan att nå målen med fler och växande företag. En effektiv konkurrensmyndighet som också ansvarar för tillsyn över efterlevnaden av regelverket för upphandling skapar förutsättningar för detta. Även små och medelstora företag måste ges samma möjligheter att delta i offentliga upphandlingar som stora företag.

Den 1 januari 2008 trädde två nya lagar i kraft, lag (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) och lag (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF). Lagarna genomför EG-direktiven om offentlig upphandling 2004/18/EG och upphandling inom försörjningssektorerna 2004/17/EG. Konkurrensverket har på uppdrag av regeringen tagit fram översiktlig och lättillgänglig information om de nya bestämmelserna om offentlig upphandling i syfte att underlätta tillämpningen för upphandlande myndigheter och leverantörer. Vidare fick Konkurrensverket i uppdrag att i en särskild skrift ge fördjupad information om upphandling med miljökrav. Upphandlingsutredningen har i sitt slutbetänkande, Nya upphandlingsregler 2 (SOU 2006:28) bl.a. lämnat förslag om hur upphandlingar under tröskelvärdena, och som därmed inte är styrda av EG-direktiven, kan förenklas. Regeringen avser att lägga en proposition i frågan under 2009.

En prioriterad uppgift för Konkurrensverket, inom ramen för sitt uppdrag inom upphandlingsområdet, är att förbättra förutsättningarna för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar. Regeringen har i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1) ökat Konkurrensverkets anslag med 5 miljoner kronor årligen från och med 2008 för denna uppgift. Konkurrensverket redovisar löpande vilka åtgärder man vidtagit och vidtar.

Inom ramen för regeringens Globaliseringsråd (se avsnitt 3.3 Öppna fungerande marknader i en hållbar ekonomi) har en studie tagits fram som för första gången studerat sambandet mellan skatter och entreprenörskap på svenska förhållanden (Skatter, entreprenörskap och företagande, underlagsrapport nr 12 till Globaliseringsrådet (maj2008)). I studien föreslås att skattepolitiken utformas så att kapitaluppbbyggnad inte hämmas, att den förväntade avkastningen av att driva ett företag blir tillräckligt hög samt att förlustavdragen blir mer gynnsamma.

Regeringen presenterar i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) ett antal förändringar i företagsbeskattningen för att stärka drivkrafterna för investeringar och nyanställningar.

- Bolagskatten sänks från 28 procent till 26,3 procent.
- Det totala uttaget av socialavgifter och allmän löneavgift sänks med 1 procentenhet.
- Uttaget av arbetsgivaravgifter för unga sänks ytterligare till 15,49 procent, mer än en halvering jämfört med full avgift (se avsnitt 4.2 En arbetsmarknad för alla).
- Beskattning av fåmansbolag reformeras genom ytterligare skattelättnader (se avsnitt 2.1 *Bättre villkor för företagande och konkurrens*).
- Utökade möjligheter till omedelbart avdrag för inventarier av mindre värde.

Som ett led i arbetet med regelförenkling aviseras i budgetpropositionen för 2009 en rad åtgärder på skatteområdet som bidrar till att sänka den administrativa bördan för företag. Det rör bland annat minskat uppgiftslämnande, och slopade krav på återkommande kontroller (se vidare avsnitt 2.1 *Bättre villkor för företagande och konkurrens*).

Regeringen fortsätter arbetet med att förändra reglerna för skattereduktion av för hushållsarbete. Från och med januari 2008 omfattar skattereduktionen även skattepliktig förmån av hushållstjänster. Betänkandet Skattelättnader för hushållstjänster (SOU 2008:57) har presenterat ett förslag som innebär att köparen erhåller skattesubventionen redan vid köpetillfället. I nuvarande system betalar köparen den fulla kostnaden för tjänsten och erhåller först i efterhand subventionen som en skattereduktion. Regeringen avser att lämna en proposition till riksdagen i december 2008 med anledning av betänkandet.

Det s.k. F-skattesystemet har kritiserats för att det utgör en försvårande faktor för företagsstart. Regeringens utredning för översyn av kraven för F-skatt presenterade den 4 juli 2008 betänkandet F-skatt åt flera (SOU 2008:76). Utredningens förslag, innebär att näringsverksamhetsbegreppet utvidgas och förtydligas, vilket enligt utredningen kommer att innebära att det blir lättare att starta ett företag och att kvinnors företagande särskilt kommer att gynnas.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska analysera förutsättningarna för att införa särskilda skatteincitament för att stimulera fysiska personers investeringar i mindre företag (dir.2008:80). Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 31 mars 2009.

Det är angeläget att statliga insatser har en utformning som stimulerar företagens egen kapitaluppbyggnad och i största möjliga utsträckning främjar privata aktörers medverkan. Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, har tagit fram statistik som visar att drygt 70 procent av nystartade företagen i Sverige under 2006 huvudsakligen finansierades med egna medel. Andelen företag som huvudsakligen finansierades med banklån uppgick till 12 procent. Andra vanliga finansieringskällor är stöd till start av näringsverksamhet (15 procent) och med medel från släkt och vänner (fem procent).

Regeringen anser att statens främsta roll är att skapa stabila och goda förutsättningar för kapitalbildning och etablera spelreglerna på finans- och riskkapitalmarknaderna. Regeringen ser att staten kan ha en viktig roll när det gäller investeringar i tidiga skeden av ett företags tillkomst och att det finns argument för att lån till vissa mindre företag kan förbättra effektiviteten i ekonomin även då kreditmarknaden i övrigt fungerar väl.

Dagens statliga finansieringssystem har kritiserats för att vara svåröverskådligt och överlappande. Regeringen tillsatte därför i december 2007 en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av statliga finansieringsinsatser för nya, små och medelstora företag. Företagsfinansieringsutredningen (dir. 2007:169) ska lämna förslag till hur dagens insatser kan bli mer effektiva och överskådliga senast 31 december 2008.

I juni 2008 överlämnade regeringen proposition Företagshypotek - en bättre säkerhet för lån till företag (prop. 2007/08:161) till riksdagen. I propositionen föreslås en reformering av det regelverk som gör det möjligt att använda lös egendom i näringsverksamhet som säkerhet för lån. Syftet är att förstärka säkerheten, så att det blir lättare för företag att låna pengar. De nya reglerna beräknas träda i kraft 1 januari 2009.

### 3.6 Hållbar infrastruktur för ökad konkurrenskraft, tillväxt och välfärd

- Riktlinje 16. Att utvidga, förbättra och sammanlänka den europeiska infrastrukturen

En fungerande infrastruktur är en grundförutsättning för att bedriva företagsverksamhet och att åstadkomma en långsiktigt hållbar tillväxt i alla delar av landet. Varje dag görs i genomsnitt 13,4 miljoner resor och transporter av gods till ett värde av nästan 4 miljarder kronor passerar landets gränser. Transportsystemet ska underlätta vardagen för människor och företag genom att erbjuda effektiva resor och transporter med minskad klimatpåverkan. Näringslivet har behov av ett effektivt och tillförlitligt transportsystem.

Regeringen avsätter i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) 7,6 miljarder kronor under åren 2009 och 2010 i en särskild satsning på infrastrukturen, med syfte att säkerställa att angelägna projekt kan genomföras i ett snabbare, mer rationellt tempo och att prioriterade

projekt kan tidigareläggas i hela landet. Satsningen är den enskilt största på infrastruktur som någonsin gjorts i en budgetproposition och kommer att åstadkomma förbättringar i hela landet för pendlare och transportberoende företagare.

Regeringen presenterade den 30 september en infrastrukturproposition till riksdagen. I propositionen föreslås en statlig planeringsram för åtgärder i transportinfrastrukturen under perioden 2010–2021 på 417 miljarden kronor. För att finansiera detta ökar anslagsnivån från 2011 med 3,85 miljarder kronor jämfört med nivån 2008. När riksdagen fattat beslut med anledning av infrastrukturpropositionen inleds nästa fas i planeringsarbetet. En utgångspunkt för den nya planeringsomgången är att samhällsekonomiska analyser, miljöbedömningar och andra konsekvensbeskrivningar ska spela en avgörande roll vid prioritering av infrastrukturinvesteringar. En annan viktig utgångspunkt är det transportslagsövergripande perspektivet och samverkan mellan de olika transportslagen för att uppnå en effektiv transportkedja, samtidigt som medfinansiering från offentliga och privata aktörer välkomnas.

Med de satsningar som nu föreslås på infrastrukturen för åren 2010–2021 bedömer regeringen att följande förbättringar kommer att åstadkommas:

- Transportsystemet bidrar till tillväxten och att fler människor kommer i arbete i fler och växande företag i hela landet
- Arbetsmarknadsregionerna för kvinnor och män vidgas
- Akuta flaskhalsar i transportsystemet minskar
- Tillgängligheten inom storstadsregionerna förbättras
- Infrastrukturen vårdas med ökade satsningar på underhåll
- Klimateffektiva resor och transporter underlättas vilket bidrar till att uppnå de klimatpolitiska målen
- Infrastrukturen säkras för att klara klimatförändringarna
- Negativa miljöeffekter som luftföroreningar, buller, barriäreffekter, landskapsfragmentering och energiåtgång minskar
- Det blir säkrare att färdas på våra vägar
- Hela reskedjan och transporten ska vara bättre samordnad och anpassad till användarnas behov
- Samhällsnyttan av satsningar i infrastrukturen ska öka



## 4 Sysselsättningspolitik

År 2007 var ett starkt år i Sverige sett ur ett arbetsmarknadsperspektiv – såväl sysselsättningen som antal personer i arbete ökade kraftigt. Denna positiva utveckling har också bidragit till att minska arbetslösheten och utanförskapet på arbetsmarknaden.

Svensk ekonomi växer nu långsammare än under de närmast föregående åren. Denna inbromsning gör att sysselsättningen förväntas falla något till följd av konjunkturförsvagningen. Det är därför viktigt att fortsätta reformarbetet för att förverkliga regeringens övergripande mål om att varaktigt öka sysselsättningen och minska utanförskapet så att fler människor kommer i arbete.

I Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning 2006–2008 och i uppföljningsrapporten från 2007 redovisade regeringen hur en rad stora reformer vidtagits i syfte att minska det stora antalet individer som stod utanför arbetsmarknaden eller arbetade mindre än vad de skulle vilja. Sänkt inkomstskatt, skärpta krav i arbetslöshetsförsäkringen, konjunkturrellt motiverade neddragningar av volymerna i de arbetsmarknadspolitiska programmen, ökat fokus på matchningen och en förbättrad kvalitet i utbildningsväsendet är några punkter som lyfts fram i dessa tidigare handlingsprogram.

Både de reformer som redan har genomförts och de nya som nämns i detta handlingsprogram syftar till att återupprätta arbetslinjen och bekämpa människors utanförskap på arbetsmarknaden. Alla människors förmåga att så långt som möjligt försörja sig själva och bidra till den gemensamma välfärden ska tas tillvara. Regeringens politik ligger också väl i linje med EU:s gemensamma principer för flexicurity som antogs av rådet i december 2007. Regeringens reformer är inte isolerade åtgärder utan sammanhängande och integrerade satsningar. För att kunna möta globaliseringens utmaningar behöver arbetsgivare och arbetstagare flexibla men också trygga anställningsförhållanden. Arbetstagare måste ges bättre möjligheter att utnyttja sina kvalifikationer för att hitta lämpligt arbete i andra EU-länder. Genom validering av yrkeskompetens ökar denna möjlighet och arbetsmarknadens behov kan tillgodoses samtidigt som rörligheten i Europa ökar.

Regeringen delar rådets och kommissionens och rådets bedömning från 2008 om att det behövs ytterligare åtgärder för att ta itu med ungdomsarbetslösheten, höja sysselsättningsgraden bland utrikes födda samt verka för att personer som uppbär ersättningar som är relaterade till ohälsa återintegreras i arbetslivet (se avsnitt 1.2 Kommissionens och rådets rekommendationer till Sverige).

Ytterligare skattesänkningar på arbete, kraftigt nedsatta socialavgifter för ungdomar, intensifierad hjälp till nyanlända utrikes födda och reformer av sjukförsäkringen är några av de åtgärder som omnämns i årets handlingsprogram och som bemöter de punkter som rådet och kommissionen betonat.

Årets handlingsprogram framhåller vidare, i linje med kommissionens och rådets bedömning från 2008, genomförandet av de i 2006 och 2007

års handlingsprogram omnämnda åtgärderna. En bedömning av konsekvenser och effekter av den senaste tidens reformer för att stärka incitamenten att arbeta redovisas också då så är möjligt. Skr. 2008/09:34

#### 4.1 Gemensamma mål för sysselsättningspolitiken

- Riktlinje 17. Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka graden av social och territoriell sammanhållning

Regeringens arbete med att öka sysselsättningen, framförallt genom ett minskat utanförskap, fortsätter.

Regeringens politik ligger väl i linje med europeiska sysselsättningsstrategins övergripande mål; full sysselsättning, högre kvalitet och produktivitet i arbetet samt en stärkt social och regional sammanhållning.

##### **Mål inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin och utfall för Sverige**

*Senast 2010 ska alla arbetslösa, innan arbetslöshetstiden uppgår till fyra månader (ungdomar) respektive tolv månader (vuxna), erbjudas arbete, lärlingsplats, kompletterande utbildning eller annan åtgärd som främjar anställbarheten.*

År 2007 hade 1,3 procent av de vuxna arbetslösa männen och 1,0 procent av de vuxna arbetslösa kvinnorna inte erbjudits arbete, lärlingsplats, kompletterande utbildning eller någon annan åtgärd som främjar anställbarheten. För unga män var motsvarande andel 4,7 procent och för unga kvinnor 3,6 procent.<sup>1</sup>

*Senast 2010 ska 25 procent av de långtidsarbetslösa delta i en aktiv åtgärd i form av utbildning, omskolning, arbetspraktik eller någon annan åtgärd som främjar anställbarheten, i syfte att uppnå genomsnittet av de tre medlemsstater som har nått de bästa resultaten.*

Under 2007 deltog 72,5 procent av de långtidsarbetslösa männen och 70,2 procent av de långtidsarbetslösa kvinnorna i någon aktiv åtgärd.<sup>1</sup>

*Arbets sökande inom hela EU ska kunna få information om alla lediga platser som annonseras genom medlemsstaternas arbetsförmedlingar.*

Alla lediga platser vid Arbetsförmedlingen publiceras i EURES-systemet.

*Den faktiska genomsnittliga åldern då man lämnar arbetsmarknaden ska ha förlängts med fem år på EU-nivå senast 2010, jämfört med 2001 (59,9 år).*

Den faktiska genomsnittsåldern för utträde från arbetsmarknaden var 63,9 år 2006 jämfört med 62,1 år 2001, vilket utgör en ökning med 1,8 år.

*Barnomsorg ska senast 2010 tillhandahållas för minst 90 procent av alla barn mellan tre år och den obligatoriska skolåldern och för minst 33 procent av alla barn under tre år.*

År 2007 var 85,4 procent av alla barn mellan 1 och 5 år inskrivna i förskola eller familjedaghem – 77,9 procent av alla barn mellan 1 och 3 år och 97,1 procent av alla barn mellan 4 och 5 år.<sup>2</sup>

*Andelen elever som slutar skolan i förtid ska genomsnittligt i EU vara högst 10 procent.*

År 2006 hade 10,7 procent av de unga kvinnorna och 13,3 procent av de unga männen i åldern 18–24 år högst fullgjort grundskola (ISCED-nivå 2) och deltog inte i vidare utbildning.

*Minst 85 procent av alla 22-åringar i EU ska senast 2010 ha genomgått gymnasieutbildning.*

Av de 22-åriga kvinnorna hade 89,0 procent genomgått gymnasieutbildning 2007. För de 22-åriga männen var motsvarande andel 85,4 procent.

*Deltagande i livslångt lärande inom EU bör genomsnittligt uppgå till minst 12,5 procent av den vuxna befolkningen i arbetsför ålder (25–64 år).*

År 2007 var andelen män och kvinnor i åldern 25–64 år som hade deltagit i någon form av utbildning under de senaste fyra veckorna 25,8 procent respektive 39,3 procent.

<sup>1</sup> Källa: Arbetsförmedlingen

<sup>2</sup> Källa: Skolverket

### *Fler i arbete*

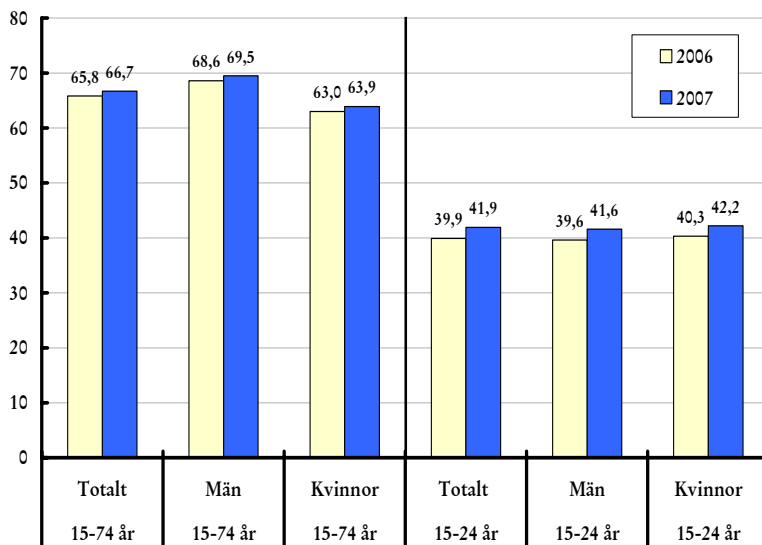
Det övergripande målet för regeringens politik är att få fler i arbete framförallt genom ett minskat utanförskap. För att uppfylla målsättningarna har regeringen genomfört ett flertal åtgärder och reformer sedan regeringstillträdet hösten 2006. En viktigt komponent i regeringens politik är att stimulera utbudet av arbetskraft, eftersom erfarenheterna visat att det är utbudet som på sikt bestämmer sysselsättningen. De viktigaste reformerna har varit jobbskatteavdraget och förändringarna i arbetslöshets- och sjukförsäkringarna. På kort sikt är det nödvändigt att kombinera de utbudsstimulerande åtgärderna med åtgärder som stimulerar efterfrågan på personer som står långt från arbetsmarkanden. Prioriteringarna av de arbetsmarknadspolitiska resurserna har fått en allt tydligare inriktning på insatser för dem som står längst ifrån arbetsmarknaden.

En rad satsningar har även gjorts för att förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga jobb vilket också leder till en varaktigt högre

sysselsättning. Regeringen har kompletterat arbetsförmedlingens tjänsteutbud med flera aktörer för att underlätta matchningen och samtidigt ge en bättre service till arbetslösa. Ett annat led i att förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga platser har varit att ombilda Arbetsmarknadsverket till en mer effektiv, rättssäker och flexibel myndighet. Arbetsförmedlingen (se vidare under riktlinje 20).

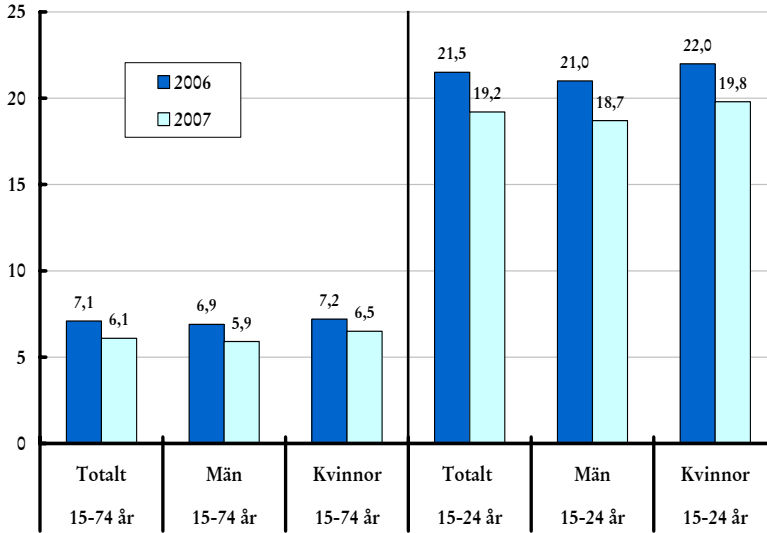
Utvecklingen på arbetsmarknaden har varit mycket gynnsam under de senaste åren. Sysselsättningsökningen har varit ovanligt kraftig sedan det andra halvåret 2006 och arbetslösheten har minskat kraftigt under samma period. Andelen sysselsatta av befolkningen i åldern 15–74 år ökade från 65,8 procent 2006 till 66,7 procent 2007 (se diagram 2). Ökningen skedde bland både kvinnor och män. I jämförelse med 2006 minskade arbetslösheten under 2007 med en procentenhet till 6,1 procent av arbetskraften i åldern 15–74 år (se diagram 3).

**Diagram 2. Nationell sysselsättning 2007, i procent**



Källa: Statistiska centralbyrån

Ökningen av sysselsättningen och minskningen av arbetslösheten har varit särskilt märkbar bland ungdomar i åldern 15–24. Under 2007 steg sysselsättningsgraden bland ungdomar i åldern 15–24 till 41,9 procent, en ökning med två procentenheter jämfört med 2006 (se diagram 2). Samtidigt minskade arbetslösheten med 2,3 procentenheter och uppgick under 2007 till 19,2 procent av arbetskraften i åldern 15–24 år (se diagram 3).

**Diagram 3. Nationell arbetslöshet 2007, i procent**

Källa: Statistiska centralbyrån

Även utrikes födda har gynnats av det goda arbetsmarknadsläget under 2007. Sysselsättningen bland utrikes födda ökade och arbetslösheten minskade i en relativt större omfattning än bland den totala befolkningen i åldern 15–74 år. Ett gemensamt mönster både för arbetskraften som helhet och för ungdomar och utrikes födda är att arbetslösheten under 2007 har minskat mer för män än för kvinnor.

**Tabell 5. EU:s sysselsättningsmål och Sveriges resultat 2007, i procent**

	Totalt	Män	Kvinnor	Äldre (55-64 år)
Sysselsättningsgrad, 15-64 år	74,2	76,5	71,8	70,0
EU:s mål 2010	70,0	–	60,0	50,0

Källa: Eurostat

Antalet personer i arbetskraften har ökat påtagligt under de senaste åren. Ökningen beror sannolikt på befolkningsökningen, på att läget på arbetsmarknaden har förbättrats och på de reformer som har stimulerat arbetskraftsdeltagandet. Ökningen har varit något större för kvinnor än för män. Den största ökningen under 2007 återfanns i åldersgruppen 20–24 år. Till följd av den demografiska förändringen kommer de yngre åldersgrupperna i den arbetsföra befolkningen att öka under de kommande åren, vilket förväntas ha en positiv inverkan på arbetskraften. Det stora antalet personer som är födda på 1940-talet har bidragit till att

arbetskraftens storlek har ökat även i åldersgruppen 60–64 år samt 65–74 år. Skr. 2008/09:34

Utvecklingen på arbetsmarknaden under första halvåret 2008 har varit fortsatt positiv när det gäller antalet sysselsatta och arbetslösa. Ett försämrat ekonomiskt läge, färre nyanmälda lediga platser till Arbetsförmedlingen och ett ökat antal varsel om uppsägningar förväntas emellertid innebära att läget på arbetsmarknaden försämras under andra halvåret 2008. Enligt regeringens senaste prognos i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) väntas arbetslösheten öka och uppgå till 6,4 procent 2009.

### *Produktivitet och kvalitet i arbetet*

Produktivitetsutvecklingen har haft stor betydelse för utvecklingen av välbefindandet. En viktig förklaring till den svenska produktivitetstillväxten är den tekniska utvecklingen. Det handlar om såväl nya eller förbättrade produkter som nya produktions- och organisationsformer. Under de senaste decennierna har inte minst investeringar i IT bidragit till produktivitetsutvecklingen i Sverige.

Den genomsnittliga produktivitetstillväxten har under perioden 1980–2007 uppgått till cirka 1,8 procent per år i Sverige. Regeringens prognos för 2008 ligger betydligt lägre, med en negativ produktivitetsutveckling på -0,7 procent, vilket delvis kan förklaras av konjunkturella faktorer. När effekterna av dessa klingar av väntas produktiviteten stiga snabbare än den trendmässiga produktiviteten under 2009-2011.

**Tabell 6. Produktivitetstillväxt, årlig procentuell förändring, fasta priser**

	Genomsnitt				
	1980–2007	2008	2009	2010	2011
<b>Hela ekonomin</b>	<b>1,8</b>	<b>-0,7</b>	<b>2,1</b>	<b>2,7</b>	<b>2,3</b>
Offentliga myndigheter		0,1	-0,9	0,1	0,1
Näringsliv		-1,3	3,1	3,2	2,7

Anm.: Arbetsproduktivitet mäts som förädlingsvärde till baspris per arbetad timme

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

För att stärka produktiviteten i den svenska ekonomin på lång sikt har regeringen genomfört och föreslagit flera åtgärder. Tillgången till riskkapital har förbättras genom slopandet av förmögenhetsskatten och genom förändringar i beskattningen av fåmansbolag (se avsnitt 2.1 *Bättre villkor för företagande och konkurrens*). Särskilda medel har även avsatts för att främja företagandet bland kvinnor och personer med utländsk bakgrund. Konkurrensverkets arbete med att bekämpa karteller har stärkts. Regeringen arbetar även med en långsiktig satsning för ökad kvalitet i den högre utbildningen. Under 2008 sker betydande satsningar inom både infrastruktur- och forskningsområdet. Ytterligare förslag presenteras i kapitel 3 Mikroekonomisk politik. Arbetets organisation och förmågan att ta tillvara medarbetarnas kompetens utgör väsentliga faktorer för produktivitetsutveckling, liksom för individens

välbehövande. Regeringen vill därför betona att den goda arbetsplatsen inte bara ska ha en god arbetsmiljö utan också ge förutsättningar för de anställda att delta och utvecklas utifrån individuella förutsättningar.

Idag bedrivs ett aktivt och kunskapsbaserat arbetsmiljöarbete på många arbetsplatser. Kunskapen om sambanden mellan individ, organisation och verksamhet, liksom hur ett praktiskt systematiskt arbetsmiljöarbete bedrivs, måste emellertid finnas på alla arbetsplatser. Det arbete regeringen påbörjade under 2007 syftar till att bidra till den samlade jobbpolitiken, vilken ska lyfta fram arbetsmiljöns betydelse för konkurrenskraften (se avsnitt 4.3 *Arbetsmiljö och arbetsorganisation*).

### *Social sammanhållning*

Den generella välfärdspolitiken utgör grunden för att skapa social sammanhållning och lika möjligheter för alla. En välfärdspolitik som omfattar alla har bäst förutsättningar att skapa tillräckliga, tillgängliga och finansiellt hållbara trygghetssystem på långsikt. Det är också grunden för Sveriges nationella strategirapport för social trygghet och social delaktighet 2008–2010, som presenterades av regeringen i september 2008. Rapporten innehåller nationella strategier för pensioner, hälso- och sjukvård och äldreomsorg samt en handlingsplan för social delaktighet.

I handlingsplanen anger regeringen fyra prioriterade målsättningar för de kommande årens arbete med att bekämpa fattigdom och social utestängning. Målsättningarna omfattar ökade möjligheter för äldre till social delaktighet, ett minskat utanförskap bland unga, en minskad frånvaro i arbetslivet på grund av ohälsa samt att fortsätta stärka grupper i särskilt utsatta situationer. Det sistnämnda handlar om att utveckla stöd och skydd för våldsutsatta kvinnor och deras barn, förbättra förutsättningarna för män och kvinnor med missbruk att komma ur detta, att även fortsättningsvis motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden samt insatser för personer med psykisk sjukdom och förebygga psykisk ohälsa bland unga.

### *Regional sammanhållning*

De regionala skillnaderna i sysselsättning och arbetslöshet är relativt små i Sverige sett utifrån ett europeiskt perspektiv, även om de förekommer. Under 2007 var sysselsättningsgraden i åldern 16–64 högst i Kronobergs län (80,3 procent) och lägst i Östergötlands län (72,1 procent). Skillnaden mellan länen med högst respektive lägst sysselsättningsgrad har fortsatt att minska och de regionala skillnaderna i sysselsättning har därmed minskat kontinuerligt sedan 2004.

Regeringens politik med fokus på att minska utanförskapet, få fler i arbete och göra det mer lönsamt att driva företag ligger fast. Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 (se kapitel 5 EG:s strukturfondsprogram i Sverige programperioden 2007–2013) som ligger till grund för genomförandet av EG:s strukturfonder och är vägledande för regionala tillväxtprogram och nationella myndigheter är ett viktigt redskap i detta

arbete. I strategin identifierar regeringen fortsatt kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud som en av fyra nationella prioriteringar framöver.

## 4.2 En arbetsmarknad för alla

- Riktlinje 18. Främja en livscykelinriktad syn på arbete
- Riktlinje 19. Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla, göra arbete mer attraktivt och göra arbete lönsamt för arbetssökande, även för mindre gynnade personer och personer utanför arbetskraften

Centralt för regeringens politik är att varaktigt öka sysselsättningen och att prioritera dem som står längst bort från arbetsmarknaden i syfte att minska utanförskapet. Att skapa fler vägar till arbete, göra arbete mer attraktivt samt att stärka arbetslinjen är därför viktiga målsättningar för regeringens politik. Alla individers vilja och förmåga att arbeta ska tas tillvara, både för individens egen försörjning och för att alla resurser i samhället behövs för en hållbar tillväxt och ökad välfärd.

### Fler vägar till arbete

Såväl generella insatser (t.ex. jobbskatteavdraget) som riktade insatser (t.ex. nystartsjobb och instegsjobb) lägger grunden för regeringens politik för att skapa en arbetsmarknad som är öppen för alla. Särskilda riktade arbetsmarknadspolitiska insatser har utformats för unga, äldre, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, sjuka och utrikes födda. Under hösten har regeringen även föreslagit en kraftfullare nedsättning av socialavgifterna för unga för att ytterligare öka efterfrågan på ungdomars arbetskraft (prop. 2008/09:7). För de äldre handlar det om att uppmuntra och möjliggöra ett längre arbetsliv för att hantera den demografiska förändringen i samhället. Regeringen genomför en översyn av de särskilda stödinsatserna till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga så att fler kan ta del av insatserna. Nya regler har införts för en mer aktiv sjukskrivningsprocess och åtgärder riktade till vuxna nyanlända utrikes födda har genomförts för att underlätta en snabb etablering på arbetsmarknaden.

Nystartsjobben, som infördes den 1 januari 2007, syftar till att göra det lättare för personer med svag förankring på arbetsmarknaden att få arbete. Genom ett ekonomiskt stöd som motsvarar arbetsgivaravgiften stimuleras arbetsgivare att anställa personer som varit utanför arbetslivet i mer än ett år. Den 1 januari 2008 förstärktes nystartsjobben i flera avseenden. Det blev då möjligt att få nystartsjobb även i offentlig sektor. Ett särskilt nystartsjobb (s.k. nyfriskjobb) infördes. Detta innebar att arbetsgivaren får en skattelättnad som är ännu större än arbetsgivaravgiften för nyanställda som haft sjuk- eller rehabiliteringspenning eller sjuk- eller aktivitetsersättning på heltid sedan minst ett år. Slutligen utvidgades nystartsjobben temporärt till att, under



år 2008, även omfatta personer som under minst två år varit inskrivna på Arbetsförmedlingen som deltidsarbetslösa. Skr. 2008/09:34

Den 2 juli 2007 infördes jobb- och utvecklingsgarantin. Syftet med garantin är att erbjuda personer som varit arbetslösa under lång tid individuellt utformade insatser för att de så snabbt som möjligt ska få arbete. Målgruppen är de som förbrukat 300 ersättningsdagar (450 ersättningsdagar för föräldrar med barn under 18 år) i en arbetslöshetsersättningsperiod samt arbetssökande utan arbetslöshetsersättning som varit arbetslösa eller programdeltagare och anmälda vid Arbetsförmedlingen under en sammanhängande period om minst 18 månader.

Aktiviteterna inom jobb- och utvecklingsgarantin är indelade i tre faser. Den första fasen om maximalt 150 ersättningsdagar, inleds med en kartläggning av vilka aktiviteter varje deltagare behöver samt individuellt anpassade jobbsökaraktiviteter med coachning eller förberedande insatser. I den andra fasen ges deltagarna möjlighet till praktik eller arbetsträning hos arbetsgivare eller en anställning med särskilt anställningsstöd.

Arbetssökande som efter 450 dagar i jobb- och utvecklingsgarantin inte har fått ett arbete kommer, i garantins tredje fas, att anvisas en sysselsättning som motsvarar den enskildes arbetsutbud. Det sker hos offentliga eller privata arbetsgivare, sociala företag eller ideella organisationer och denna sysselsättning ska pågå en längre period, dock högst två år. Under tiden får deltagaren fortsatt stöd av arbetsförmedlare/coach för att öka chanserna att få ett jobb. I samband med beslut om en ny sysselsättningsperiod fastställs deltagarens arbetsutbud på nytt. Den som anordnar sysselsättning för en deltagare i tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin ska kunna få ekonomiskt stöd för detta.

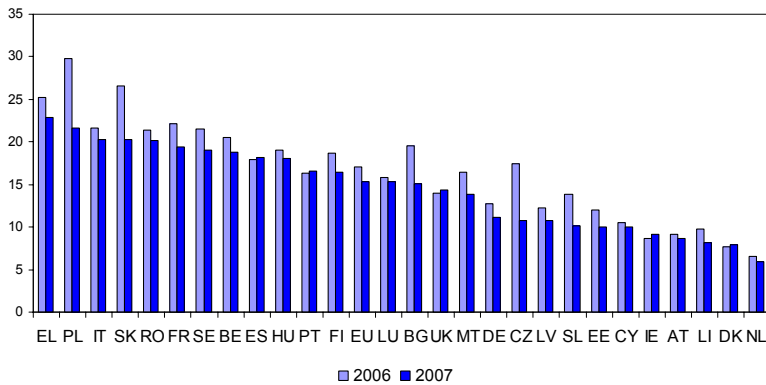
### *Ungdomsinsatser*

Den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden i Sverige har särskilt gynnat ungdomar i åldern 15–24. Mellan 2006 och 2007 ökade sysselsättningsgraden samtidigt som arbetslösheten minskade mer för ungdomar än för andra åldersgrupper. Arbetslösheten bland ungdomar är dock fortfarande hög, jämfört såväl med andra åldersgrupper som med övriga EU-länder.

Trots den, internationellt sett, höga andelen ungdomar som är arbetslösa vid en given tidpunkt finner många ungdomar ett arbete eller påbörjar en utbildning snabbt. Därför är den tid som unga är arbetslösa ofta kortvarig. Den genomsnittliga tiden i arbetslöshet under 2007 var 12 veckor för ungdomar i åldern 15–24, jämfört med 32 veckor för personer i åldern 25–54 och 45 veckor för personer i åldern 55–74 (Arbetskraftundersökning).

**Diagram 4. Arbetslösa ungdomar, 15–24 år, procent av arbetskraften**

Skr. 2008/09:34



Källa: Eurostat

Att arbetslösheten bland ungdomar är högre än för andra grupper har flera orsaker. Ungdomars ofta begränsade arbetslivserfarenhet i kombination med relativt höga anställningskostnader kan försvåra för ungdomar att få fotfäste på arbetsmarknaden. En del ungdomar lämnar dessutom gymnasieskolan med kunskaper som inte motsvarar arbetsmarknadens krav och behov (se avsnitt 4.5 Ökad kunskap och kvalitet i utbildningssystemet). De generella åtgärder som regeringen har vidtagit i omläggningen mot en mer effektiv arbetsmarknadspolitik kan förväntas bidra till lösningen av en del av dessa problem. En av dessa åtgärder är nystartsjobben som har en bred målgrupp. Ungdomar mellan 20 och 24 år kvalificerar sig till nystartsjobb redan efter sex månaders arbetslöshet. Nästan sju procent av de knappt 17 000 personer som hade ett nystartsjobb den 31 juli 2008 var ungdomar under 25 år (26,5 procent kvinnor och 73,5 procent män).

Regeringens reformpaket mot ungdomsarbetslösheten (se Sveriges handlingsprogram 2006–2008 samt uppföljningsrapport 2007) syftar till att öka efterfrågan på ungas arbetskraft och stärka incitamenten för unga att arbeta eller utbilda sig och innehåller en rad riktade åtgärder.

För att underlätta för yngre att komma in på arbetsmarknaden införde regeringen i juli 2007 en nedsättning av det samlade uttaget av socialavgifter och allmän löneavgift för personer som vid årets ingång fyllt 18 men inte 25 år. Eftersom arbetslösheten bland unga fortfarande är hög, anser regeringen att det finns skäl att stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft ytterligare och därmed underlätta för fler unga att komma in på arbetsmarknaden. Därför har regeringen föreslagit en kraftfullare nedsättning av socialavgifterna från och med 2009 (prop. 2008/09:7). Förslaget innebär att åldersgruppen utvidgas till att omfatta alla som vid årets ingång inte har fyllt 26 år, dessutom sänks avgifterna ytterligare. Slopandet av den nedre åldersgränsen kommer bl.a. att öka möjligheterna för unga som vill feriearbeta och underlätta för unga som av olika skäl vill börja arbeta före 18 års ålder.

De totala socialavgifterna för unga föreslås sänkas till 15,49 procent. Den totala effekten blir en dryg halvering av avgiften jämfört med full avgift.

Jobbgarantin för ungdomar, som omnämndes i handlingsprogrammet 2006–2008 samt i 2007 års uppföljningsrapport, infördes i december 2007 och ersatte då redan existerande ungdomsprogram. Syftet med jobbgarantin är att arbetslösa ungdomar så snabbt som möjligt ska få arbete som motsvarar hela deras arbetsutbud, alternativt påbörja eller återgå till en utbildning inom det reguljära utbildningssystemet. Jobbgarantin omfattar ungdomar mellan 16 och 24 år som har varit inskrivna som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen i minst tre månader. Även deltidsarbetslösa och timanställda ungdomar med arbetslöshetsersättning omfattas. Genom jobbgarantin erbjuds ungdomar i första hand fördjupad kartläggning, studie- och yrkesvägledning samt jobbsökaraktiviteter med coachning. Efter en inledande period kan matchningsinsatserna förstärkas med insatser som praktik eller kortare utbildning.

Deltagande i jobbgarantin begränsas till högst 15 månader, dock längst tills dess att deltagaren fyllt 25 år. Ersättningen till deltagarna är utformad på ett sådant sätt att det inte ska löna sig att vara arbetslös jämfört med att studera inom det reguljära utbildningssystemet.

Reglerna i lagen om anställningsskydd har förändrats (se avsnitt 4.3 *Arbetsrätten: flexibilitet och trygghet*). Det har blivit enklare att anställa för viss tid. Tidsbegränsade anställningar kan fungera som en väg in i tillsvidareanställningar för personer som ännu inte är fast etablerade på arbetsmarknaden, till exempel unga människor. Det underlättar för rekryteringar och nyanställningar och ger unga möjlighet att få yrkeserfarenhet. För att ungdomar lättare ska komma in på arbetsmarknaden är det viktigt att förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Regeringen satsar därför medel på lärlings- och yrkesutbildning (se avsnitt 4.5 *Ökad kunskap och kvalitet i utbildningssystemet*).

#### **Fortsatt genomförande och utvärdering av den europeiska ungdomspakten**

Regeringen har under 2008 fortsatt att vidta ett stort antal åtgärder för ungdomar, inte minst på utbildningsområdet i syfte att främja ungas etablering på arbetsmarknaden. Insatser i enlighet med målsättningarna för den europeiska ungdomspakten redovisas under riktlinjerna 14–15, 17, 18, 20, 23 och 24.

Ungdomsstyrelsen har föreslagit åtgärder för hur kommunernas arbete med den europeiska ungdomspakten kan förbättras. Åtgärderna redovisades i förra årets handlingsplan och har resulterat i två nya uppdrag till myndigheten. Det första innebär insamlande och spridande av kunskap och metoder till lokala aktörer om hur föräldrar under 25 år kan stödjas i sitt återinträde i utbildning eller på arbetsmarknaden, mot bakgrund av att unga föräldrar i högre grad än andra riskera att hamna i utanförskap från utbildningssystem och arbetsmarknad. Det andra uppdraget syftar till att stödja kommunerna i deras arbete med att

utveckla formerna för lokalt ungdomsinflytande. Båda uppdragen kommer att redovisas under våren 2009.

För närvarande pågår i samtliga EU-länder en utvärdering av det ungdomspolitiska samarbetet i EU sedan 2001, inklusive arbetet med den europeiska ungdomspakten. Den svenska rapporten, som ska skickas till kommissionen under hösten 2008, bereds för närvarande i Regeringskansliet. Ungdomsstyrelsen, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer och Sveriges Kommuner och Landsting har alla bidragit till utvärderingen. En av de preliminära slutsatserna angående den europeiska ungdomspakten är att den, trots vissa brister, på ett tydligt sätt har bidragit till att stärka ungdomsperspektivet i arbetet med Lissabonstrategin.

### *Lika villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden*

Utgångspunkten för regeringens politik är att stärka arbetslinjen. Fler, både kvinnor och män, måste komma in på arbetsmarknaden och få möjlighet att arbeta i den omfattning de önskar. Flertalet av de som står utanför arbetsmarknaden är kvinnor och det är också kvinnor som i större utsträckning än män är deltidsarbetslösa och timanställda. Regeringen genomför reformer för en ökad jämställdhet mellan kvinnor och män i linje med målen i den europeiska ungdomspakten och i jämställdhetspakten.

Regeringen har stärkt familjernas valfrihet genom att ge föräldrarna större makt över sin livssituation. Kvinnor och män ska kunna kombinera yrkesliv och familjeliv på lika villkor. Genom en familjepolitisk reform har regeringen underlättat för båda föräldrarna att delta i arbetslivet och ta hand om sina barn. Reformen innehåller en jämställdhetsbonus för att främja ett jämnare uttag av föräldrapenning mellan kvinnor och män, en möjlighet till kommunerna att införa ett vårdnadsbidrag, ett ökat pedagogiskt uppdrag till förskolan samt en barnomsorgspong som ger föräldrarna ökade förutsättningar att välja den typ av verksamhet som passar just deras barn. De två senare delarna av denna reform kommer att genomföras successivt med start den 1 januari 2009.

Den rad av åtgärder som regeringen har vidtagit för att göra det mer lönsamt att arbeta stimulerar såväl kvinnor som män till arbete och ökad arbetstid (se avsnitt 4.2 *En förstärkt arbetslinje*). Regeringen har också gjort det lättare för arbetsgivare att anställa och skapat bättre förutsättningar för kvinnor att starta och driva företag (se avsnitt 3.5 *Enklare och mer lönsamt att driva företag*). Vidare har regeringen vidtagit åtgärder som stimulerar pappor att ta ut en större del av föräldraförsäkringen och åtgärder som underlättar vardagslivet för familjer (se nedan).

### **En omfattande satsning i linje med jämställdhetspakten**

Jämställdhet ska omfatta alla politikområden och genomsyra hela regeringens politik. När män och kvinnor delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet får vi ett mer rättvist och demokratiskt samhälle. Jämställdhet bidrar till ekonomisk tillväxt genom att människors kompetens och skaparkraft främjas. Regeringen har sedan 2007 kraftigt

ökat resurserna för jämställdhetsinsatser, något som bland annat bidragit till att minska skillnaderna mellan kvinnors och mäns möjligheter att förvärvsarbeta, starta företag, utbilda sig och försörja sig själva.

Reformeringen av familjepolitiken bidrar till att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden och underlätta för både kvinnor och män att förena arbete och familjeliv. Den jämställdhetsbonus som infördes den 1 juli 2008 syftar till att stimulera män att ta ut en större andel av föräldraledigheten och främja kvinnors återgång i arbete. Detta bör leda till minskade löneskillnader mellan kvinnor och män och därmed minskade skillnader i livsinkomst. Regeringen avser att noga utvärdera hur väl jämställdhetsbonusen uppfyller sitt syfte och ha beredskap för att återkomma med förslag både avseende bonusens utformning och bonusens storlek.

Regeringens program för att främja kvinnors företagande 2007–2009 fortsätter. Bland annat har 880 "ambassadörer" utsetts för att sprida information, skapa nätverk och inspirera fler kvinnor att starta företag. Regeringen har intensifierat satsningarna för att stödja kvinnors karriärutveckling i staten i syfte att nå målet att fram till 2010 ha åtgärdat omotiverade löneskillnader mellan kvinnor och män i statlig tjänst. Ett särskilt program (2008–2010) har inrättats för detta. Regeringens arbete med att ta fram en samlad strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet har påbörjats och förväntas vara avslutat 2009. Insatser med koppling till jämställdhetspakten presenteras under riktlinjerna 9, 14, 15, 17–19, 22, 24

### *Ett längre arbetsliv*

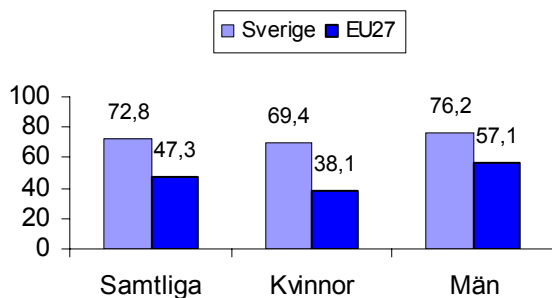
Regeringen driver en aktiv politik för att få fler människor i arbete. Arbetskraftsutbudet bör öka och arbetslivet förlängas. De politiska reformerna som presenteras i Sveriges handlingsprogram 2006–2008 samt i uppföljningsrapporten 2007 syftar till just detta. Dessa reformer inkluderar generella insatser som jobbskatteavdraget (se avsnitt 4.2 *Skattedåtgärder*), för vilket avdraget är högre för personer som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år. Det har även blivit billigare att anställa äldre personer genom att den särskilda löneskatten på lön har tagits bort för arbetstagare som vid årets ingång fyllt 65 år. Dessutom är nystartsjobb (se avsnitt 4.2 *Fler vägar till arbete*) än mer fördelaktigt för personer som fyllt 55 år, eftersom de har rätt till stöd under dubbelt så lång tid som de varit frånvarande från arbetsmarknaden. I slutet av juni 2008 hade personer som var 55 år eller äldre 21 procent av samtliga nystartsjobb.

Den 1 juli 2007 avskaffade regeringen rätten för äldre arbetstagare att vid beräkning av anställningstid få tillgodoräkna sig dubbel anställningstid. Detta syftar till att undanröja risken att det skulle vara mindre attraktivt för arbetsgivare att anställa äldre arbetskraft och för att rörligheten bland äldre på arbetsmarknaden ska förbättras.

Sverige har ett högt arbetskraftsdeltagande bland äldre personer i jämförelse med andra EU-länder (se diagram 5). Arbetskraftsdeltagandet i åldern 55–64 uppgick 2007 till 73 procent, vilket kan jämföras med EU-genomsnittet på 47 procent. Skillnaden är än större vad gäller kvinnor i

åldern 55–64. I Sverige uppgick kvinnors (55–64 år) arbetskraftsdeltagande till 69 procent år 2007 jämfört med 38 procent för EU27. Arbetskraftsdeltagandet för män i åldern 55–64 var 76 procent i Sverige jämfört med 57 procent för EU27.

**Diagram 5. Arbetskraftsdeltagandet för personer mellan 55–64 år, andel av befolkningen i samma åldersgrupp**



Källa: Eurostat

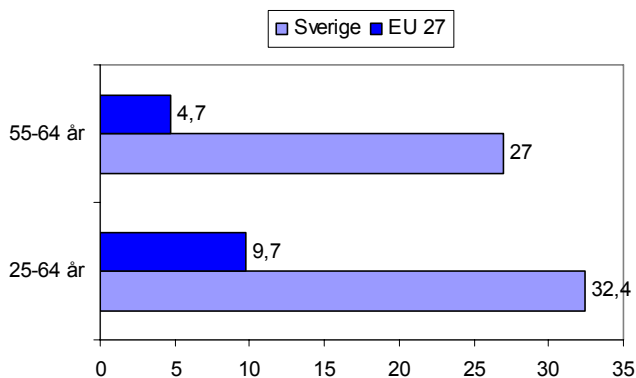
Under det senaste året har sysselsättningen ökat procentuellt mest för personer i åldersgruppen 65–74 år. En stor del av ökningen beror på en demografisk effekt, men sysselsättningsökningen på 11 procent mellan juni 2007 och juni 2008 är större än befolkningsökningen på 4 procent.

Livslångt lärande är viktigt för att äldre ska behålla sin kompetens. Sverige har ett högt lärande i alla åldrar. Diagrammet nedan visar hur stor andel av befolkningen, indelat i olika åldersgrupper, som under de fyra veckorna före undersökningen deltog i utbildningsinsatser.

Äldre personer deltar i mindre utsträckning i utbildningsinsatser än yngre, men jämfört med övriga EU-länder har Sverige den minsta procentuella skillnaden vid en jämförelse av 55–64 åringar och 25–64 åringar.

**Diagram 6. Andel av befolkningen som deltagit i utbildningsinsatser, i procent**

Skr. 2008/09:34



Källa: Eurostat

### *Minskad sjukfrånvaro*

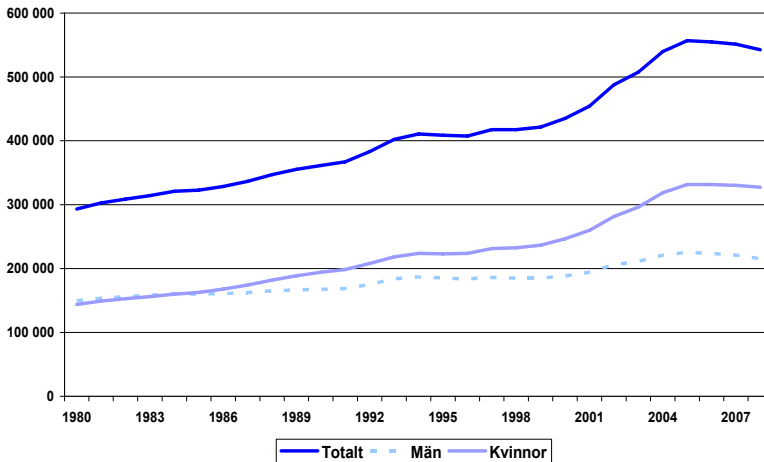
Att minska sjukfrånvaron är en central del i regeringens politik för att komma till rätta med utanförskapet. Sjukförsäkringen har reformerats både genom att sjukskrivningsprocessen har förbättrats (så att färre personer blir långtidssjukskrivna) och genom införandet av åtgärder som syftar till att underlätta för personer med sjukersättning att komma tillbaka i arbetslivet. Parallellt har också åtgärder vidtagits för att stimulera arbetsgivare att anställa personer som varit sjukskrivna länge.

Från och med 1 juli 2008 har en ny sjukskrivningsprocess – rehabiliteringskedjan – införts med fasta tidsgränser för prövning av arbetsförmågan. Syftet är att genom tidiga insatser ta tillvara individernas arbetsförmåga och göra sjukförsäkringen mer rättssäker och förutsägbar för individen. Under det första sjukskrivningsåret vidgas prövningen successivt från att bara gälla huruvida den försäkrade kan klara sitt vanliga arbete till att avse om den försäkrade överhuvudtaget kan försörja sig genom något arbete på arbetsmarknaden. Det måste röra sig om en betydande nedsättning av arbetsförmågan för att den försäkrade ska anses helt sakna förmåga att försörja sig genom förvärsarbete.

Sjukpenning (motsvarande 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten) ska fortsättningsvis endast kunna betalas ut i 364 dagar under en period av 450 dagar. Personer med mycket allvarliga sjukdomar kan dock få sjukpenning för fler dagar. Efter denna period kan den försäkrade ansöka om att få förlängd sjukpenning (om 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten). Förlängd sjukpenning kan beviljas i maximalt 550 dagar.

**Diagram 7. Antal personer med sjuk- eller aktivitetsersättning 1980–2007**

Skr. 2008/09:34



Källa: Försäkringskassan

För att förstärka rehabiliteringskedjan har regeringen avsatt sammanlagt 3,4 miljarder kronor under perioden 2008–2010 i syfte att utveckla företagshälsovården och i syfte att bygga upp en på evidens grundad medicinsk rehabiliteringsgaranti. Syftet är att ge arbetsgivare och arbetstagar tillgång till en företagshälsovård i syfte att identifiera sjukdomsfall på ett tidigt stadium för att därigenom förhindra långtidssjukskrivning; företagshälsovården ska även kunna vara ett stöd för såväl arbetsgivare som arbetstagar i sjukskrivningsprocessen. Från och med 1 juli 2008 är det möjligt för företagshälsovårdsenheter att träffa avtal med landstingen om att erbjuda dessa tjänster till arbetsgivare.

Rehabiliteringsgarantin kommer att träda ikraft successivt under 2008 för vissa sjukdomar där vetenskapligt stöd för effekten återvunnen arbetsförmåga kunnat visas. Vidare avsätts medel för evidensutveckling beträffande andra behandlingsmetoder och diagnoser. Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen utarbetat ett försäkringsmedicinskt beslutsstöd som ger läkare vägledning om sjukskrivningstider. Syftet med detta är att minska de stora regionala skillnaderna vad gäller sjukskrivningspraxis.

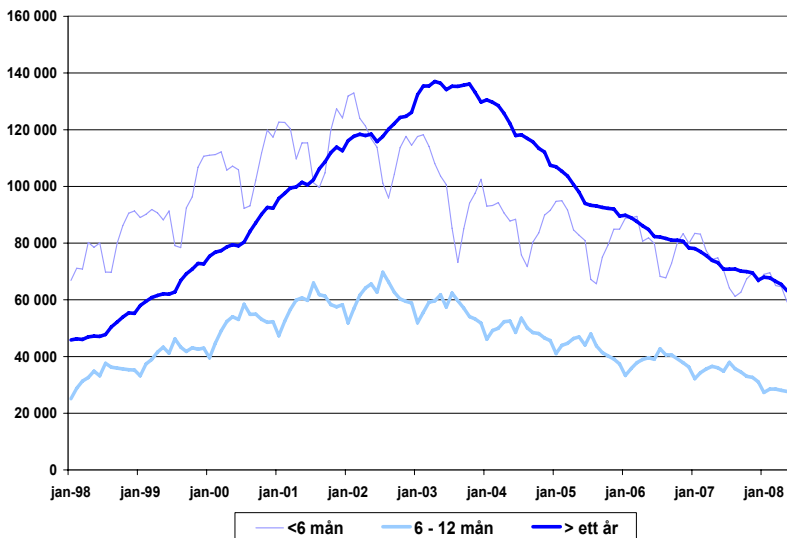
Regeringen gav i januari 2008 i uppdrag åt Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen att i form av en försöksverksamhet pröva nya åtgärder för att fler långtidssjukskrivna som bedöms ha viss arbetsförmåga kvar, ska få arbete. Försöksverksamheten ska bedrivas i fyra regioner och omfatta minst 1 500 personer under 2008 och 2009. Uppdraget innebär att kompletterande aktörer ska anlitas för att hjälpa långtidssjukskrivna tillbaka till arbetslivet. Syftet är att pröva om man genom att anlita kompletterande aktörer, som ges ersättning utifrån prestation och resultat, snabbare och effektivare kan ge långtidssjukskrivna stöd för att återfå arbetsförmågan och erhålla ett reguljärt arbete. Denna typ av verksamhet med kompletterande aktörer förekommer i en rad länder, både inom och utanför EU, och har där



uppvisat goda resultat. Försäkringskassan ska ansvara för urvalet av deltagare till försöksverksamheten och Arbetsförmedlingen ska upphandla tjänsterna av de kompletterande aktörerna. Regeringen ser det som angeläget att sociala företags möjligheter att stödja långtidssjukskrivna tas till vara i försöksverksamheten.

För att stimulera och underlätta återgång till arbete för personer som beviljats varaktig sjukersättning före den 1 juli 2008 ska särskilda regler gälla från och med den 1 januari 2009. Den som omfattas av de särskilda reglerna ska kunna återgå i arbete utan att rätten till ersättningen omprövas. Sjukersättningen ska i stället minskas med hälften av de inkomster som den försäkrade får genom sitt förvärsarbete. Sjukersättningen minskas dock först när årsinkomsten från arbete överstiger ett så kallat fribelopp (42 800 kronor för 2009) för en försäkrad som beviljats hel sjukersättning. För personer som uppstår partiell sjukersättning blir fribeloppet högre. Dessa samlade åtgärder förväntas på ett kraftfullt sätt bidra till att sänka den svenska sjukfrånvaron till betydligt lägre och stabilare nivåer.

**Diagram 8. Antal pågående sjukfall, månadsvis januari 1998 –maj 2008**



Källa: Försäkringskassan

### *Särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning*

Många personer som till följd av en funktionsnedsättning har nedsatt arbetsförmåga har, oavsett konjunkturläge, svårt att få jobb och är i vissa fall beroende av särskilda insatser för att komma ut på arbetsmarknaden. Inom arbetsmarknadspolitiken finns de särskilda insatserna lönebidrag, utvecklingsanställning, trygghetsanställning, offentligt skyddat arbete och skyddad anställning hos Samhall AB m.m. för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Syftet med dessa insatser är att minska arbetslösheten, öka den produktiva

sysselsättningen och möjliggöra övergångar till arbete utan stöd. De totala kostnaderna för de särskilda insatserna var cirka 14 miljarder kronor under 2007, vilket är 2,3 miljarder kronor högre än 2006. För att få fler personer med funktionsnedsättning, som medför nedsatt arbetsförmåga i arbete har regeringen ökat resurserna till lönebidrag och till Samhall AB med närmare en miljard kronor under mandatperioden.

Inom Regeringskansliet sker en översyn av stöden för denna målgrupp i syfte att effektivisera dessa och öka antalet övergångar till osubventionerat arbete. Syftet är att fler personer ska kunna ta del av insatserna. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) att det högsta beloppet för bidrag till arbetshjälpmedel och personligt biträde ska höjas. Stöd till arbetshjälpmedel som lämnas till anställda, egna företagare eller deltagare i arbetsmarknadspolitiska program, höjs till som högst 100 000 kronor per år (i dag 50 000 kronor). Stöd för personligt biträde bör höjas till som högst 60 000 kronor per år för anställda (i dag 50 000 kronor) och till som högst 120 000 kronor per år för företagare (i dag 100 000 kronor). Syftet är att arbetsgivare i större utsträckning ska anställa personer med stora stödbehov.

Regeringen anser vidare att det är angeläget att personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning ges samma förutsättningar som andra att starta och driva egna företag. I budgetpropositionen för 2009 aviseras att frågan ska analyseras ytterligare samtidigt som det bör övervägas om lönebidrag är lämpliga för att främja företagande bland personer som på grund av funktionsnedsättning har nedsatt arbetsförmåga.

### **Sociala företag**

En av regeringens viktigaste uppgifter är att bryta det utanförskap som präglar många människors liv. Sociala företag som företagsform har i Sverige och andra europeiska länder visat sig kunna bidra till att skapa arbete för människor som står långt från arbetsmarknaden. I de sociala företagen skapas arbetstillfällen som tar tillvara individernas förutsättningar samt möjligheter till rehabilitering som ett steg mot arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Sociala företag kan därmed bidra till att bryta utanförskapet.

Regeringen gav i november 2007 i uppdrag åt Verket för Näringslivsutveckling (Nutek) att utarbeta ett tvärsektoriellt program med förslag på insatser som stimulerar till att fler sociala företag startar och växer. Ett programförslag som syftar till att stimulera organisationer och enskilda att våga starta sociala företag lämnades till regeringen i maj 2008. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

#### *Vägen ut! – exempel på ett socialt företag i Sverige*

Vägen ut! kooperativen startade i augusti 2002 ett partnerskap inom EU-programmet Equal. På tre år bildades de första kooperativen: Villa Solberg – halvvägshus för män, Karins Döttrar – arbetsträning för kvinnor, Café Solberg – café och catering med arbetsträning. År 2008 har Vägen ut! kooperativen över 30 anställda och ytterligare ett 30-tal personer i arbetsträning och boende. Vägen Ut! kooperativen medverkar

aktivt till att sprida affärsidéer i Sverige och Europa genom social franchising, kedjor för hotell och halvvägshus håller på att byggas upp. Vägen Ut! kooperativen hade 2007 en omsättning på 9,4 miljoner kronor. Källa: "Programförslag för fler och växande sociala företag", Nutek

Skr. 2008/09:34

### *Förbättra integration för utrikes födda*

Det är viktigt att utrikes födda snabbt kommer in på den svenska arbetsmarknaden. Detta gäller inte minst för dem med kvalificerad yrkeserfarenhet eller examen på högskolenivå. Det är angeläget ur ett samhällsekonomiskt perspektiv att kunskaper och kompetenser tas till vara. För den enskilde individen är en snabb etablering på arbetsmarknaden av stor betydelse för integrationen i samhället.

Trots att sysselsättningsutveckling för såväl utrikes födda kvinnor som män varit god sedan 2006 kvarstår skillnader i såväl sysselsättning som arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda. Skillnaden är större för kvinnor än för män. Arbetslösheten var mer än dubbelt så hög för utrikes (11,9 procent) som för inrikes (5,5 procent) födda 2007. I absoluta tal har antalet utrikes födda sysselsatta ökat kraftigt under 2007 och början av 2008 men någon större förändring i den relativa skillnaden mellan grupperna har inte skett, troligen beroende på en hög invandring under samma period.

**Tabell 7. Sysselsättningsgrad, utrikes/inrikes födda, 15–74 år, 2006 och 2007, i procent**

	2006	2007
Inrikes födda kvinnor	65,0	65,9
Utrikes födda kvinnor	52,3	53,3
Inrikes födda män	69,9	70,8
Utrikes födda män	60,6	61,8

Källa: Statistiska centralbyrån

Arbetsförmedlingens insatser för att förbättra situationen för utrikes födda på arbetsmarknaden centrerar kring generella insatser. Säråtgärder som riktas till utrikes födda är endast motiverade under den första tiden i Sverige, då behoven kan skilja sig från andra arbetssökandes, framförallt vad gäller kunskaper i svenska, kontaktnät och erfarenheter från den svenska arbetsmarknaden. Åtgärder som riktas till vuxna nyanlända utrikes födda ska vara tydligt fokuserade på en snabb arbetsmarknadsetablering. Ersättningsystemen till både anordnare och deltagare ska utformas så att de ger tydliga incitament till att arbeta.

Bland arbetsförmedlingens generella åtgärder har såväl jobb- och utvecklingsgarantin som jobbgarantin för ungdomar kunnat erbjudas till en stor andel utrikes födda. Inom jobb- och utvecklingsgarantin är andelen utrikes födda 28 procent och inom jobbgarantin för ungdomar 17 procent. Det är också i hög utsträckning utrikes födda (över 30 procent av samtliga) som har fått nystartsjobb. Åtgärderna är ännu så pass nya att en samlad bild av vilka effekter ett deltagande haft för utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden saknas.

Instegsjobben, som infördes vid halvårsskiftet 2007, syftar till att tidigare lägga etableringen på arbetsmarknaden för nyanlända invandrare. Instegsjobben ska kombineras med svenskundervisning. Programmet fick en trög start, men efter vissa ändringar i regelverket har volymerna stigit med 70 procent under 2008. Det finns emellertid behov av, och utrymme för, många fler instegsjobb. Efter ändringarna i regelverket har den tidsram inom vilken instegsjobb kan medges förlängts från 18 till 36 månader efter beviljat uppehållstillstånd. Vidare förlängdes den tid under vilken stöd kan lämnas från 18 till 24 månader. Samtidigt höjdes ersättningsnivån till offentliga arbetsgivare till samma nivå som gäller för privata, det vill säga 75 procent av lönekostnaden, dock högst 750 kronor per dag. Kravet på att arbetsgivaren, innan anvisning sker, ska redovisa en plan till Arbetsförmedlingen för hur handledningen ska bedrivas, togs bort. Kravet på handledning kvarstår dock.

Regeringen presenterade en samlad strategi (Egenmakt mot utanförskap – regeringens strategi för integration (skr. 2008/09:24)) för integration i en särskild skrivelse i anslutning till budgetpropositionen för 2009. Inom arbetsmarknadspolitiken föreslås en försöksverksamhet med etableringssamtal för nyanlända invandrare under 2009 och 2010. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen blir ansvarig för att en etableringsplan upprättas för den nyanlända och att detta sker så snart uppehållstillstånd beviljats. Avsikten är att information om var i landet det finns en efterfrågan på den kompetens den nyanlända har, eller tänkt skaffa sig, ska få ökad betydelse för valet av bosättningsort. Regeringen aviserar också en kommande proposition om reformerad styrning, ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagande samt andra insatser som påskynda individens etablering på arbetsmarknaden. I syfte att ytterligare förbättra möjligheterna till detta föreslås också utökade resurser för komplettering av utländska utbildningar på högskolenivå och för validering av yrkeskompetens som förvärvats utomlands. För att tydliggöra kommunernas respektive statens ansvar för utvecklingen i stadsdelar med utbrett utanförskap träffas lokala utvecklingsavtal med vissa storstadskommuner. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har i uppdrag att ingå i lokala partnerskap med kommuner som tecknat lokala utvecklingsavtal. Sedan den 1 juli 2007 är det Migrationsverkets och länsstyrelsernas uppgift att verka för att det finns en beredskap och kapacitet att ta emot flyktingar i kommunerna. Samtidigt har regeringen förtydligat vissa myndigheters (Arbetsförmedlingens, Skolverkets och Försäkringskassans) ansvar för nyanlända invandrare. Inriktningen på flyktingmottagandet är att kommunerna och berörda myndigheter i ett län ska kunna samverka kring mottagandet och introduktionen för att uppnå ökad effektivitet. Överenskommelser om mottagande av flyktingar ska i första hand träffas med kommuner där det finns en god arbetsmarknad inom pendlingsavstånd.

Den förstärkning som gjordes den 1 juli 2007 av Arbetsförmedlingens resurser för yrkesbedömning har inte fått förväntat genomslag då endast 200 personer har tagit del av insatsen. Yrkesbedömning syftar till att ge arbetslösa med ingen eller begränsad erfarenhet av svenskt arbetsliv en möjlighet att på ett tidigt stadium få visa upp sina kunskaper och att få en bedömning av dessa. Yrkeskompetensbedömning kan genomföras på en arbetsplats eller hos en utbildningsanordnare och omfatta mellan en dag

upp och tre veckor. Arbetsförmedlingen menar att orsakerna till den begränsade framgången framförallt kan sökas i betydande svårigheter att mobilisera arbetsplatser för genomförande av yrkeskompetensbedömningar. Många arbetsgivare uppges ha begränsade förutsättningar att avsätta tid till strukturerad handledning, men också språksvårigheter anges som förklaringar. Regeringen förtydligade, i en förordning från juli 2008, att en yrkeskompetensbedömning bör erbjudas inom tre månader från det att uppehållstillstånd beviljades.

Regeringen har under de senaste åren gett lärosäten i uppdrag att anordna kompletterande utbildningar för personer med utländsk examina. Utbildningarna vänder sig till olika grupper, exempelvis lärare och jurister med utländsk utbildning och personer med hälso- och sjukvårdsutbildning från tredje land. Regeringen bedömer att kompletterande utbildningar bör vara en del av den reguljära utbildningspolitiken. För att bättre möta behovet av kompletterande utbildningar presenterar regeringen, i en integrationspolitisk skrivelse samt i budgetpropositionen för 2009, en större satsning på denna typ av utbildning under perioden 2009–2011.

En viktig grupp, som det i Sverige för närvarande råder brist på, är hälso- och sjukvårdsutbildade personer. Den nuvarande ordningen för erkännande av hälso- och sjukvårdsutbildningar från länder utanför EU/EES inklusive Schweiz medför lång väntetid för behörighet och därigenom tillträde till den svenska arbetsmarknaden. I departementspromemorian Vägen till svensk legitimation för personer med hälso- och sjukvårdsutbildning från tredje land (Ds 2007:45) finns förslag om en rättssäker och effektiv ordning för erkännande av hälso- och sjukvårdsutbildningar från tredje land som leder fram till de yrken som Socialstyrelsen utfärdar legitimation för. Förslaget har remissbehandlats och regeringen avser att införa en ny erkännandeordning som ska kunna träda i kraft under 2009.

### *En förstärkt arbetslinje*

Att göra arbete mer attraktivt och stärka arbetslinjen är en viktig målsättning för regeringen. En grundläggande komponent har varit att sänka skatten på arbete. Jobbskatteavdraget infördes 2007 och byggdes ut i ett andra steg 2008. Ett tredje steg införs 1 januari 2009. Dessutom har åtgärder vidtagits för att göra arbetslöshetsförsäkringen till en omställningsförsäkring samtidigt som insatserna för att minska omfattningen av felaktiga utbetalningar har förstärkts. En förutsättning för att upprätthålla förtroendet och legitimiteten i socialförsäkrings-systemen är en hög rättssäkerhet.

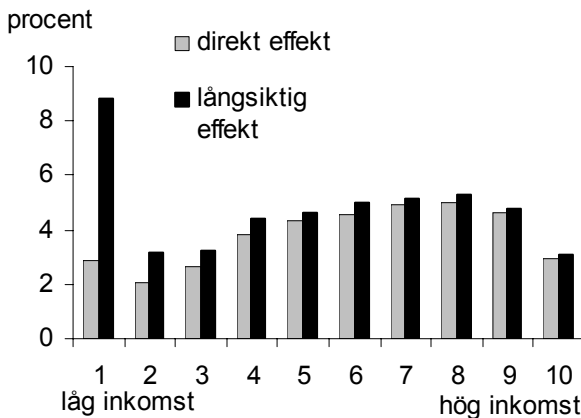
### *Skatteåtgärder*

För att öka drivkrafterna till arbete infördes ett jobbskatteavdrag den 1 januari 2007 och som i ett andra steg byggdes ut den 1 januari 2008. Jobbskatteavdraget innebär att den genomsnittliga skatten sänks för alla löntagare. Detta gör det mer lönsamt att arbeta för dem som i dag står utanför arbetsmarknaden. Jobbskatteavdraget bidrar också, genom sänkta

marginalskatter, till att stärka incitamenten att arbeta fler timmar för dem som redan har ett arbete. I synnerhet för låg- och medelinkomsttagare, t.ex. deltidsarbetande kvinnor, kan de lägre marginalskatterna förväntas ha positiva effekter på antalet arbetade timmar.

Sammantaget bedömer regeringen att jobbskatteavdragets två första steg leder till att antalet sysselsatta på lång sikt ökar med knappt 1,5 procent och att det totala antalet arbetade timmar ökar med cirka 2 procent. BNP bedöms öka med 1,5 procent på lång sikt till följd av dessa reformer. De externa bedömare som har värderat regeringens politik, t.ex. Konjunkturinstitutet, Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS) samt Finanspolitiska rådet, gör likartade bedömningar. Sysselsättningen och arbetsinkomsterna kan på lång sikt väntas öka mest för de med lägst inkomster (se diagram 9).

**Diagram 9. Effekt av jobbskatteavdraget på ekonomisk standard för hela befolkningen i olika inkomstgrupper**



Källa: Finansdepartementets beräkningar

Som ett led i ansträngningarna att stimulera arbetsutbudet och öka den varaktiga sysselsättningen kommer regeringen under hösten 2008 att presentera en proposition om en ytterligare förstärkning av jobbskatteavdraget inom ramen för ett tredje steg. Förslaget innebär att marginalskatten sänks med cirka 1–1,5 procentenheter för låg- och medelinkomsttagare. För t.ex. ett vårdbidrag som 2008 har en månadslön på knappt 20 000 kronor innebär denna reform, i kombination med de två tidigare reformerna, en sänkning av marginalskatten med 4,9 procentenheter och en sänkning av den genomsnittliga skatten med 5,8 procentenheter.

Tillväxten i samhället påverkas inte bara av hur många timmar som arbetas utan också av produktiviteten. Mot denna bakgrund är det även viktigt att skattesystemet är utformat så att det lönar sig för personer att skaffa sig en högre utbildning eller att vidareutbilda sig inom arbetslivet. Regeringen kommer därför under hösten 2008 att i en proposition föreslå att uttaget av statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster begränsas. Förslaget innebär att marginalskatten sänks med 20 procentenheter för beskattningsbara förvärvsinkomster mellan 349 500 och 367 600 kronor

per år. Sänkningen av den statliga inkomstskatten inriktas således mot den nedre delen av den statliga inkomstskatteskalen i syfte att öka drivkrafterna till arbete och höja utbildningspremien, vilket på sikt kan höja produktiviteten för stora grupper av sysselsatta.

### *Arbetslöshetsförsäkring som en omställningsförsäkring*

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring som ska lämna ersättning vid kortare perioder av arbetslöshet. De största förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen under 2007 är att arbetsvillkoret har skärpts, att reglerna för beräkning av normalarbetstid och dagsförtjänst har förändrats (dagpenningens storlek baseras numera på arbete som har utförts under längre tid än tidigare), att kompensationsnivån sänks efter 200 ersättningsdagar, att det förhöjda taket under de första 100 ersättningsdagarna har slopats, att möjligheten att få arbetslöshetsersättning under ferieuppehåll har tagits bort och att studerandevillkoret har avskaffats.

Regeringen bedömer att de hitintills vidtagna och de i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) föreslagna åtgärderna inom arbetslöshetsförsäkringen kommer att öka sysselsättningen med 0,3 procent på lång sikt. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen uppskattar i en rapport, Effekterna av förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen (2007:24), att det skärpta arbetsvillkoret berör drygt 1 000 personer samt att möjligheten till arbetslöshetsersättning vid ferieuppehåll i studierna användes av 19 000–24 000 personer under 2006. Vidare konstateras det i rapporten att det nya sättet att beräkna dagsförtjänst och normalarbetstid påverkar yngre i högre utsträckning än äldre och män mer än kvinnor. Dagpenningen reduceras dock mer för kvinnor än för män, vilket förklaras av att män generellt sett har högre inkomster än kvinnor.

Under 2008 genomfördes andra större förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. Karensvillkoret utökades med ytterligare två dagar (från 5 till 7 dagar) i syfte att få människor att undvika korta arbetslöshetsperioder.

Möjligheten att använda ersättning från arbetslöshetskassa som utfyllnad vid deltidsarbetslöshet har begränsats till 75 dagar. Syftet är att förstärka de deltidsarbetslösas incitament att söka heltidsarbete, men även till att sätta press på arbetsgivarna att i större utsträckning erbjuda heltidsarbete. Den nyligen införda begränsningsregeln tydliggör arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring.

I juli 2008 infördes vidare en arbetslöshetsavgift, vilken ersatte den förhöjda finansieringsavgiften. En utgångspunkt vid utformandet av arbetslöshetsavgiften var att öka kopplingen mellan utbetald ersättning och avgiftens storlek. Arbetslöshetskassan ska, varje månad, betala en arbetslöshetsavgift till staten som motsvarar 33 procent av den totala inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen som kassan betalade ut föregående månad. Detta innebär att förändringar i utbetald arbetslöshetsersättning får ett direkt genomslag på den avgift arbetslöshetskassan ska betala till staten och därmed på medlemsavgiften i kassan. Förändringen beräknas i praktiken innebära att avgiften från

kassan till staten sänks och därmed också medlemsavgiften i en majoritet av samtliga arbetslöshetskassor.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1) flera åtgärder i syfte att underlätta ny- och återinträde till arbetslöshetskassorna. Arbetslöshetsavgiften sänks med cirka 50 kronor per sysselsatt medlem och månad från och med 1 juli 2009. Genom att sänka denna avgift minskar kostnaden förknippad med att gå från arbetslöshet till sysselsättning. Samtidigt behålls den tydliga kopplingen mellan avgifter och utgifter och därmed de positiva effekter på lönebildningen som den nuvarande egenfinansiering har. Arbetslöshetsavgiften har ett tak som innebär att den högst kan uppgå till 300 kronor per sysselsatt medlem. Sänkningen påverkar inte de arbetslöshetskassor vars arbetslöshetsavgift, efter sänkningen, motsvarar taket.

Vidare föreslås att medlemsvillkoret ändras tillfälligt så att den som är medlem i en arbetslöshetskassa under 2009 får tillgodoräkna sig ytterligare en månad för varje medlemsmånad under 2009. Syftet är att nya medlemmar snabbare ska kvalificera sig till ersättning i händelse av arbetslöshet.

För att ytterligare underlätta inträde i en arbetslöshetskassa avser regeringen dessutom att förenkla inträdesvillkoren i enlighet med det förslag som lagts fram av Utredningen om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (SOU 2008:54). Kravet på viss arbetad tid för att kunna träda in i en arbetslöshetskassa tas bort fr.o.m. den 1 juli 2009. Kravet på att omfattas av arbetslöshetskassans verksamhetsområde kvarstår dock.

Regeringen tillsatte i juni 2007 en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen ska omformas till en obligatorisk försäkring (dir.2007:100). Utredaren överlämnade sitt slutbetänkande den 30 september 2008. Regeringen anser att den föreslagna lösningen, som presenterats i delbetänkandet (SOU 2008:54) i maj 2008, skulle innebära ett alltför tekniskt komplicerat system. Regeringens uppfattning är dock fortsatt att det finns skäl att eftersträva att alla som arbetar och uppfyller villkoren för försäkringen bör omfattas av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring med rätt till inkomstrelaterad ersättning i händelse av arbetslöshet. Formerna för hur detta på sikt skulle kunna åstadkommas kommer att prövas vidare inom ramen för en parlamentarisk socialförsäkringsutredning.

### *Bättre kontroll av försäkringssystemen*

Den svenska regeringen anser att det är ytterst angeläget att förtroendet och legitimiteten för trygghetssystemen bibehålls. En förutsättning för det är att endast de som är berättigade till en förmån erhåller ersättning, det vill säga att rättssäkerheten är hög. Förekomsten av felaktiga utbetalningar är en allvarlig signal på bristande rättssäkerhet. Människor måste kunna lita på att systemen når dem som är berättigade till dem samtidigt som misstag och brott förebyggs och bekämpas.

I budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1) redovisade regeringen flera insatser för att minska felaktiga utbetalningar. Förändringar har bland annat genomförts inom arbetslöshets-



försäkringens område och innebär stramare regler och tydligare regelverk för när och hur ersättning ska lämnas vid arbetslöshet.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäringen, IAF har fått i uppdrag av regeringen att redovisa omfattningen av, orsakerna till samt utvecklingen av felaktiga utbetalningar av arbetslöshetsersättning under 2007, samt att göra en bedömning av det mörkertal som kan finnas inom området. I augusti 2008 redovisade IAF sitt uppdrag för regeringen och konstaterade att återkravsbeloppet för 2007 uppgick till cirka 170 miljoner kronor. Det återkrävda beloppet har minskat under 2007 vilket kan förklaras av att antalet ersättningstagare och utbetald arbetslöshetsersättning har minskat under perioden. Återkravsbeloppet har dock ökat från 0,55 procent 2005 till 0,87 procent 2007. En rimlig förklaring till detta är att arbetslöshetskassorna mot bakgrund av den uppmärksamhet som felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemen fått de senaste åren, skärpt sin kontroll och upptäcker fler felaktigheter.

Regeringen tillsatte i maj 2005 en delegation med uppdrag att utgöra ett samverkansorgan som åtgärd mot felaktiga utbetalningar från offentliga försäkrings- och bidragssystem. I uppdraget ingick också att lämna förslag till enhetliga metoder för att mäta omfattningen av oegentligheter över tid samt lämna förslag på lämpliga mål och resultatindikatorer för arbetet med att minska sådana företeelser.

Delegationen har under de tre år den verkat kartlagt felaktiga utbetalningar och gjort bedömningen att fyra procent av de cirka 510 miljarder kronor som årligen betalas ut från välfärdssystemen är felaktiga. Bedömningen inkluderar mörkertal, det vill säga fel som i regel inte upptäcks. Hälften av dessa är avsiktliga fel från sökanden, den andra hälften oavsiktliga fel från sökande respektive myndigheter. Därutöver kan interna oegentligheter förekomma.

Regeringen kommer utifrån delegationens rapport att ytterligare se över trygghetssystemen i syfte att minska de felaktiga utbetalningarna.

Försäkringskassans samarbete med polis och åklagare har under 2007 utvecklats. Antalet fällande domar och strafförelägganden ökar i brott mot socialförsäringen. Det elektroniska informationsutbytet med bland annat arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen och Centrala studiestödsnämnden för att säkerställa rätt utbetalning, har utvecklats under året.

Bidragsbrottslagen trädde i kraft den 1 augusti 2007. Detta innebär bland annat en skyldighet för myndigheter att polisanmäla misstankar om bidragsbrott. Försäkringskassans utredningar med anledning av misstanke om brott uppgick 2007 till knappt 34 000, en fördubbling jämfört med 2006. Av dessa konstaterades felaktiga utbetalningar i 7 500 ärenden. Nästan 5 000 ärenden anmäldes till polisen.

Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att redovisa de insatser som har vidtagits med anledning av den nya bidragsbrottslagen och strategin för att bekämpa bidragsbedrägerier (den s.k. Västmanlandsmodellen). Försäkringskassan ska redovisa en bedömning av den totala omfattningen av felaktiga utbetalningar och brott mot socialförsäringen. Vidare ska myndigheten redovisa resultatet av de för 2008 genomförda riskanalyserna beträffande felaktiga utbetalningar samt redogöra för vilka åtgärder som myndigheten avser att vidta under året med anledning därav.

Försäkringskassan ska även redovisa resultaten av åtgärder som redan har vidtagits för att förebygga och minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Tillsammans med berörda myndigheter ska Försäkringskassan utveckla samverkansinsatser för att effektivisera arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar.

Som ett ytterligare steg till ett rättsäkrare trygghetssystem med bättre effektivitet inom socialförsäkringsområdet avser regeringen att inrätta en ny myndighet, Inspektionen över socialförsäkringen (ISF), den 1 juli 2009. Inspektionens mandat omfattar de socialförsäkringar som handläggs av Försäkringskassan. Inspektionen kommer också ha möjlighet att granska Premiepensionsmyndigheten, och i framtiden även den nya pensionsmyndigheten samt Skatteverket i de delar som avser beslut om pensionsgrundande inkomst. Inspektionen ska vidare granska samverkan där socialförsäkringen ingår och gränssnitten mellan socialförsäkringen och andra trygghetssystem, både de statliga, kommunala och landstingskommunala.

### **Rådet för Integration i Arbetslivet**

#### *Bidrag från arbetsmarknadens parter*

Rådet för Integration i Arbetslivet har bildats av arbetsmarknadens organisationer; Svenskt näringsliv, Arbetsgivarverket, LO, TCO, SACO samt Sveriges kommuner och landsting, för att stödja, följa upp och vidareutveckla arbetet för integration i arbetslivet. Rådet arbetar därigenom för att motverka etnisk diskriminering och trakasserier på arbetsplatserna.

Rådet verkar för ökad integration på en rad olika sätt – bland annat genom utbyte av erfarenheter och idéer samt genom praktisk vägledning. Rådet uppmärksammar myndigheter och politiker på strukturer som måste förändras, gör arbetsplatsbesök, ordnar hearings, forskar- och utbildningsseminarier samt utvecklar och sprider informations- och utbildningsmaterial. Rådet premierar dessutom företag, myndigheter, organisationer och enskilda som bidrar till att öka integrationen i arbetslivet genom praktiskt arbete och goda initiativ med en särskild utmärkelse.

Följande projekt har genomförts gemensamt av parterna i Rådet:

- Spridning av studiematerialet ”Scener ur ett Arbetsliv” och Rådets vägledning ”Integration i arbetslivet – Vägledning för företag, myndigheter och organisationer”.
- Informations- och marknadsföringsinsatser för att sprida kunskap om Avsiktsförklaringen, Lagen mot etnisk diskriminering i, samt Rådets studiematerial, vägledning och projektsatsning.
- Metodutveckling, samt genomförande av handledarutbildningar.

Projekt som har genomförts av Rådets medlemmar:

- Information om s.k. ”Prova-på-platser” där ca 7 000 företag har fått information, som vände sig till företagare och arbetssökande invandrare (Svenskt Näringsliv).
- ”Framgång trots allt” och ”Vägen till arbete” är två böcker som innehåller dels berättelser om invandrare som lyckats i Sverige,

dels nio intervjuer med företagsledare/personalchefer och en facklig karriärcoach. (Svenskt Näringsliv och TCO).

- Rapporter för 2005 och 2006 avseende ”Utrikes födda anställda i kommunerna” och ”Utrikes födda anställda i landsting och regioner” (Sveriges Kommuner och Landsting)
- Öppna seminarier med deltagare från statliga verksamheter, där syftet var att stimulera arbetsgivarverksamheten och erfarenhetsutbyte kring hur man kan skapa bättre förutsättningar att effektivt ta tillvara människors förmåga, oavsett bakgrund och ursprung, samt stödja en framsynt kompetensförsörjning (Arbetsgivarverket).
- MOD (Mångfald och Dialog) utbildningar för medlemsförbunden inom kommunala sektorn, samt kartläggning av medlemmar med invandrarbakgrund och hur de är representerade bland de förtroendevalda (TCO).
- Projektet ”Professionskollegor” genomfördes under 2006 och 2007 med totalt 100 deltagare i Stockholm, Göteborg och Malmö. Målsättningen var att yrkesaktiva akademiker inom Sacos förbund blev mentorer åt arbetsökande akademiker med utländsk utbildning eller yrkeserfarenhet (Saco).
- Tvärfackliga insatser – för lokalt och regionalt arbete som har avsett informations- och utbildningsinsatser för förtroendevalda i de regionala, tvärfackliga utbildningskommittéerna (LO).

#### 4.3 En väl fungerande arbetsmarknad

- Riktlinje 20. Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov
- Riktlinje 21. Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter

Ökad internationell ekonomisk integrering och en allt snabbare teknologisk utveckling ställer krav på en väl fungerande arbetsmarknad med en effektiv matchning och förmåga till omställning för såväl individen som företagen. En väl avvägd balans mellan trygghet och flexibilitet på arbetsmarknaden är nödvändig för att möjliggöra omställning och rörlighet på arbetsmarknaden i syfte att öka sysselsättningen och minska utanförskapet.

Bidrags-, skatte- och de sociala trygghetssystemens utformning (se avsnitt 4.2 och 4.3), utbildningsväsendets kvalitet (se avsnitt 4.5 Ökad kunskap och kvalitet i utbildningssystemet) liksom arbetsrättens utformning och en god arbetsmiljö är faktorer som påverkar individers och företags omställningsförmåga.

Regeringen har genomfört ändringar i regelverket för arbetskraftsinvandring för att öka rörligheten och göra det lättare för arbetskraft inom, men också utanför EU/EES, att bo och arbeta i Sverige.

Regeringen har vidare genomfört åtgärder för att få till stånd en effektivare matchning mellan arbetsökande och lediga jobb, såväl inom som mellan Sverige och andra länder, vilket förutsätter väl fungerande institutioner och regelverk. För att öka servicen till arbetsökanden och på så vis minska utanförskapet har förändringar i myndighetsstrukturen genomförts vilket har resulterat i inrättandet av en nationellt sammanhållen myndighet – Arbetsförmedlingen.

### *Modernisering av arbetsmarknadsinstitutionerna*

Den 1 januari 2008 inrättades Arbetsförmedlingen som en nationellt sammanhållen myndighet. Arbetsförmedlingen ersatte Arbetsmarknadsverket (AMV) som bestod av två myndighetsnivåer; på central nivå Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och på regional nivå de 20 länsarbetsnämnderna var den offentliga arbetsförmedlingen ingick. Samtliga 21 myndigheter inom AMV utgjorde egna myndigheter, vilket regeringen ansåg försvårade styrningen och minskade verksamhetens effektivitet. Syftet med reformeringen är därför att uppnå en mer effektiv, enhetlig och rättssäker förmedlingsverksamhet. Vidare var regeringens intention att säkerställa en ökad prioritering av och effektivitet i kontrollfunktionen för arbetslöshetsförsäkringen, bättre upphandling av externa tjänster samt en funktion för analys, uppföljning och utvärdering av arbetsförmedlingens tjänster.

Det pågår ett omfattande arbete för att öka samverkan mellan statliga myndigheter. Målsättningen är att det ska finnas en plats där medborgaren i större utsträckning kan få ett samlat stöd av flera statliga myndigheter. Arbetsförmedlingen har tillsammans med Skatteverket och Försäkringskassan påbörjat ett arbete för att på ett stort antal platser runt om i landet kunna erbjuda service i gemensamma lokaler och även samordna vissa enklare förvaltningsuppgifter. På sikt bör detta leda till en förbättrad kontakt mellan myndigheter och medborgare.

### *Förbättrad matchning mellan arbetsökande och lediga platser*

Förbättrad matchning mellan arbetsökande och lediga platser är en prioriterad fråga för regeringen. En åtgärdsinriktad och individuell handlingsplan ska upprättas för den arbetsökande inom 30 dagar. På sikt ska alla arbetslösa få en personlig coach som känner den sökande och har goda kontakter med potentiella arbetsgivare. Detta ska framför allt ske inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar.

Regeringen har, vilket framkom i uppföljningsrapporten för 2007, kompletterat Arbetsförmedlingens kompetens och tjänsteutbud med flera olika aktörer. Syftet är att göra utbudet av förmedlingstjänsterna större och mer diversifierat, vilket kan bidra till att förbättra matchningen, ge förbättrad service till arbetslösa och se till att de får ett arbete snabbare.

Arbetsförmedlingen konstaterar i sin första Arbetsmarknadsrapport för 2008 att matchningen, med hänsyn till konjunkturläget, i huvudsak fungerar bra. Arbetsförmedlingens insatser för att matcha sökande har i

flera avseenden intensifierats och de sökandes egen aktivitet har ökat. Sökande som befinner sig långt från arbetsmarknaden har prioriterats. Skr. 2008/09:34

Arbetsförmedlingen har genomfört en pilotstudie som gick ut på att testa ett så kallat profileringsinstrument på Arbetsförmedlingen i Gävleborgs län, i syfte att förbättra matchningen. Jämförelsen mellan pilotgruppen och jämförelsegruppen visar så här långt inte på några tydliga skillnader. Både jobbchans och arbetssätt förefaller i stort sett vara desamma bland deltagarna i försöket och jämförelsegruppen. Det är dock för tidigt att uttala sig om instrumentets effektivitet.

### *Undanröja hinder för arbetstagarnas rörlighet inom unionen*

Sverige tillämpade fri rörlighet för arbetstagare redan från första dagen efter EU:s utvidgning den 1 maj 2004 respektive den 1 januari 2007. Utvidgningarna har haft positiva, men marginella, effekter på svensk arbetsmarknad. Få arbetstagare från de nya medlemsländerna har valt att komma till Sverige. Det första halvåret 2007 kom omkring 25 000 arbetstagare från de nya medlemsstaterna för att arbeta i Sverige. En inledningsvis relativt låg efterfrågan på arbetskraft, en sammanpressad lönestruktur samt att det svenska språket är okänt för de flesta utanför Norden är några möjliga förklaringar till varför så få arbetstagare kommer till Sverige.

Arbetsförmedlingen har genom Eures (Den europeiska portalen för rörlighet i arbetslivet) en viktig uppgift att främja rörligheten till och från Sverige. Tillsammans med Eures i Tyskland och svenska arbetsgivare har rekryteringsaktiviteter ägt rum för rekrytering av läkare till Sverige. Liknande samarbeten har också skett med Danmark och Norge. European Job Days har framgångsrikt anordnats på nio platser runtom i landet för att väcka intresse för att arbeta i andra medlemsländer.

### *Underlätta arbetskraftsinvandring*

Vilka villkor som ska gälla för den framtida arbetskraftsinvandringen till Sverige är en fråga med hög politisk aktualitet. Regeringen anser att det är angeläget att vidga möjligheterna för arbetskraft från icke EU/EES-länder att komma till Sverige för att arbeta. En ökad arbetskraftsinvandring kan lindra effekterna av den framtida demografiska utvecklingen i Sverige och utgöra ett viktigt komplement till övriga utbudsstimulerande insatser.

Ett reformerat regelverk som ska ge ökade möjligheter till arbetskraftsinvandring, har av regeringen föreslagits träda i kraft den 15 december 2008 (proposition 2007/08:147 Nya regler för arbetskraftsinvandring). Den svenska riksdagen fattar beslut i frågan under hösten 2008. Regelverket tar sin utgångspunkt i efterfrågan på arbetskraft och präglas av flexibilitet, effektivitet och långsiktig hållbarhet. De nya reglerna innebär bl.a. att arbetsgivarens bedömning av behovet av att anställa en person från tredje land får större betydelse vid beslut om arbetstillstånd. Den lediga platsen ska utannonseras i Eures. Prövning av om arbetskraft redan finns att tillgå inom EU/EES kommer inte att genomföras av någon statlig myndighet. För att Migrationsverket

ska kunna bevilja uppehålls- och arbetstillstånd, får dessutom löner och övriga anställningsvillkor inte vara sämre än vad som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Liksom tidigare kommer det första arbetstillståndet att vara tidsbegränsat, men Det har föreslagits att tiderna för de tidsbegränsade tillstånden ska förlängas. Det ska också bli lättare att få ett permanent tillstånd efter ett arbete med tidsbegränsat tillstånd.

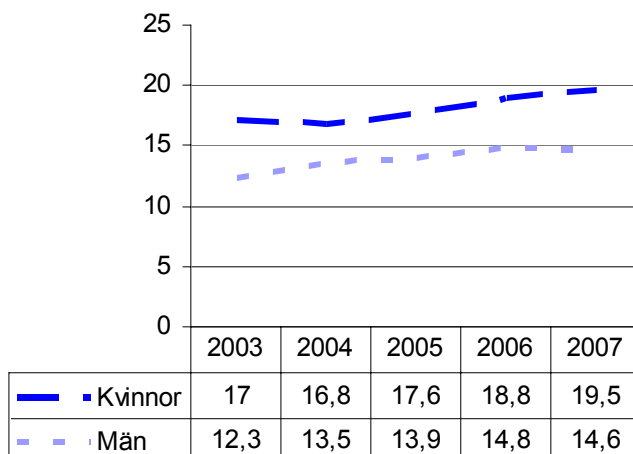
### *Arbetsrätten: flexibilitet och trygghet*

Arbetsrätten ska skapa förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande. De arbetsrättsliga reglerna i Sverige kan genom kollektivavtal anpassas till skiftande förutsättningar som råder inom olika delar av arbetsmarknaden. Parterna på arbetsmarknaden kan genom egna initiativ ta ansvar för utvecklingen av ett modernt och fungerande arbetsliv. Regeringen slår därför vakt om den svenska modellen där förhållandena på arbetsmarknaden i stor utsträckning regleras genom kollektivavtal.

Tillsvidareanställningar ska vara grunden på arbetsmarknaden, men tidsbegränsade anställningar gör det möjligt att etablera sig och få arbetslivserfarenhet för unga och personer som står långt från arbetsmarknaden.

Andelen med tidsbegränsad anställning har ökat för både kvinnor och män under perioden 2003–2007. Förändringen mellan 2006 och 2007 är för kvinnor en ökning med 0,7 procentenheter och för män en minskning med 0,2 procentenheter. Kvinnor har i större omfattning tidsbegränsade anställningar än män. Knappt var femte anställd kvinna och drygt var sjunde anställd man hade en tidsbegränsad anställning under 2007. Andelen med tidsbegränsad anställning har ökat för både kvinnor och män under perioden 2003–2007.

Som beskrevs i uppföljningsrapporten 2007, har Sverige bl.a. genomfört reformer avseende regleringen av tidsbegränsade anställningar vilka trädde i kraft den 1 juli 2007 respektive den 1 januari 2008. Reformen har genom en minskning av antalet tidsbegränsade anställningsformer inneburit en förenkling av regelverket. Införandet av anställningsformen allmän visstidsanställning innebär en förbättring av möjligheterna till tidsbegränsade anställningar, men samtidigt med en tydlig borte gräns. En allmän visstidsanställning är möjlig hos samma arbetsgivare i sammanlagt två år inom en femårsperiod utan angivande av särskilda skäl. Om en sådan pågår i sammanlagt mer än två år hos samma arbetsgivare, övergår den i en tillsvidareanställning. En viktig parameter i regleringen är möjligheten för arbetsmarknadens parter att genom kollektivavtal göra anpassningar av regelverket som behövs för att t.ex. tillgodose särskilda behov inom olika branscher.



Källa: Statistiska centralbyrån

### Arbetsmiljö och arbetsorganisation

En god arbetsmiljö, där utrymme ges för inflytande, ansvar, lärande och kreativitet i arbetet, kan utveckla verksamheten och därmed skapa förutsättningar för tillväxt och fler arbeten. Regeringen menar att en bra arbetsplats kännetecknas inte bara av en god arbetsmiljö, som är fri från risker för att skadas eller drabbas av sjukdom, utan den ska också ge förutsättningar för de anställda att delta och utvecklas utifrån individuella förutsättningar. Det förutsätter att miljöarbetet på arbetsplatser integreras i verksamhetens planering, styrning och drift på ett systematiskt sätt. En god arbetsmiljö ska ses som en framgångsfaktor och konkurrensmedel.

Det pågår ett arbete inom Arbetsmarknadsdepartementet med att utforma den framtida arbetsmiljöpolitiken. Arbetet utförs i bred samverkan med berörda aktörer och parter. En bärande utgångspunkt för arbetet är att skapa förutsättningar för fler, bättre och mer utvecklande arbeten samtidigt som utanförskapet på arbetsmarknaden bryts. Som ett underlag för det fortsatta arbetet presenterades i februari 2008 promemorian *Arbetsmiljön och utanförskapet – en tankesammanfattning för den framtida arbetsmiljöpolitiken* (Ds 2008:16). Förslagen i promemorian ska också bidra till att minska utanförskapet på arbetsmarknaden och inom arbetslivet genom att skapa förutsättningar, inte bara för fler arbeten utan även för arbeten med goda och utvecklande arbetsvillkor, som ger möjlighet för fler att delta i arbetslivet.

Inom ramen för arbetet med en förbättrad arbetsmiljö ges Arbetsmiljöverkets verksamhet en resursförstärkning som innebär en satsning på dels förbättrad information och kunskapsförmedling inom arbetsmiljöområdet, dels förstärkt arbete för en väl fungerande inre marknad i enlighet med Sveriges åtaganden inom EU.

Antalet anmälda arbetssjukdomar och arbetsolyckor har sedan 2006 fortsatt att minska och ligger för 2007 lägre än nivån under mitten av

1990-talet. Antalet anmälda arbetssjukdomar har under den senaste femårsperioden minskat med cirka 47 procent. Antalet dödsolyckor per 100 000 sysselsatta uppgick till 1,7 personer under 2007. Trots en viss ökning under de senaste åren ligger antalet dödsolyckor fortfarande på en låg nivå. Som en jämförelse var genomsnittet för EU15 2,3 personer år 2005.

### **Trygghets och omställningsavtal**

#### *Bidrag från arbetsmarknadens parter*

Parterna på den svenska arbetsmarknaden har förhandlat fram trygghets-/omställningsavtal, som främjar flexicurity på arbetsmarknaden. Avtalen syftar till att hjälpa arbetstagare, som blir uppsagda på grund av arbetsbrist, att hitta nya jobb genom omställningsåtgärder och ekonomiskt stöd. Avsteg från turordningsreglerna kan göras genom lokala förhandlingar. Vissa avtal erbjuder även anställda som riskerar att bli överbetaliga på grund av att arbetsgivaren inte kan erbjuda fortsatt anställning hjälp genom t.ex. kompetensutveckling, visst ekonomiskt stöd eller stöd och råd i form av åtgärder som underlättar omställning till nytt arbete. Också arbetsgivarna ges råd och stöd i uppsägningsprocessen. Genom att komplettera den offentliga arbetsförmedlingens insatser bidrar avtalen till att förbättra de anställdas trygghet och till geografisk och yrkesmässig rörlighet på arbetsmarknaden. Den nödvändiga strukturomvandlingen har därmed lättare att få acceptans bland de berörda anställda.

Fackförbundens huvudorganisationer och arbetsgivarorganisationerna förhandlar tillsammans fram avtalen, och åtgärderna administreras sedan av särskilt uppbyggda organisationer, trygghetsråd eller trygghetsstiftelser. Verksamheten finansieras genom att arbetsgivarna betalar in en andel beräknad på den årliga lönesumman, för närvarande mellan 0,15 och 0,3 procent.

Alla anställda i det kollektivavtalsområde som omställningsavtalet avser omfattas av verksamheten, oavsett om de är fackanslutna eller inte. Vid besked om uppsägning träder trygghetsrådet/-stiftelsen in och ger den anställda personlig hjälp för att hitta ny försörjning. Det kan här röra sig om allt ifrån enkla råd, såsom hur man vässar sitt CV, till mer långtgående åtgärder, såsom att byta yrke eller att starta egen verksamhet. Flera trygghetsråd och -stiftelser betonar att snabbhet är viktigt – hjälp bör sättas in så fort som möjligt efter uppsägning.

Det finns åtta omställningsavtal på den svenska arbetsmarknaden, som tillsammans omfattar ca hälften av arbetskraften. De centrala parterna inom den kommunala sektorn har startat överläggningar som siktar på ett omställningsavtal. Detta kan komma att bli ett av de största på den svenska arbetsmarknaden, och omfatta 1,1 miljon arbetstagare. Om förhandlingarna resulterar i ett avtal så kommer de flesta av de anställda på svensk arbetsmarknad att omfattas av omställningsavtal.



- Riktlinje 22. Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader och mekanismer för fastställande av löner

#### *Väl fungerande lönebildning*

Formerna för lönebildningen i Sverige är i första hand en fråga för arbetsmarknadens parter. Detta är till exempel orsaken till att det inte finns några lagstadgade minimilöner. Regeringen menar att avtal är att föredra framför lagstiftning, eftersom ett brett samförstånd mellan parterna skapar stabilitet och legitimitet åt träffade överenskommelser. Därutöver behövs ett bra regelverk som fastställer spelreglerna för lönebildningen och stärker förutsättningarna för en väl fungerande lönebildning. I detta ingår bland annat regler om stridsåtgärder, medling och förbud mot osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män.

År 2000 inrättades Medlingsinstitutet som är en statlig myndighet med uppgiften att medla i arbetstvister och verka för en väl fungerande lönebildning. Etableringen av institutet ändrar inte principen att huvudansvaret för lönebildningen vilar på parterna. Regeringen anser att lönebildningsprocessen fungerar väl och bidrar till stabilitet på den svenska arbetsmarknaden. Detta är framförallt ett resultat av en samsyn mellan parterna på arbetsmarknaden om att löneökningarna inte kan vara högre än vad samhällsekonomin tillåter.

#### *Lönediskriminering på grund av kön*

Löneskillnaderna har i stort sett varit oförändrade sedan början av 1990-talet. År 2007 var kvinnornas lön i genomsnitt 84 procent av männens. Den största löneskillnaden, utan hänsyn tagen till skillnader i bakgrundsfaktorer, finns inom landstingen medan den minsta finns i kommunerna. Tas hänsyn till skillnader i ålder, utbildningsnivå, arbetstid, sektor och yrke utgjorde kvinnornas lön som andel av männens 94 för hela arbetsmarknaden, 95 procent i landstingen, 99 procent i kommunerna, 94 procent i statlig sektor och 92 procent i privat sektor. Den privata sektorn har den största löneskillnaden givet att hänsyn tas till skillnader i bakgrundsfaktorer.

Medlingsinstitutet har till uppgift att analysera löneutvecklingen ur ett jämställdhetsperspektiv. Under 2007 fick flera kvinnodominerade branscher extra lönepåslag. Enlig jämställdhetslagen ska arbetsgivare med 25 eller fler anställda varje år upprätta en handlingsplan för jämställda löner. I handlingsplanen ska resultat av kartläggningen och analysen redovisas liksom vilka lönejusteringar och andra åtgärder som behöver vidtas.

#### 4.5 Ökad kunskap och kvalitet i utbildningssystemet

- Riktlinje 23. Utöka och förbättra investeringarna i humankapital
- Riktlinje 24. Anpassa utbildningssystemet till nya kompetenskrav. Förbättra kvaliteten och öka måluppfyllelsen i utbildningssystemet

Tillgång till utbildning av god kvalitet är en förutsättning för att Sverige ska kunna behålla och stärka sin konkurrenskraft. Utbildning av god kvalitet ger individer möjligheter att utveckla sina förmågor och bidrar till samhällets utveckling. De åtgärder som beskrivs i detta avsnitt genomförs i enlighet med Strategin för livslångt lärande (2007/3110/SAM).

Åtgärderna syftar till att;

- öka tillgängligheten till avgiftsfri allmän förskola även för 3-åringar,
- stärka förskolans pedagogiska uppdrag,
- förbättra resultatuppföljningen,
- ge framförallt yngre barn ökat stöd för att tillägna sig grundläggande färdigheter i att läsa, skriva och räkna,
- stärka skolans kunskapsuppdrag och se till att fler unga än idag når de mål som sätts upp för grundskola och gymnasieskola,
- bättre möta behoven såväl hos elever som avser att studera vidare i högskolan som hos dem som vill börja arbeta inom ett yrke direkt efter gymnasiet eller efter fortsatta yrkesstudier genom att inrätta en ny gymnasieskola,
- stärka den eftergymnasiala yrkesutbildningen genom ett samlat ramverk via yrkeshögskolan samt
- ytterligare stärka kvaliteten i den högre utbildningen.

Forskning har visat att yngre barns kunnande i matematik och språk har betydelse för deras fortsatta utveckling och lärande. Regeringen avser att stärka förskolans pedagogiska uppdrag i läroplanen genom att förtydliga målen i läroplanen för förskolan samt stärka förskollärares och barnskötarens möjligheter till fortbildning. Totalt omfattar förslagen 600 miljoner kronor under perioden 2009–2011. Därutöver utvidgas den allmänna avgiftsfria förskolan till att omfatta även treåringar och dessutom införs en barnomsorgsavgift. Regeringen har i en särskild satsning avsatt 900 miljoner kronor under 2008–2010 för att stärka skolhuvudmäns och skolors arbete med basfärdigheterna läsa, skriva och räkna. Elever som riskerar att inte nå målen är en prioriterad grupp och fokus ska ligga på de tidiga årskurserna i grundskolan.

Ett mål- och resultatnriktat system kräver kontinuerlig uppföljning och utvärdering för att kunna bedöma om de nationella målen har uppnåtts och för att vidta relevanta åtgärder. Regeringen avser att under hösten 2008 lägga fram en proposition om ett nytt mål- och uppföljningssystem för grundskolan för att öka måluppfyllelsen. Utgångspunkten för propositionen är betänkandet Tydliga mål och kunskapskrav i skolan (SOU 2007:28).

Statens skolinspektion inrättas den 1 oktober 2008 och övertar Statens skolverkets ansvar för tillsyn och kvalitetsgranskning samt tillståndsprövningen av fristående skolor. Genom att skapa en egen myndighet för skolinspektion ges båda myndigheterna bättre förutsättningar för att stödja en god måluppfyllelse i skolan. Regeringen har även bedömt att det finns behov av tätare och skarpare granskningar av skolans kunskapsuppdrag.

Från och med läsåret 2008/09 ska varje elev från och med årskurs 1 i grundskolan ges skriftliga omdömen i varje ämne som eleven undervisats i. Nationella mål för årskurs 3 i ämnena svenska, svenska som andra språk och matematik införs från och med läsåret 2008/09 och nationella ämnesprov i årskurs 3 avses att införas i samma ämnen från och med 2010. Vidare avser regeringen att från och med våren 2010 införa obligatoriska ämnesprov i årskurs 9 i biologi, kemi och fysik för att stärka uppföljningen av elevers kunskaper och öka likvärdigheten i lärares bedömning och betygssättning. Vidare kommer regeringen under hösten 2008 att lägga fram en proposition om en förändrad betygsskala med fler betygssteg. Den nya betygsskalan ska bidra till att tydliggöra kunskapsprogressionen hos eleverna och öka förutsättningarna för en likvärdig bedömning av elevernas kunskaper.

Som ett led i arbetet med att främja bl.a. kreativitet och innovation samt för att bidra till att skolans kunskapsmål nås i högre grad lanserade regeringen fr.o.m. 2008 en långsiktig satsning kallad Skapande skola för elever i årskurs 7–9. Över hälften av Sveriges kommuner har redan beviljats stimulansbidrag. Regeringens ambition är att successivt bygga ut Skapande skola till att omfatta hela grundskolan. I och med denna satsning har regeringen givit kommuner och skolor nya goda förutsättningar för att arbeta strategiskt med kultur i skolan.

Under tre år satsar regeringen 110 miljoner kronor på en rad åtgärder för att bryta traditionella könsmonster i skolan och främja jämställdhet. Bland annat inrättas en jämställdhetsdelegation för skolan med uppgift att utifrån skolans värdegrundsuppdrag analysera och föreslå åtgärder när det gäller könsskillnader i utbildningsresultat och metoder för att bryta traditionella könsmonster. Vidare görs insatser för att fortbilda lärare och annan skolpersonal om könsmonster samt insatser för att uppnå en jämnare könsfördelning på lärarutbildningarna.

Nästan alla svenska ungdomar börjar i gymnasieskolan, men det är fortfarande alltför många som lämnar den i förtid. Tre av fyra slutför gymnasieskolan, vilket är väsentligt över nivån för EU19 där genomsnittet ligger på 60 procent (OECD: Education at a Glance 2008). Det är dock endast två av tre svenska ungdomar som uppfyller kraven för grundläggande högskolebehörighet. Regeringen fortsätter därför att prioritera kvalitetshöjande insatser i skolsystemet för att förbättra måluppfyllelsen och genomströmningen. En proposition förbereds för att förbättra gymnasieskolan där regeringen behandlar de förslag som presenterats i utredningen Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola (SOU 2008:27). Utredningen föreslår skärpta krav på elevernas förkunskaper vid antagningen till gymnasieskolans nationella program samt en förstärkt yrkesutbildning.

Regeringen satsar totalt 1,8 miljarder kronor under tre år, med början 2009, för att ge fler möjlighet att gå en yrkesutbildning och därmed bidra

till att förbättra näringslivets konkurrenskraft. Samtliga delar i satsningen ska anpassas till behoven på arbetsmarknaden. En försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning har påbörjats med syftet att förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Intresset har varit mycket stort och försöksverksamheten ska därför utvidgas under 2008/2009.

För att motverka brist på yrkesutbildad arbetskraft och för att höja yrkesutbildningens status genomför regeringen en satsning på gymnasiala yrkesutbildningar inom ramen för den kommunala vuxenutbildningen. Regeringen satsar, inklusive studiestöd, 200 miljoner kronor under 2009. För 2010 beräknas satsningen omfatta 400 miljoner kronor och för 2011 600 miljoner kronor. Vuxenutbildningens dimensionering måste kunna variera över tiden med hänsyn till konjunkturer, arbetsmarknadsläge och utbildningsbehov. Den nu föreslagna satsningen kommer att leda till en önskvärd förskjutning av innehållet i den svenska vuxenutbildningen mot mer av yrkesutbildningar.

Regeringen avser att inrätta en yrkeshögskola 2009, där sådana eftergymnasiala yrkesutbildningar som inte finns inom högskolan samlas. Syftet är att säkerställa kvalitet och rättsäkerhet för de studerande samt att förenkla regelverken, öka tydligheten och förbättra informationen till de studerande om arbetsmarknaden.

Stärkt kvalitet i den högre utbildningen är fortsatt högprioriterat. En statlig utredning (SOU 2007:81) har haft i uppdrag att se över systemet för fördelning av resurser till universitet och högskolor. En viktig utgångspunkt för utredningen var att resurser i större utsträckning ska tilldelas efter kvalitet. Exempelvis föreslås ett införande av prestationsbaserade kvalitetsindikatorer som grund för fördelning av statliga anslag till lärosätena för forskning och utbildning på forskarnivå.

Som nämndes i 2007 års uppföljningsrapport av handlingsplanen verkar regeringen för att den politiska styrningen av universitet och högskolor ska minska och universitets och högskolors autonomi stärkas. Samtidigt stöder regeringen olika former av samarbeten och även samgåenden mellan lärosäten som innebär stärkta utbildnings- och forskningsmiljöer samt ökad konkurrenskraft nationellt och internationellt.

Folkbildningen spelar en viktig roll när det gäller vuxnas möjligheter till lärande, inte minst för dem med svag utbildningsbakgrund. Regeringen har uppdragit åt Folkbildningsrådet att under 2007 och 2008 genomföra särskilda insatser i syfte att förbättra förutsättningarna för äldre och andra berörda grupper att använda den moderna tekniken.

Regeringen har vidare tillsatt en utredning, Studiesociala kommittén (U2007:13), som ska överväga och föreslå åtgärder vad gäller studerandes ekonomiska och sociala situation. Åtgärderna ska syfta till att den studerande har möjlighet att försörja sig och leva ett tryggt liv under sin studietid. Kommittén ska bl.a. överväga om gränsdragningen mellan studiemedelssystemet och de sociala trygghetssystemen behöver förtydligas så att systemen kan samverka på ett optimalt sätt. Kommittén ska även utreda hur studiemedlet kan användas som ett verktyg för att öka genomströmningen i högskoleutbildning. Kommittén ska lämna sitt slutbetänkandet senast den 31 mars 2009.

För att öka lärares kompetens och därmed undervisningens kvalitet genomför regeringen en stor satsning på vidareutbildning av yrkesverksamma behöriga lärare. Närmare 3 miljarder kronor har beräknats att avsättas för åren 2007–2010 för att ge lärare möjlighet att fördjupa sitt kunnande såväl inom ämnen som pedagogiska arbetsätt och metoder. Totalt ska 30 000 behöriga lärare ges möjlighet till vidareutbildning under perioden. Syftet med satsningen är att stärka lärares kompetens för att fler elever ska nå målen i skolan. Våren 2008 deltog 1 500 lärare i fortbildning medan 3 500 anmält sig till kurser hösten 2008. Det är ännu för tidigt att uttala sig om effekten av satsningen. Statskontoret har fått regeringens uppdrag att utvärdera satsningen på utbildning av lärare. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2010.

En utredning, *Ny lärarutbildning*, (dir. 2007:103), kommer i november 2008 att föreslå en ny förbättrad lärarutbildning med utgångspunkten att lärarnas ämneskunskaper ska förstärkas och utbildningen kvalitetssäkras. Regeringen har dessutom gett nio lärosäten i uppdrag att anordna speciallärarutbildning för att stärka lärares kompetens att ge individanpassad stöd till elever. Därutöver har en statlig utredning, (SOU 2008:52), föreslagit ett auktorisationssystem för lärare. På så sätt förtydligas och skärps behörighetskraven för lärare. Hösten 2008 startar även en ny statligt reglerad befätningsutbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktioner i skola, förskola och fritidshem.

Det råder stor brist på behöriga lärare i yrkesämnen i den svenska gymnasieskolan och situationen bedöms förvärras om inte särskilda åtgärder genomförs. Regeringen har därför givit, *Utredningen om en ny lärarutbildning* (dir. 2008:43), ett tilläggsuppdrag gällande lärare i yrkesämnen. Regeringen har även tillsatt en utredning, (dir. 2008:21), som ska utarbeta förslag på hur ett system för bedömning och dokumentation av yrkeskompetens och yrkeserfarenhet kan utformas och genomföras för sökande till utbildning till lärarexamen för lärare på gymnasial nivå.

För att kunna hålla hög kvalitet måste universitet och högskolor attrahera de bästa lärarna och forskarna såväl från som Sverige. En utredning, *Karriär för kvalitet* (SOU 2007:98), har haft i uppdrag att föreslå hur en fungerande och sammanhållen meriterings- och karriärväg vid lärosätena bör se ut. Utredningens förslag som presenterades i december 2007 innebär bl.a. en satsning på yngre forskare. En del av förslagen kommer att behandlas i en forskningsproposition som presenteras under hösten 2008.

### *Samverkan mellan utbildning och arbetsliv*

Regeringen har på olika sätt tagit initiativ till satsningar som syftar till att förbättra samverkan mellan utbildning och arbetsliv. Bland annat planerar regeringen att under hösten 2008 presentera en strategi för entreprenörskap i skolan och avser att genomföra en särskild satsning på entreprenörsutbildning inom högskolan. Strategin bör bestå av flera

delar, till exempel att tydliggöra betydelsen av entreprenörskap i skolans styrdokument samt insatser för att främja samarbetet mellan skola och arbetsliv.

I 2008 års ekonomiska vårproposition aviserade regeringen insatser för prioriterade områden såsom matematik, naturvetenskap och teknik. Regeringen har bland annat tillsatt en Teknikdelegation med representanter från såväl näringslivet som myndigheter och organisationer. Delegationen ska kartlägga och uppmärksamma behovet av välutbildad arbetskraft inom matematik, naturvetenskap, teknik och informations- och kommunikationsteknik (IKT) samt öka intresset för och deltagandet i utbildningar inom dessa områden.

Universitet och högskolor har enligt högskolelagen i uppgift att samverka med det omgivande samhället. Lärosätenas arbete har i det avseendet utvecklats och fördjupats väsentligt på senare tid. Lärosätena arbetar i stor utsträckning med samverkansuppgiften som ett förhållningssätt utifrån de tre komponenterna demokratiutveckling, kunskapsutveckling och bättre utbildning. Högskoleverket konstaterar i rapporten Högskolan samverkar 2008:10R, att antalet aktiviteter i kunskaps- och innovationssystemet ökat väsentligt 2004–2007. Exempel på aktiviteter som ökat kraftigt är extern samverkan och utbildning i entreprenörskap.

Under 2004–2007 har en valideringsdelegation haft i uppgift att i samverkan med arbetslivets parter bl.a. bedriva och stödja utveckling av metoder och verksamhetsformer att; stärka och främja ett regionalt samarbete samt utforma förslag om vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att säkerställa en verksamhet med validering. Regeringen avser att låta en ny myndighet, Myndigheten för yrkeshögskolan, som en del i sitt uppdrag ha uppgiften att vara ett sammanhållande organ för frågor om validering.

Åtgärder och förändringar som är nödvändiga för att uppfylla de krav som European Qualifications Framework (EQF) ställer ska vidtas. Genomförandet ska omfatta utbildningarna inom det offentliga utbildningssystemet och övriga intressenter erbjuds att ansluta sig till systemet.

### *Arbetsmarknadsutbildning*

Regeringen anser att arbetsmarknadsutbildningar ska vara korta och tydligt inriktade mot efterfrågan på arbetsmarknaden som inte kan tillgodoses via det reguljära utbildningsväsendet. Syftet med arbetsmarknadsutbildning är att stärka den enskildes möjligheter att få ett arbete samt att underlätta för arbetsgivare att erhålla arbetskraft med efterfrågad kompetens. Idag är arbetsmarknadsutbildningen en yrkesinriktad utbildning på gymnasial och eftergymnasial nivå. Under senare tid har utbildningar inom tillverkningsindustri, vård och omsorg samt transport dominerat. En person som är minst 25 år och som är, eller riskerar att bli arbetslös kan anvisas till arbetsmarknadsutbildning av Arbetsförmedlingen.

## 5 EG:s strukturfondsprogram i Sverige programperioden 2007–2013

För att stärka den strategiska inriktningen på EU:s sammanhållningspolitik, där strukturfonderna är ett viktigt instrument, infördes europeiska strategiska riktlinjer för sammanhållning. De ligger till grund för nationella strategiska ramverk i medlemsstaterna. Sveriges nationella strategiska referensram En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 fastställer riktlinjer för strukturfondsprogrammets genomförande i Sverige avseende innehåll och förvaltning.

För programperioden 2007–2013, har Sverige tilldelats medel från EG:s två strukturfonder; Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). Medlen fördelas till ett antal program inom de två målen: Regional konkurrenskraft och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete. Strukturfondsprogrammen inom dessa två mål täcker geografiskt hela Sverige.

Stor vikt läggs vid att kontinuerligt följa upp och utvärdera strukturfondsprogrammen på såväl projekt- som programnivå. Ett av målen med utvärderingarna är att skapa förutsättningar för ett kontinuerligt lärande genom att erfarenheter och kunskaper förmedlas och sprids till de aktörer som deltar i genomförandet av programmen. Därmed skapas förutsättningar för ett mer effektivt programgenomförande.

### *De regionala strukturfondsprogrammen (Regionala utvecklingsfonden)*

Efter Europeiska kommissionens beslut i augusti 2007 att godkänna Sveriges åtta förslag till regionala strukturfondsprogram kunde programgenomförandet inledas.

Den totala omslutningen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen uppgår till cirka 22,6 miljarder kronor (EU, svenska offentliga medel samt privat medfinansiering). EU-budgeten medfinansierar programmen med motsvarande cirka 8,4 miljarder kronor. Därtill kommer nationella offentliga medel om cirka 9,8 miljarder kronor och en indikativ uppskattning är att näringslivets finansiering kommer att uppgå till 4,3 miljarder kronor inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen. Näringslivets deltagande i programmen är av stor betydelse. En indikator på företagarnas aktivitetsnivå är de privata medlen, dvs. hur mycket som deltagarna själva finansierar.

Gemensamma regionala strukturfondspartnerskap har inrättats för de respektive åtta regionala strukturfondsprogrammen och till de motsvarande regionala planerna för det nationella strukturfondsprogrammet (Europeiska socialfonden). Strukturfondspartnerskapen har till uppgift att prioritera bland de ansökningar om stöd från strukturfondsprogrammen

som godkänts av den förvaltande myndigheten, Verket för Näringslivsutveckling, Nutek eller Svenska ESF-rådet. Skr. 2008/09:34

Till och med 2007 har beslut fattats i tre av de åtta regionala strukturfondsprogrammen; Mellersta Norrland, Småland och öarna samt Stockholm. Totalt har för 2007 beslutats om 442 miljoner kronor. Beslutade medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) uppgår till cirka 172 miljoner kronor och beslutad nationell offentlig medfinansiering uppgår till 180 miljoner kronor. Den privata medfinansieringen uppgick till cirka 90 miljoner kronor.

Tabellen nedan visar hur strukturfondsmedlen i första hand förväntas fördelas mellan de fem största prioriterade områdena samt fördelningen utifrån beslut fattade t.o.m. 2007.

**Tabell 8. Indikativ fördelning 2007–2013 mellan de största prioriterade områdena i de regionala strukturfondsprogrammen samt beslut t.o.m. 2007, miljoner kronor**

Prioriterat område	Indikativ fördelning	Fördelning beslutade medel t.o.m. 2007
Innovation och förnyelse varav:	6 400	164
Forskning och utveckling, innovation samt entreprenörskap	5 400	59
Förnybar energi och energi-effektivitet	500	31
Turism, kultur och storstad	500	66
Tillgänglighet, varav:	1 500	8
Informationssamhället	900	5
Transport	600	
<b>Summa</b>	<b>7 900</b>	<b>172</b>

Källa: Regeringskansliet

Insatserna inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen förväntas enligt programdokumenten totalt under perioden bidra till 33 300 nya arbetstillfällen och 12 800 nya företag. 28 115 företag förväntas delta i insatserna. Målsättningen är att nära hälften av dessa skapade arbetstillfällen och nya/deltagande företag ska tillfalla respektive ägas av kvinnor respektive män när programperioden summeras.

Inga projekt har slutredovisats till och med 2007, men förväntat utfall inom de projekt som har beslutats är cirka 350 nya arbetstillfällen, cirka 260 nya företag och cirka 50 deltagande företag.

Inom ramen för genomförandet av de åtta regionala strukturfondsprogrammen pågår insatser för att underlätta för kapitalförsörjningsprojekt för företagsfinansiering för små- och medelstora företag. Detta är ett led i ambitionen att ge finansiering i andra former än bidrag såsom lån, garantier och riskkapital.



Europeiska socialfonden är det främsta verktyget för Europeiska unionen när det gäller att finansiera insatser för att uppnå de gemensamma strategiska sysselsättningspolitiska målen (se avsnitt 4.1 Gemensamma mål för sysselsättningspolitiken). Den syftar till att förbättra EU-medborgarnas liv genom att ge dem bättre kompetens och bättre utsikter till arbete, och ska hjälpa EU-länderna att göra Europas arbetskraft och företag bättre rustade att möta nya, globala utmaningar.

Bidraget från Europeiska socialfonden till Sverige uppgår till 6 224 miljoner kronor totalt för perioden. Nationell medfinansiering med motsvarande belopp tillkommer. Det övergripande målet för det nationella strukturfondsprogrammet är ökad tillväxt genom ett ökat arbetskraftutbud (cirka 70 procent av medlen) samt en god kompetensförsörjning (cirka 30 procent av medlen).

För att anpassa det nationella strukturfondsprogrammet till regionala förhållanden har åtta regionala planer utarbetats av strukturfondspartnerskapen i samråd med Svenska ESF-rådet. Projekt som främjar kompetensutveckling och motverkar utanförskap på arbetsmarknaden kan få ekonomiskt stöd genom det nationella strukturfondsprogrammet. De första utlysningarna av projektansökningar inom programmet ägde rum i november 2007. Svenska ESF-rådet fattade under våren 2008 de första besluten om stöd till projekt utifrån de prioriteringar som hade gjorts av strukturfondspartnerskapen.

### *Territoriellt samarbete*

Programmen för territoriellt samarbete ska komplettera och bidra till att uppfylla nationella och regionala strategier i de berörda regionerna med det övergripande syftet att bidra till den regionala tillväxten. Förmågan att utveckla funktionella arbetssätt och strukturer över nationsgränserna är viktig för den regionala konkurrenskraften. Programmens fokus ligger på insatser som syftar till ökat näringslivssamarbete över gränserna. Insatserna handlar om att på olika sätt göra det lättare för invånare och företag i gränsregionerna att röra sig över gränserna samt att främja samarbete över gränser för att stärka innovation och förnyelse. Ett annat viktigt område är att främja samarbete för ett hållbart och innovativt nyttjande av naturresurser.

Sverige deltar i fyra gränsregionala program där förvaltande och attesterande myndighet finns i Sverige: Nord, Botnia-Atlantica, Sverige-Norge och Öresund-Kattegatt-Skagerak. Medfinansieringen från EU-budgeten till dessa program uppgår till 1,9 miljarder kronor för 2007–2013. Dessutom deltar Sverige i programmet South Baltic och Central Baltic. EU:s medfinansiering uppgår i dessa program till cirka 1,5 miljarder kronor.

Sverige deltar även i de transnationella programmen Norra Periferin samt Östersjö- respektive Nordsjöprogrammen och i det interregionala samarbetet genom Interreg IVC. Dessutom ges stöd till utbyte av erfarenheter, spridning av goda exempel och analyser av utvecklingstrender i gemenskapen genom programmen Interact II, Urbact II och Espon. Inom programmet Norra Periferin har under 2007 beslut fattats

om medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) Skr. 2008/09:34  
uppgående till 78 miljoner kronor samt nationella offentliga medel om 12  
miljoner kronor.

Sverige deltar även i European Partnership and Neighbourhood  
Instrument (ENPI) Kolarctic-programmet för samarbete med Ryssland.  
Beslut om programmet ENPI Kolarctic har ännu inte fattats av  
Europeiska kommissionen.

De integrerade riktlinjerna är applicerbara på alla medlemsländer och på gemenskapen. De skall stödja en samordning av de reformer och åtgärder som ingår i de nationella handlingsprogrammen som utarbetas av medlemsländerna samt komplettera gemenskapens Lissabon program för insatser genomförda på gemenskapsnivå 2005–2008 för tillväxt och sysselsättning. Genomförandet av dess riktlinjer ur alla aspekter skall ske med ett jämställdhetsperspektiv.

## Makroekonomisk politik för tillväxt och sysselsättning

### Riktlinje 1

*För att säkerställa ekonomisk stabilitet för hållbar tillväxt* 1. i överensstämmelse med stabilitets och tillväxtpakten bör medlemsstaterna iakttå sina medelfristiga mål för de offentliga finanserna. Så länge detta mål inte uppnåtts, bör de vidta alla nödvändiga korrigerande åtgärder för att nå det. Medlemsstaterna bör undvika en konjunkturförstärkande finanspolitik. Det är dessutom nödvändigt att de medlemsstater som har alltför stort underskott vidtar verkningsfulla åtgärder för att snabbt korrigera detta. 2. Medlemsstater vars bytesbalansunderskott riskerar att bli ohållbara bör sträva efter att åtgärda dem genom strukturreformer, främja konkurrenskraften gentemot omvärlden och vid behov bidra till korrigeringen genom finanspolitiska åtgärder.

### Riktlinje 2

*För att trygga ekonomisk och finanspolitisk hållbarhet* som en grund för ökad sysselsättning bör medlemsstaterna, med tanke på de beräknade kostnaderna för den åldrande befolkningen 1. i tillfredsställande takt minska den offentliga skulden för att stärka de offentliga finanserna, 2. reformera och förstärka pensions-, socialförsäkrings- och hälso- och sjukvårdssystemen för att se till att de är finansiellt hållbara, socialt tillräckliga och tillgängliga samt 3. vidta åtgärder för att öka deltagandet på arbetsmarknaden och höja arbetskraftsutbudet särskilt bland kvinnliga, yngre och äldre arbetstagare samt främja en livscykelinriktad syn på arbete för att öka antalet arbetstimmar i ekonomin.

### Riktlinje 3

*För att främja en tillväxt- och sysselsättningsorienterad samt effektiv resursfördelning* bör medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av riktlinjerna för ekonomisk stabilitet och hållbarhet, justera sammansättningen av de offentliga utgifterna så, att ökad tonvikt läggs vid tillväxtfrämjande områden i enlighet med Lissabonstrategin, anpassa skattestrukturerna för att höja tillväxtpotentialen, sörja för att det

finns mekanismer för att bedöma förhållandet mellan offentliga utgifter och uppnåendet av politiska mål och sörja för övergripande samstämmighet mellan reformpaketen.

Skr. 2008/09:34  
Bilaga 1

#### **Riktlinje 4**

*För att se till att löneutvecklingen bidrar till makroekonomisk stabilitet och tillväxt och för att höja sin anpassningsförmåga* bör medlemsstaterna främja skapandet av lämpliga ramvillkor för löneförhandlingssystemen med full respekt för arbetsmarknadsparternas roll, i syfte att gynna en utveckling av nominella löner och arbetskraftskostnader som är förenlig med prisstabilitet och ligger i linje med produktivitetsutvecklingen på medellång sikt, med beaktande av kompetenskillnader och lokala arbetsmarknadsförhållanden.

#### **Riktlinje 5**

*För att främja större samstämmighet mellan den makroekonomiska politiken, strukturpolitiken och sysselsättningspolitiken* bör medlemsstaterna genomföra reformer såväl på arbets- som produktmarknaderna som samtidigt ökar tillväxtpotentialen och stöder de makroekonomiska ramarna genom ökad flexibilitet, produktionsfaktorernas rörlighet och anpassningsförmåga på arbets- och produktmarknaderna som ett svar på globaliseringen, tekniska framsteg, förändringar i efterfrågan och konjunktursvängningar. Medlemsstaterna bör särskilt driva på reformeringen av skatter och bidrag så att incitamenten ökas och arbete lönar sig, öka arbetsmarknadernas anpassningsbarhet genom att kombinera flexibilitet och trygghet i anställningen och förbättra anställbarhet genom att investera i humankapital.

#### **Riktlinje 6**

*För att bidra till en dynamisk och fungerande ekonomisk och monetär union* bör medlemsstaterna i euroområdet sörja för en bättre samordning av sin ekonomiska politik och budgetpolitik och särskilt: 1. ägna särskild uppmärksamhet åt hållbara offentliga finanser i fullständig förenlighet med stabilitets och tillväxtpakten, 2. bidra till sådana politiska åtgärder som stöder den ekonomiska återhämtningen och är förenlig med prisstabiliteten och därigenom ökar förtroendet inom affärsvärlden och hos konsumenter på kort sikt, samtidigt som de överensstämmer med en hållbar tillväxt på lång sikt, 3. fortsätta sina strukturreformer i syfte att förbättra euroområdets potentiella tillväxt på lång sikt och dess produktivitet, konkurrenskraft och ekonomiska anpassning till asymmetriska chocker och samtidigt ägna särskild uppmärksamhet åt sysselsättningspolitiken samt 4. sörja för att euroområdets inflytande i det globala ekonomiska systemet står i proportion till dess ekonomiska tyngd.

### Riktlinje 7

*För att öka och förbättra investeringarna i forskning och utveckling, särskilt de privata företagens investeringar bekräftas det övergripande målet för 2010 på 3 procent av BNP, med en lämplig fördelning mellan privata och offentliga investeringar.* Medlemsstaterna kommer att fastställa specifika mellanliggande nivåer. Medlemsstaterna bör vidareutveckla de åtgärder på olika områden som syftar till att främja forskning och utveckling, särskilt de privata företagens forskning och utveckling, genom att 1. förbättra rambetingelserna och genom att se till att företagen verkar i en tillräckligt konkurrensutsatt och attraktiv miljö, 2. effektivare använda de offentliga utgifterna för forskning och utveckling och utveckla offentlig-privata partnerskap, 3. utveckla och förstärka kompetenscentrum vid institutioner för högre utbildning och forskning i medlemsstaterna, och att inrätta nya sådana vid behov, förbättra samarbete och tekniköverföring mellan offentliga forskningsinstitut och privata företag, 4. utveckla och bättre använda incitament för att öka den privata sektorns forskning och utveckling, 5. modernisera forskningsinstitutens och universitetens förvaltning samt 6. sörja för att det finns tillräckligt många kvalificerade forskare genom att locka fler studenter till vetenskapliga, tekniska och ingenjörsvetenskapliga utbildningsgrenar och genom att förbättra karriärmöjligheterna och rörligheten för forskare och utvecklingspersonal inom Europa, internationellt och mellan sektorer.

### Riktlinje 8

*För att underlätta alla former av innovation* bör medlemsstaterna inrikta sig på följande: 1. Förbättra stödtjänster för innovation, särskilt för spridning och tekniköverföring. 2. Inrätta och utveckla innovationscentrum, innovationsnätverk och inkubatorer där universitet, forskningsinstitutioner och företag kan mötas, även på regional och lokal nivå, för att bidra till att överbrygga den tekniska klyftan mellan regionerna. 3. Stimulera kunskapsöverföring över gränserna, även från utländska direktinvesteringar. 4. Främja offentlig upphandling av innovativa produkter och tjänster. 5. Förbättra tillgången till inhemsk och internationell finansiering. 6. Effektiva och överkomliga medel för att se till att immateriella rättigheter respekteras.

### Riktlinje 9

*För att underlätta spridning och faktisk användning av IKT samt utveckla ett informationssamhälle som omfattar alla* bör medlemsstaterna göra följande: 1. Främja utbredd användning av IKT i offentliga förvaltningar, små och medelstora företag och hushåll. 2. Fastställa de nödvändiga ramarna för förändringarna av organisationen av arbetet i

ekonomin i samband med detta. 3. Främja en stark närvaro av den europeiska industrin i centrala segment inom IKT. 4. Främja utvecklingen av starka IKT och innehållsindustrier samt väl fungerande marknader. 5. Säkerställa nät och informationssäkerhet samt konvergens och driftskompatibilitet för att upprätta ett informationsområde utan gränser. 6. Främja utvecklingen av bredbandsnät, även i regioner där täckningen är bristfällig, för att utveckla kunskapsekonomin.

### **Riktlinje 10**

*För att stärka den industriella basens konkurrensfördelar* behöver Europa en solid industriell struktur på hela sitt territorium. Behovet att föra en modern och aktiv industripolitik förutsätter att den industriella basens konkurrensfördelar förstärks, bland annat genom attraktivare ramvillkor för både tillverkning och tjänster, samtidigt som det säkerställs att åtgärderna på nationell, transnationell och europeisk nivå kompletterar varandra. Medlemsstaterna bör göra följande: 1. Inleda arbetet genom att identifiera mervärdes och konkurrensfaktorerna i centrala industrisektorer och att ta itu med de utmaningar de ställs inför genom globaliseringen. 2. Även inrikta sig på utveckling av ny teknik och nya marknader. a) Detta innebär särskilt ett åtagande att främja nya teknikinitiativ som bygger på offentlig privata partnerskap och samarbete mellan medlemsstaterna, som bidrar till att lösa marknadsmisslyckanden. b) Detta innebär även inrättande och utveckling av nätverk av regionala eller lokala företagsgrupper i hela EU med större medverkan av små och medelstora företag.

### **Riktlinje 11**

*För att främja en hållbar resursanvändning och stärka synergierna mellan miljöskydd och tillväxt* bör medlemsstaterna göra följande: 1. Prioritera energieffektivitet och kraftvärme, utveckling av hållbara, inklusive förnybara energiformer samt snabb spridning av miljövänlig och miljöeffektiv teknik a) dels inom den inre marknaden, särskilt på transport och energiområdet, för att bland annat minska den europeiska ekonomins känslighet för variationer i oljepriserna, b) dels gentemot resten av världen som en sektor med avsevärd exportpotential. 2. Främja att medel utvecklas till internalisering av externa miljökostnader och bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring. Dessa prioriteringar bör genomföras i enlighet med befintlig gemenskapslagstiftning och de åtgärder och instrument som föreslås i handlingsplanen för miljöteknik (ETAP), bl.a. genom a) att utnyttja marknadsbaserade instrument, b) riskfonder och medel för FoU, c) att främja hållbara produktions- och konsumtionsmönster samt miljötänkande vid offentlig upphandling, d) att ägna de små och medelstora företagen särskild uppmärksamhet och e) att reformera subventioner som har betydande negativa effekter på miljön och som är oförenliga med hållbar utveckling, i syfte att successivt utveckla dem. 3. Sträva mot målet att stoppa förlusten av biologisk mångfald senast 2010, särskilt genom att

införliva detta krav med annan politik, med tanke på den biologiska mångfaldens betydelse för vissa ekonomiska sektorer. 4. Fortsätta kampen mot klimatförändring genom att uppnå Kyotomålen på ett kostnadseffektivt sätt, särskilt när det gäller små och medelstora företag.

Skr. 2008/09:34  
Bilaga 1

### **Riktlinje 12**

*För att utvidga och fördjupa den inre marknaden* bör medlemsstaterna göra följande: 1. Påskynda införlivandet av direktiven rörande den inre marknaden. 2. Prioritera en striktare och bättre efterlevnad av lagstiftningen rörande den inre marknaden. 3. Undanröja kvarstående hinder för gränsöverskridande verksamhet. 4. Tillämpa EU:s bestämmelser om offentlig upphandling effektivt. 5. Främja en fullt fungerande inre marknad för tjänster, samtidigt som den europeiska sociala modellen bevaras. 6. Påskynda integrationen av finansmarknaden genom att handlingsplanen för finansiella tjänster genomförs och tillämpas på ett konsekvent och enhetligt sätt.

### **Riktlinje 13**

*För att säkerställa öppna och konkurrenskraftiga marknader inom och utanför Europa samt utnyttja globaliseringens fördelar* bör medlemsstaterna prioritera följande: 1. Avlägsnande av rättsliga hinder, handelshinder och andra hinder som obefogat står i vägen för konkurrens. 2. Ett effektivare genomförande av konkurrenspolitiken. 3. En selektiv undersökning av marknader och regleringar från konkurrens och tillsynsmyndigheternas sida i syfte att identifiera och undanröja hinder för konkurrens och marknadsinträde. 4. En minskning av statligt stöd som snedvrider konkurrensen. 5. En omfördelning av stödet till förmån för vissa övergripande mål som forskning, innovation och bättre utnyttjande av humankapitalet samt väl identifierade marknadsmisslyckanden, i enlighet med de kommande gemenskapsramarna. 6. Främjande av öppenhet utåt, även i ett multilateralt sammanhang. 7. Fullständigt genomförande av de överenskomna åtgärderna för att öppna nätindustrierna för konkurrens, så att effektiv konkurrens säkerställs på de integrerade europeiska marknaderna. Samtidigt spelar tillhållandet av effektiva tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till rimliga priser en viktig roll i en konkurrenskraftig och dynamisk ekonomi.

### **Riktlinje 14**

*För att skapa ett mer konkurrenskraftigt företagsklimat och stimulera privata initiativ genom bättre lagstiftning* bör medlemsstaterna göra följande: 1. Minska den administrativa börda som åläggs företagen, särskilt för små och medelstora företag och nystartade företag. 2. Förbättra kvaliteten på befintlig och ny lagstiftning, samtidigt som målen bevaras, genom en systematisk och rigorös bedömning av de ekonomiska, sociala (inklusive hälsomässiga) och miljömässiga konsekvenserna, samtidigt som medlemsstaterna beaktar och bättre mäter

den administrativa börda som är förbunden med lagstiftningen, samt effekterna på konkurrenskraften, även i samband med verkställigheten. 3. Uppmuntra företag att utveckla sitt kollektiva sociala ansvar.

Skr. 2008/09:34  
Bilaga 1

### **Riktlinje 15**

*För att främja en mer företagervänlig kultur och skapa ett gynnsamt klimat för små och medelstora företag bör medlemsstaterna göra följande: 1. Förbättra tillgången till finansiering, för att främja företagens bildande och tillväxt, särskilt mikrokrediter och andra former av riskkapital. 2. Stärka de ekonomiska incitamenten, bland annat genom att förenkla skattesystemen och minska lönebikostnaderna. 3. Stärka små och medelstora företags innovationspotential. 4. Tillhandahålla relevanta stödtjänster, till exempel inrättande av systemet med "en dörr in" och stimulans av nationella stödnätverk för företag, i syfte att främja nyföretagande och tillväxt i enlighet med stadgan för småföretag. Vidare bör medlemsstaterna förstärka utbildningen i entreprenörskap för små och medelstora företag. De bör också underlätta ägarskifte, vid behov modernisera sin konkurslagstiftning och förbättra sina förfaranden för undsättning och omstrukturering av företag.*

### **Riktlinje 16**

*För att utvidga, förbättra och sammanlänka den europeiska infrastrukturen och slutföra prioriterade gränsöverskridande projekt, med det särskilda syftet att uppnå en högre grad av integration av de nationella marknaderna inom det utvidgade EU, bör medlemsstaterna göra följande: 1. Utveckla tillfredsställande villkor för resurseffektiva infrastrukturer för transport, energi och IKT, med prioritering av de infrastrukturer som ingår i TEN-näten, genom att komplettera gemenskapsmekanismerna, särskilt i gränsöverskridande avsnitt och randområden, eftersom det är en väsentlig förutsättning för att nätindustrierna skall kunna öppnas för konkurrens. 2. Överväga utvecklingen av offentlig privata partnerskap. 3. Undersöka frågan om lämpliga prissättningssystem för infrastrukturen för att säkerställa en effektiv användning av infrastrukturerna och utveckling av en hållbar jämvikt mellan transportsätten, med tonvikt på teknikövergång och innovation och med vederbörlig hänsyn till miljökostnaderna och konsekvenserna för tillväxten.*

## **Sysselsättningspolitiken i medlemsländerna**

### **Riktlinje 17**

*Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka*



*graden av social och territoriell sammanhållning. Politiken bör bidra till att det uppnås en genomsnittlig sysselsättningsgrad för Europeiska unionen på 70 procent totalt sett, på minst 60 procent för kvinnor och på 50 procent för äldre arbetstagare (55–64) senast 2010 och till att arbetslösheten och sysslolösheten minskar. Medlemsstaterna bör överväga att fastställa nationella sysselsättningsmål.*

Skr. 2008/09:34  
Bilaga 1

### **Riktlinjer 18**

*Främja en livscykelinriktad syn på arbete genom ett förnyat försök att skapa sysselsättningsmöjligheter för unga och minska ungdomsarbetslösheten i enlighet med ungdomspakten, resoluta åtgärder för att öka kvinnors deltagande och minska klyftorna mellan män och kvinnor när det gäller sysselsättning, arbetslöshet och löner, bättre balans mellan arbete och privatliv samt tillhandahållande av tillgänglig barnomsorg och anhörigvård till rimliga priser, stöd till aktivt åldrande, inbegripet lämpliga arbetsvillkor, bättre (yrkes)hälsostatus och tillräckliga stimulansåtgärder för arbete och åtgärder för att motverka förtids-pensionering, moderna sociala trygghetssystem, inklusive pensioner och hälsovård, som är socialt tillräckliga, ekonomiskt hållbara och anpassade till föränderliga behov, så att man stöder längre sysselsättning och längre arbetsliv.*

### **Riktlinje 19**

*Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla, göra arbete mer attraktivt och göra arbete lönsamt för arbetssökande, även för mindre gynnade personer och ej sysselsatta genom aktiva, förebyggande arbetsmarknadsåtgärder, inbegripet tidigt fastställande av behov, hjälp med arbetssökandet, vägledning och utbildning som ett led i personliga åtgärdsprogram, tillhandahållande av nödvändiga sociala tjänster för att stödja integration av de personer som är mest isolerade från arbetsmarknaden och bidra till utrotningen av fattigdom, fortlöpande översyn av den motivering eller brist på motivering som följer av skatte- och förmånssystem, inbegripet förvaltningen av förmåner och villkoren för dessa samt en betydande minskning av de höga effektiva marginalskattesatserna, särskilt för dem med låga inkomster, samtidigt som man sörjer för tillfredsställande nivåer för socialt skydd, utveckling av nya källor till sysselsättning inom tjänster med inriktning på personer och företag, särskilt på lokal nivå.*

### **Riktlinje 20**

*Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov genom modernisering och förstärkning av arbetsmarknadsinstitutionerna, särskilt arbetsförmedlingarna, bland annat i syfte att garantera större öppenhet när det gäller sysselsättnings och utbildningsmöjligheter på nationell nivå och EU nivå, undanröjande av hinder för arbetstagarnas rörlighet i hela Europa inom ramen för EU fördragen, bättre förutseende*

när det gäller färdighetsbehov samt utbudsbrister och flaskhalsar på arbetsmarknaden, ändamålsenlig förvaltning av ekonomisk migration.

Skr. 2008/09:34

Bilaga 1

### **Riktlinje 21**

*Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet* och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter, genom anpassning av arbetslagstiftningen, vid behov med en översyn av olika typer av anställningsavtal och arbetstidsarrangemang, hantering av problemet med odeklarerat arbete, bättre föregripande och positiv förvaltning av förändringar, inbegripet ekonomisk omstrukturering, framför allt förändringar som är förbundna med öppnandet av handeln, så att de sociala kostnaderna för förändringarna blir så små som möjligt och en anpassning underlättas, främjande och spridning av innovativa och smidiga former för arbetets organisation, i syfte att förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet, inbegripet hälsa och säkerhet, stöd till omställningar med anknytning till sysselsättningsstatus, inbegripet utbildning, verksamhet som egenföretagare, bildande av företag samt geografisk rörlighet.

### **Riktlinje 22**

*Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader* och mekanismer för fastställande av löner genom att uppmuntra arbetsmarknadens parter att inom sina respektive ansvarsområden fastställa en lämplig ram för löneförhandlingar, så att produktivitets och arbetsmarknadsutmaningarna återspeglas på alla relevanta nivåer och så att könsrelaterade löneklyftor undviks, att se över de indirekta arbetskostnadernas inverkan på sysselsättningen och vid behov anpassa deras struktur och nivå, särskilt för att minska de lågavlönades skattebörd.

### **Riktlinje 23**

*Utöka och förbättra investeringarna i humankapital* genom en utbildningspolitik och utbildningsåtgärder som omfattar alla, i syfte att avsevärt underlätta tillträdet till grundläggande yrkesutbildning, sekundär utbildning och högre utbildning, inklusive lärlingsutbildning och utbildning i entreprenörskap, en avsevärd minskning av det antal elever som slutar skolan i förtid, effektiva strategier för livslångt lärande öppna för alla i skolor, företag, offentliga myndigheter och hem i enlighet med europeiska avtal, inbegripet lämpliga stimulansåtgärder och kostnadsfördelningsmekanismer för att öka deltagandet i vidareutbildning och arbetsplatsutbildning under hela livscykeln, särskilt för lågutbildade och äldre arbetstagare.

**Riktlinje 24**

*Anpassa utbildningssystemen till nya kompetenskrav* genom att förbättra och garantera attraktiva och öppna utbildningssystem med hög kvalitetsstandard, bredda utbudet av utbildningsmöjligheter och sörja för flexibla inlärningsvägar samt förbättra möjligheten till rörlighet för studenter och praktikanter, förbättra och diversifiera tillträdet för alla till utbildning och kunskap genom arbetstidens förläggning, tjänster som stöder familjen, yrkesvägledning och eventuellt nya former av kostnadsdelning, möta nya yrkesbehov, nyckelkompetens och framtida färdighetskrav genom att förbättra definitionen och genomblickbarheten när det gäller kvalifikationer, för deras faktiska erkännande samt godkännande av icke formellt och informellt lärande.

## Bilaga 2 – Strukturindikatorer Sverige jämfört med övriga EU år 2007

Skr. 2008/09:34  
Bilaga 2

Indikatorer	SE	EU15	EU27	Bland de 3 bästa	Bland de 3 sämsta
BNP per capita <sup>1</sup>	126,1	111,6	100		
Arbetsproduktivitet <sup>2</sup>	115,3	110,2	100		
Sysselsättningsgrad <sup>3</sup>	74,2	66,9	65,4	x	
män	76,5	74,2	72,5		
kvinnor	71,8	59,7	58,3	x	
äldre <sup>4</sup>	70,0	46,6	44,7	x	
äldre män	72,9	55,3	53,9	x	
äldre kvinnor,	67,0	38,1	36,0	x	
Långtidsarbetslösa <sup>5</sup>	0,8	2,8	3,1	x	
Regionala skillnader i sysselsättningen <sup>6</sup>					x
män	2,9	-	11,4		
kvinnor	2,4	-	9,3	x	
kvinnor	3,7	-	16,2	x	
Andel personer i riskzon för fattigdom <sup>7</sup>					
män	12	16	16	x	
kvinnor	12	15	15	x	
kvinnor	12	17	17		
Prisnivå	116,4	104,7	100		x
Utbildningsnivå <sup>8</sup>					
män	87,2	75,2	78,1		
kvinnor	85,4	72,2	75,4		
kvinnor	89,0	78,3	80,8		
Investeringar i näringslivet % BNP	15,8	18,7	18,8		x
Investeringar i FoU <sup>9</sup>	3,73	1,86	1,84	x	
Utsläpp av växthusgaser <sup>10</sup>	91,1	97,3	92,3		
Energiintensitet i ekonomin <sup>11</sup>	188,34	179,54	202,45		
Godstransporter i relation till BNP <sup>12</sup>	<u>94,5</u>	<u>103,0</u>	<u>107,5</u>		

Källa Eurostat hemsida, Structural indicators 2008-10-07

1. Köpkraftsjusterad BNP. Index EU27=100

2. Köpkraftsjusterad BNP per anställd person. Index EU27=100

3. 15 – 64 år procent av arbetskraften

4. 55 – 64 år procent av arbetskraften

5. Arbetslös 12 månader eller längre i procent av arbetskraften.

6. Regionala skillnader i sysselsättning, variationskoefficient, (åldersgrupp 15 – 64 år), på NUTS 2 nivå. År 2006

7. Andel personer med disponibel ekvivalerad inkomst under fattigdomströskeln (satt till 60 % av nationell disponibel ekvivalerad medianinkomst). Efter sociala transfereringar.

8. Andel med gymnasieutbildning bland personer 20 – 24 år.

9. Procent av BNP. För EU Eurostats uppskattning. 2006

10. Jämfört med basåret 1990 = 100 (i CO2-ekvivalenter). År 2006

11. Energiförbrukning i procent av BNP. År 2006

12. Inrikes godstransport i % av BNP mätt som tonviktkilometer/BNP. År 2006

## Bilaga 3 – Indikatorer för att följa upp sysselsättningsstrategin

Lista på uppföljningsindikatorer<sup>1</sup>

### 17.M1 Sysselsättningsgrad, strukturindikator

Sysselsättningsgrad, dvs. antalet sysselsatta i förhållande till befolkningen i samma åldersgrupp, i procent.

<b>Sysselsättningsgrad per åldersgrupp</b>	Totalt	Kvinnor	Män
<i>15-64</i>	74,2	71,8	76,5
<i>15-24</i>	42,2	42,3	42,0
<i>25-54</i>	86,1	83,0	89,1
<i>55-59</i>	79,7	77,5	81,9
<i>60-64</i>	60,4	56,7	64,1
<i>65-69</i>	14,6	10,4	18,9
<i>20-64</i>	80,1	77,1	83,1
<i>55-64</i>	70,0	67,0	72,9

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 17.M2 Sysselsättningstillväxt, strukturindikator

Årlig procentuell förändring i antalet sysselsatta personer, totalt och per sektor.

<b>Sysselsättningstillväxt</b>	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Totalt</i>	2,3	2,2	2,3
<i>Jordbruk</i>	3,1		
<i>Industri</i>	1,9		
<i>Service</i>	2,3		

Källa: Labour Force Survey and National Accounts, Eurostat.

<sup>1</sup> Om inget annat anges avser uppgifterna årsmedeltalet för 2007. Indikator 21.M1 har exkluderats på grund av brist på data.

**17.M3 Relativ arbetslöshet, strukturindikator**

Antalet öppet arbetslösa i förhållande till arbetskraften i samma åldersgrupp, i procent.

<b>Relativ arbetslöshet per åldersgrupp</b>	Totalt	Kvinnor	Män
<i>15-74</i>	6,2	6,5	5,9
<i>15-24</i>	19,3	19,8	18,8
<i>25-54</i>	4,4	4,7	4,1
<i>55-59</i>	3,5	3,2	3,8
<i>60-64</i>	4,5	4,0	5,0
<i>20-64</i>	5,1	5,3	5,0
<i>55-64</i>	4,0	3,5	4,4

Anm.: Harmoniserad arbetslöshetsserie.

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

**17.M4 Arbetskraftsdeltagande**

Antalet personer i arbetskraften (sysselsatta + arbetslösa) som andel av antalet personer i befolkningen i samma åldersgrupp, i procent.

<b>Arbetskraftsdeltagande per åldersgrupp</b>	Totalt	Kvinnor	Män
<i>15-64</i>	79,1	76,8	81,4
<i>15-24</i>	52,2	52,7	51,8
<i>25-54</i>	90,0	87,1	92,9
<i>55-59</i>	82,6	80,0	85,1
<i>60-64</i>	63,3	59,0	67,5
<i>65-69</i>	14,8	10,7	19,1
<i>20-64</i>	84,4	81,4	87,4
<i>55-64</i>	72,8	69,4	76,2

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

**17.M5 Tillväxt av arbetskraftens produktivitet**

Förändring av arbetskraftens produktivitet per sysselsatt och per arbetad timme, i procent.

<b>Tillväxt av arbetskraftens produktivitet (2006)</b>	Totalt
<i>Per sysselsatt</i>	2,4
<i>Per arbetad timme</i>	2,7

Källa: ESA95, DG ECFIN.

### 17.M6 Regionala skillnader – missgynnade regioner

Skr. 2008/09:34

Bilaga 3

1. Andel av missgynnade regioner i termer av sysselsättning och arbetslöshet (i relation till alla regioner och till befolkningen i arbetsför ålder/arbetskraften, NUTS II).

2. Skillnaden mellan genomsnittlig sysselsättning/arbetslöshet i de missgynnade regionerna och riksgenomsnittet i relation till riksgenomsnittet av sysselsättning/arbetslöshet, NUTS II.

Restriktion: 90 procent och 150 procent av riksgenomsnittet för sysselsättningsgrad respektive relativ arbetslöshet.

Regionala skillnader – missgynnade regioner (2006)	Totalt
<u>Missgynnade regioner</u>	
- Sysselsättning	0/8
- Arbetslöshet	0/8
<u>Andel av arbetskraften som bor i missgynnade regioner, %</u>	
- Sysselsättning	0,0
- Arbetslöshet	0,0

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 18.M1 Ungdomsarbetslöshet

Antalet arbetslösa ungdomar (15–24 år) som andel av befolkningen i samma åldersgrupp, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<u>Ungdomsarbetslöshet</u>	10,1	10,4	9,7

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 18.M2 Lönegap mellan kvinnor och män, strukturindikator

Kvinnors månadslön i procent av mäns månadslön.

Lönegap mellan kvinnor och män	Totalt
<u>Ej standardvägt</u>	
- Totalt	84,0
- Privat sektor	86,0
- Offentlig sektor	83,0
<u>Standardvägt<sup>2</sup></u>	
- Totalt	93,0
- Privat sektor	91,0
- Offentlig sektor	96,0

Källa: Medlingsinstitutet och Statistiska centralbyrån.

<sup>2</sup> Hänsyn har tagits till skillnader mellan kvinnor och män i ålder, utbildningsnivå, arbetstid, sektor och yrkeskategori.

**18.M2 Lönegap mellan män och kvinnor**

Lönegap mellan män och kvinnor nedbrutet på åldersgrupp och utbildningsnivå (skillnad mellan mäns och kvinnors genomsnittliga timlön som andel av mäns genomsnittliga timlön för anställda som arbetar mer än 15 timmar per vecka), i procent.

<b>Lönegap (2001)</b>	<b>Totalt</b>
<i>Åldersgrupp</i>	
- 16-24	7,0
- 25-54	18,0
- 55-64	21,0
<i>Utbildningsnivå<sup>3</sup></i>	
- Låg	14,0
- Medel	16,0
- Hög	24,0

Källa: European Community Household Panel, Eurostat.

**18.M3 Förskoleverksamhet och skolbarnomsorg**

Förskoleverksamhet och skolbarnomsorg för (genom formell organisation<sup>4</sup> annat än familjen) mindre än 30 timmar en vanlig vecka/30 timmar eller mer en vanlig vecka som en andel av alla barn i samma åldersgrupp. Uppdelning på barn under 3 år (0–2 år), barn mellan 3 år och inträdesåldern för obligatorisk skolgång och ålder mellan obligatorisk skolgång och 12 år, i procent.

<b>Förskoleverksamhet och skolbarnomsorg (2006)</b>	<b>1-29 h</b>	<b>30- h</b>
0–2 år	17,0	27,0
3 år till obligatorisk skolålder	34,0	58,0
Obligatorisk skolålder-12 år	0,0	100,0

Källa: Statistics on Income and Living Conditions, Eurostat.

<b>Förskoleverksamhet och skolbarnomsorg (2005)</b>	
<i>Antal månader i föräldraledighet med minst 2/3 av lönen i ersättning</i>	16
<i>Inträdesålder för obligatorisk skolgång</i>	7

Källa: Statistics on Income and Living Conditions, Eurostat.

<sup>3</sup> Låg=lägre än gymnasieutbildning; Medel=avslutad gymnasieutbildning; Hög=avslutad universitetsutbildning.

<sup>4</sup> Formella organisationer hänförs till undersökningen EU-SILC och kategorierna 1-4 (förskoleverksamhet eller motsvarande, obligatorisk utbildning, fritidsverksamhet utanför skoltid, ett kollektivt daghem eller annan typ av daghem, inkluderat organiserat familjedaghem så som offentlig och privat struktur).



**18.M4 Genomsnittlig pensionsålder, strukturindikator**

Den faktiska genomsnittliga pensionsåldern viktad med sannolikheten att lämna arbetskraften vid en viss ålder.

Skr. 2008/09:34

Bilaga 3

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Faktisk genomsnittlig pensionsålder (2006)</i>	63,9	63,7	64,2

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

**19.M1 Långtidsarbetslöshet, strukturindikator**

Långtidsarbetslösa (12 månader eller mer) som andel av arbetskraften (15–64 år), i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Relativ långtidsarbetslöshet</i>	0,8	0,8	0,9

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

**19.M2 Aktivering/ekonomiskt understöd**

Antal deltagare i aktiva åtgärder (LMP kategorierna 2–7)<sup>5</sup>/i förberedande insatser (LMP sub- kategori 1.1.2)<sup>5</sup> /antal med ekonomiskt understöd (LMP kategorierna 8–9)<sup>5</sup> dividerat med antalet personer som vill arbeta (arbetslösa enligt internationell definition plus arbetskraftsreserven).

<b>Aktivering/understöd per 100 personer som vill arbeta (2006)</b>	Totalt
<i>Aktiva åtgärder</i>	32,0
<i>Förberedande insatser</i>	67,4
<i>Ekonomiskt understöd</i>	46,7

Källa: LMP, Eurostat.

<sup>5</sup> Som aktiva åtgärder räknas LMP kategorierna Training(2), Job rotation and job sharing(3), Employment incentives(4), Supported employment and rehabilitation(5), Direct job creation(6), Start-up incentives(7). Som förberedande åtgärder räknas LMP sub-kategorin Individualised case-management(1.1.2). Som ekonomiskt understöd räknas LMP kategorierna Out-of-work income maintenance and support(8) och early retirement(9).

### 19.M3 Ny start/Förebyggande åtgärder

Andel ungdomar/vuxna<sup>6</sup> som blev arbetslösa i månad X och som fortfarande är arbetslösa i månad X+4/12 och som inte har erbjudits plats i en aktiv åtgärd (LMP kategorierna 2-7)<sup>7</sup>/inte deltar i förberedande åtgärder (LMP sub-kategori 1.1.2)<sup>7</sup>, i procent.<sup>8</sup>

Ny start/förebyggande åtgärder	Totalt	Kvinnor	Män
Ungdomar	4,1	3,6	4,7
Vuxna	1,2	1,0	1,3

Källa: Arbetsförmedlingen.

### 19.M4 Aktivering av långtidsarbetslösa

Antalet registrerade långtidsarbetslösa deltagare i aktiva åtgärder i relation till totala antalet registrerade långtidsarbetslösa, i procent.

Långtidsarbetslösa <sup>9</sup> i åtgärder	Totalt	Kvinnor	Män
Alla	71,5	70,2	72,5
<i>Nedbrutna på typ av åtgärder</i>			
- Utbildning	18,0	19,4	16,9
- Sysselsättningsfrämjande åtgärder	47,3	45,2	48,9
- Integration av arbetshandikappade	5,7	5,1	6,2
- Start av egen näringsverksamhet	0,5	0,5	0,4

Källa: Arbetsförmedlingen.

<sup>6</sup> Med ungdomar avses kvinnor och män yngre än 25 år och med vuxna avses kvinnor och män 25 år eller äldre.

<sup>7</sup> Som aktiva åtgärder räknas LMP kategorierna Training(2), Job rotation and job sharing(3), Employment incentives(4), Supported employment and rehabilitation(5), Direct job creation(6), Start-up incentives(7). Som förberedande åtgärder räknas LMP sub-kategorin Individualised case-management(1.1.2).

<sup>8</sup> Metod: B/A. A=antal personer som blir arbetslösa månad X. B=antal personer som fortfarande är arbetslösa månad X+4/12 och varken har erbjudits plats i aktiva eller förberedande åtgärder.

<sup>9</sup> Som långtidsarbetslösa räknas vuxna (25+ år) vilka varit arbetslösa i mer än tolv månader och ungdomar (<25 år) vilka varit arbetslösa i mer än sex månader.

### 19.M5 Arbetsmarknadsgap för mindre gynnade grupper

Gap på arbetsmarknaden mellan mindre gynnade grupper<sup>10</sup> (enligt nationella definitioner) och hela befolkningen.

Skr. 2008/09:34  
Bilaga 3

Gruppens storlek i förhållande till befolkningen, %	Kvinnor		
	Totalt	r	Män
<u>Utrikes födda personer</u>			
- Totalt	15,7	16,7	14,7
- Födda inom EU27/EES	5,5	6,1	4,9
- Födda utanför EU27/EES	10,2	10,6	9,8
<u>Personer med funktionsnedsättning (2006)</u>			
- Totalt	15,7	16,8	14,7
- Med nedsatt arbetsförmåga	9,5	10,9	8,2

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Skillnad i arbetskraftsdeltagande för mindre gynnade grupper jämfört med det totala arbetskraftsdeltagandet, i procentenheter.

<u>Skillnader i arbetskraftsdeltagande</u>	Totalt	Kvinnor	Män
<u>Utrikes födda personer</u>			
- Totalt	-8,6	-10,8	-5,8
- Födda inom EU27/EES	-2,4	-2,7	-1,4
- Födda utanför EU27/EES	-11,9	-15,4	-7,9
<u>Personer med funktionsnedsättning (2006)</u>			
- Totalt	-11,1	-11,3	-10,4
- Med nedsatt arbetsförmåga	-21,6	-20,8	-21,8

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Skillnad i sysselsättningsgrad för mindre gynnade grupper jämfört med den totala sysselsättningsgraden, i procentenheter.

<u>Skillnader i sysselsättningsgrad</u>	Totalt	Kvinnor	Män
<u>Utrikes födda personer</u>			
- Totalt	-11,7	-13,6	-9,2
- Födda inom EU27/EES	-2,5	-2,8	-1,6
- Födda utanför EU27/EES	-16,6	-19,8	-13,0
<u>Personer med funktionsnedsättning(2006)</u>			
- Totalt	-11,8	-11,9	-11,2
- Med nedsatt arbetsförmåga	-23,0	-22,3	-23,0

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

<sup>10</sup> Med mindre gynnade grupper avses personer födda utanför Sverige och personer med funktionsnedsättning. När det gäller skillnaderna mellan utrikes födda och hela befolkningen har dessa skattats med andra vikter än när nivåerna för utrikes födda respektive befolkningen skattas. Det innebär att de skillnader som redovisas skiljer sig något åt jämfört med om nivån för utrikes födda subtraheras från nivån för befolkningen som helhet.

Skillnad i relativ arbetslöshet för mindre gynnade grupper jämfört med den totala relativa arbetslösheten, i procentenheter.

Skr. 2008/09:34  
Bilaga 3

<b>Skillnad i relativ arbetslöshet</b>	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Utrikes födda personer</i>			
- Totalt	5,0	5,1	4,8
- Födda inom EU27/EES	0,4	0,4	0,3
- Födda utanför EU27/EES	7,8	8,4	7,3
<i>Personer med funktionsnedsättning (2006)</i>			
- Totalt	1,7	1,6	1,8
- Med nedsatt arbetsförmåga	4,2	4,5	3,9

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

### 19.M5 Skillnad i relativ arbetslöshet mellan EU27-medborgare och icke EU27-medborgare

Skillnad i relativ arbetslöshet mellan EU27-medborgare och icke EU27-medborgare, i procentenheter.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Skillnad i relativ arbetslöshet</i>	-10,2	-9,8	-10,5

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

### 19.M6 Fattigdomsfälla (låg inkomst), strukturindikator

Marginal effekten vid en ökad arbetsinsats (ökning av antalet arbetade timmar eller byte till högre avlönat arbete) med hänsyn tagen till den sammantagna effekten av ökade skatter och minskade bidrag. Beräknas som kvoten av förändring i inkomstskatt (inklusive den allmänna pensionsavgiften) plus förändring (minskning) av bidrag, dividerat med ökning av bruttoinkomsten. Indikatoren uttrycks i procent och avser en "diskret" inkomstförändring från 34 till 66 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön.

<b>Fattigdomsfälla (2006)</b>	Totalt
<i>Sammanboende med två barn, där den ena har inkomst</i>	89,0
<i>Ensamstående utan barn</i>	55,0

Källa: Eurostat/OECD.

### 19.M7 Arbetslöshetsfälla, strukturindikator

Skr. 2008/09:34  
Bilaga 3

Den andel av löneinkomsten som försvinner i ökade skatter och förlorade bidrag och andra transfereringar vid övergång från arbetslöshet till arbete. Beräknas som ett minus kvoten mellan förändring i disponibel inkomst och förändring i bruttolön. Indikatorn uttrycks i procent och avser en ensamstående person utan barn som går från arbetslöshet till ett arbete med en inkomst motsvarande 67 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön.

Arbetslöshetsfälla (2006)	Totalt
<i>Ensamstående utan barn</i>	87,0

Källa: Eurostat.

### 21.M2 Mångfald av kontrakts- och arbetsöverenskommelser

Antal anställda i atypisk sysselsättning (deltid och/eller tidsbegränsad anställning) i procent av samtliga anställda. Antal anställda som arbetar deltid och/eller har tidsbegränsad anställning i procent av samtliga anställda i samma grupp, respektive antal egen företagare i procent av samtliga anställda.

Kontrakts- och arbetsöverenskommelser	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Atypisk sysselsättning</i>	36,0	50,2	21,9
<i>Deltid</i>	24,5	38,6	10,5
- <i>Ofrivillig deltid</i>	4,6	7,7	1,6
<i>Tidsbegränsad anställning</i>	14,3	15,9	12,6
- <i>Ofrivillig tidsbegränsad anställning</i>	4,6	4,6	4,5
<i>Egen företagare</i>	10,3	5,5	14,6

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 21.M3 Arbetsolyckor, strukturindikator

Utvecklingen av arbetsolyckor definierad som antalet anmälda arbetsolyckor per 1 000 förvärvsarbetande.

Utveckling av anmälda arbetsolyckor	Kvinnor	Män
2004	6,5	8,9
2005	6,3	8,5
2006	6,4	8,3
2007	5,4	7,5

Källa: Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån.

**22.M1 Real enhetsarbetskostnad, strukturindikator**

Tillväxtkvot: kompensation per arbetstagar i löpande priser dividerat med BNP (i löpande priser) per total sysselsättning justerad för arbetsproduktiviteten och BNP-deflator, i procent.

	Totalt
<i>Real enhetsarbetskostnad</i>	1,2

Källa: Structural indicators, Eurostat.

**22.M2 Skatt på arbete för låginkomsttagare, strukturindikator**

Skattekil för arbete: inkomstskatt samt arbetstagarrens och arbetsgivarens sociala avgifter inklusive särskild löneskatt minus kontantstöd dividerat med arbetskostnaden för en ensamstående löntagare med lön motsvarande 67 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön, i procent.

	Totalt
<i>Skatt på arbete för låginkomsttagare (2006)</i>	46,0

Källa: Structural indicators, Eurostat.

**23.M1 Investeringar i kompetensutveckling, strukturindikator**

Totala offentliga utgifter för utbildning som andel av BNP, i procent.

	Totalt
<i>Investeringar i kompetensutveckling (2005)</i>	6,97

Källa: Joint UNESCO/OECD/Eurostat frågeformulär.

**23.M2 Uppnådd utbildning bland unga**

Andel 22-åringar som har uppnått minst gymnasieutbildning (ISCED-nivå 3). Åldersgruppen 20-24 år används som proxy, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Andel 22-åringar som har uppnått minst gymnasieutbildning</i>	87,2	89,0	85,4

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

**23.M3 Avbruten skolgång, strukturindikator**

Andel av befolkningen i åldersgruppen 18-24 med högst grundskola (ISCED-nivå 2) och ingen vidareutbildning, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Andel 18-24-åringar som har avbrutit skolgången (2006)</i>	12,0	10,7	13,3

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 23.M4 Livslångt lärande, strukturindikator

Skr. 2008/09:34

Bilaga 3

Andel av befolkningen 25–64 år som deltar i utbildning (under de fyra veckorna före undersökningstillfället) totalt samt per åldersgrupp, arbetskraftstillhörighet och utbildningsnivå, i procent.

<b>Deltagande i utbildning</b>	Totalt	Kvinnor	Män
<u>Åldersgrupp</u>			
- 25-64	32,4	39,3	25,8
- 25-34	37,0	42,0	32,0
- 35-44	33,2	40,5	26,1
- 45-54	31,6	39,6	23,8
- 55-64	27,0	34,0	20,5
<u>Arbetskraftstillhörighet (25-64)</u>			
- Sysselsatt	31,6	38,7	25,0
- Arbetslös	28,4	34,8	23,3
- Ej i arbetskraften	43,6	46,0	39,7
<u>Utbildningsnivå<sup>11</sup> (25-64)</u>			
- Låg	18,3	23,8	14,6
- Medel	28,6	34,6	23,5
- Hög	46,4	51,6	39,2

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

## Lista på analysindikatorer<sup>12</sup>

### 17.A1 Sysselsättningsgrad i heltidsekvivalenter

Totala antalet arbetade timmar dividerat med det genomsnittliga antalet arbetade timmar i heltidsjobb, beräknat som andel av befolkningen i åldersgruppen 15–64, i procent.

<b>Sysselsättningsgrad i heltidsekvivalenter</b>	Totalt	Kvinnor	Män
15-64 år	67,7	61,9	73,6

Källa: Labour Force Survey, Spring data, Eurostat.

### 17.A2 BNP-tillväxt, strukturindikator

	Totalt
<u>Årlig BNP-tillväxt, procent</u>	2,6

Källa: Structural indicators, Eurostat.

<sup>11</sup> Låg= lägre än gymnasieutbildning; Medel= avslutad gymnasieutbildning; Hög= avslutad universitetsutbildning.

<sup>12</sup> Om inget annat anges avser uppgifterna årsmedeltalet för 2007. Indikatorerna 18.A6, 19.A2 och 19.A3 är exkluderade på grund av brist på data.

**17.A3 Förändring av arbetskraftsutbudet**

Årlig förändring av arbetskraftsutbudet (inkluderar sysselsatta och arbetslösa i åldern 15–64 år), i procentenheter.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Förändring av arbetskraftsutbudet</i>	1,3	1,5	1,2

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

**17.A4 Övergångar per arbetskraftsstatus**

Medeltal av övergångar mellan sysselsättning, arbetslöshet och ej i arbetskraften från kvartal 4 år 2006, kvartal 1, 2 och 3 år 2007 till nästkommande kvartal, dvs. kvartal 1, 2, 3 och 4 år 2007, i procent.

Totalt	Status vid 2007			
	Sysselsatt	Arbetslös	Ej i arbetskraften	Totalt
Status vid 2006				
Sysselsatt	96,3	1,1	2,5	100,0
Arbetslös	33,4	47,7	18,8	100,0
Ej i arbetskraften	10,3	4,8	84,9	100,0

Kvinnor	Status vid 2007			
	Sysselsatt	Arbetslös	Ej i arbetskraften	Totalt
Status vid 2006				
Sysselsatt	95,9	1,1	3,0	100,0
Arbetslös	34,4	44,4	21,2	100,0
Ej i arbetskraften	10,2	4,8	85,0	100,0

Män	Status vid 2007			
	Sysselsatt	Arbetslös	Ej i arbetskraften	Totalt
Status vid 2006				
Sysselsatt	96,8	1,2	2,1	100,0
Arbetslös	32,5	50,8	16,6	100,0
Ej i arbetskraften	10,5	4,7	84,8	100,0

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

**17.A5 Regionala skillnader – variationskoefficienten, strukturindikator**

Standardavvikelsen för sysselsättning (arbetslöshet) dividerat med nationellt genomsnitt (åldersgrupp 15–64 år), NUTS II och NUTS III.

Regionala skillnader (2006)	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Sysselsättning</i>			
- Nuts II	2,9	3,7	2,4
- Nuts III	3,3	4,4	2,6
<i>Arbetslöshet</i>			
- Nuts II	11,9		
- Nuts III	14,2		

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.



### 18.A1 Gap i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor

Skr. 2008/09:34

1. Skillnaden i sysselsättningsgraden mellan män och kvinnor, i procentenheter. Bilaga 3

	Totalt
<i>Mäns sysselsättningsgrad jämfört med kvinnors</i>	4,7

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

2. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor nedbrutet på ålder och utbildningsnivå, i procentenheter.

Gap i sysselsättningsgrad	Totalt
<i>Åldersgrupp</i>	
- 15-24	-0,3
- 25-54	6,1
- 55-64	5,9
<i>Utbildningsnivå<sup>13</sup></i>	
- Låg	11,0
- Medel	7,6
- Hög	1,4

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 18.A2 Gap i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor, i heltidsekvivalenter

Skillnaden i sysselsättningsgrad (mätt i heltidsekvivalenter) mellan män och kvinnor, i procentenheter.

	Totalt
<i>Gap i sysselsättningsgrad i heltidsekvivalenter</i>	11,7

Källa: Labour Force Survey, Spring data, Eurostat.

### 18.A3 Gap i relativ arbetslöshet mellan kvinnor och män

Skillnaden i relativ arbetslöshet mellan kvinnor och män, i procentenheter.

	Totalt
<i>Kvinnors relativa arbetslöshet jämfört med mäns</i>	0,6

Källa: Harmoniserad arbetslöshetsserie, Eurostat.

<sup>13</sup> Låg=lägre än gymnasieutbildning; Medel=avslutad gymnasieutbildning; Hög=avslutad universitetsutbildning.

### 18.A4 Könnssegregering

Mått på könsssegregering i yrken/sektorer, beräknat genom att skillnaden mellan andelen män respektive andelen kvinnor i varje yrke/sektor summeras till ett totalt mått på könsmissig obalans. Yrkena är indelade i enlighet med ISCO-klassificeringen medan sektorerna är indelade i enlighet med NACE-klassificeringen

Könsssegregering	Totalt
<i>I yrken</i>	26,9
<i>I sektorer</i>	21,3

Källa: Labour Force Survey, Spring data, Eurostat.

### 18.A5 Föräldraskap och sysselsättning

Sysselsättningsgrad för personer i åldern 20-50 år med eller utan barn 0-6 år, i procent.

Föräldraskap och sysselsättning	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Med barn</i>	85,7	78,6	93,4
<i>Utan barn</i>	81,7	80,1	83,1
<i>Skillnad i procentenheter</i>	4,0	-1,5	10,3

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

### 18.A7 Äldreomsorg

Andelen av befolkningen i åldersgruppen 75-84 i ordinärt boende<sup>14</sup> som behöver och får hjälp<sup>15</sup> varje vecka, i procent.

Äldreomsorg (2006)	Kvinnor	Män
<b>Sammanboende</b>		
<i>Kommunal hjälp</i>	8,0	4,0
<i>Hjälp från hushållsmedlem</i>	23,0	16,0
<i>Hjälp från övrig anhörig/bekant</i>	9,0	2,0
<b>Ensamstående</b>		
<i>Kommunal hjälp</i>	10,0	..
<i>Hjälp från hushållsmedlem</i>	1,0	..
<i>Hjälp från övrig anhörig/bekant</i>	12,0	..

Källa: Undersökning av levnadsförhållanden (ULF), Statistiska centralbyrån.

<sup>14</sup> Ej servicehus eller institution.

<sup>15</sup> Samma person kan få hjälp från flera håll.

### 18.A8 Övergångar i olika lönenivåer

Skr. 2008/09:34

Övergångar mellan icke förvärvsarbete och förvärvsarbete samt mellan förvärvsarbete i olika lönenivåer från år 2005 till år 2006, i procent.

Bilaga 3

Totalt	Status 2006						
	Status 2005	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4-10	Ej arbetande	Totalt
<i>Decil 1</i>		38,5	19,3	9,3	11,7	21,2	100,0
<i>Decil 2</i>		10,9	36,5	18,1	21,6	12,9	100,0
<i>Decil 3</i>		4,1	12,8	41,8	33,7	7,6	100,0
<i>Decil 4-10</i>		0,8	1,7	3,4	91,7	2,4	100,0
<i>Ej arbetande</i>		9,6	4,4	2,0	2,5	81,5	100,0

Kvinnor	Status 2006						
	Status 2005	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4-10	Ej arbetande	Totalt
<i>Decil 1</i>		36,6	18,3	9,7	13,0	22,4	100,0
<i>Decil 2</i>		10,4	35,5	16,9	23,4	13,9	100,0
<i>Decil 3</i>		4,4	12,6	37,5	37,2	8,3	100,0
<i>Decil 4-10</i>		0,9	2,1	4,0	90,2	2,8	100,0
<i>Ej arbetande</i>		10,3	5,0	2,4	3,4	78,7	100,0

Män	Status 2006						
	Status 2005	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4-10	Ej arbetande	Totalt
<i>Decil 1</i>		40,1	21,1	9,3	9,4	20,2	100,0
<i>Decil 2</i>		11,1	36,2	19,2	20,7	12,7	100,0
<i>Decil 3</i>		3,3	11,6	43,5	35,1	6,5	100,0
<i>Decil 4-10</i>		0,7	1,6	3,3	92,5	1,9	100,0
<i>Ej arbetande</i>		11,7	6,1	2,0	2,0	78,1	100,0

Källa: Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS), Statistiska centralbyrån.

### 19.A1 Inflöde till långtidsarbetslöshet

Andel ungdomar/vuxna<sup>16</sup> som blev arbetslösa i månad X, fortfarande arbetslösa i månad X+6/12, utan ett avbrott i arbetslösheten i mer än en månad (28-31 kalenderdagar), i procent.

Inflöde in till långtidsarbetslöshet	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Ungdomar</i>	10,4	9,1	11,7
<i>Vuxna</i>	10,3	9,4	11,1

Källa: Arbetsförmedlingen.

<sup>16</sup> Med ungdomar avses kvinnor och män yngre än 25 år och med vuxna avses kvinnor och män 25 år eller äldre.

**19.A4 Uppföljning av programdeltagare till sysselsättning**

1. Inflöde till sysselsättning efter deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 3 månader efter avslutad åtgärd (6 månader inom parentes), i procent.

<b>Inflöde till sysselsättning</b>	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Totalt</i>	45,2 (48,0)	44,4 (46,8)	45,8 (49,1)
<u><i>Nerbrutet på typer av åtgärder<sup>17</sup></i></u>			
- <i>Utbildning<sup>18</sup></i>	38,4 (41,8)	35,4 (38,3)	40,7 (44,6)
<i>Därav arbetsmarknadsutbildning</i>	74,0 (74,0)	73,3 (72,1)	74,3 (75,0)
- <i>Sysselsättningsfrämjande åtgärder<sup>19</sup></i>	46,1 (49,1)	46,0 (48,4)	46,2 (49,6)
- <i>Sysselsättningsstöd och rehabilitering<sup>20</sup></i>	39,7 (43,0)	36,8 (40,5)	42,8 (45,8)
- <i>Start av egen näringsverksamhet</i>	86,1 (85,7)	86,1 (85,2)	86,1 (86,1)

Källa: Arbetsförmedlingen.

2. Återgång till arbetslöshet efter deltagande i arbetsmarknadspolitisk åtgärd 3 månader efter avslutad åtgärd (6 månader inom parentes), i procent.

<b>Återgång till arbetslöshet</b>	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Totalt</i>	17,0 (13,3)	16,3 (12,5)	17,6 (14,0)
<u><i>Nedbrutet på typ av åtgärd<sup>18</sup></i></u>			
- <i>Utbildning<sup>19</sup></i>	12,8 (10,9)	12,3 (10,2)	13,2 (11,4)
<i>Därav arbetsmarknadsutbildning</i>	14,4 (12,5)	13,5 (12,2)	14,9 (12,7)
- <i>Sysselsättningsfrämjande åtgärder<sup>20</sup></i>	23,9 (17,4)	23,4 (16,5)	24,3 (18,0)
- <i>Sysselsättningsstöd och rehabilitering<sup>21</sup></i>	22,0 (17,5)	22,8 (17,7)	21,2 (17,3)
- <i>Start av egen näringsverksamhet</i>	5,9 (5,5)	5,4 (5,4)	6,2 (5,5)

Källa: Arbetsförmedlingen.

<sup>17</sup> Nedbrytningen är baserad på kategorierna i LMP databasen (Eurostat).

<sup>18</sup> Interpraktik, datortek, aktiviteter inom vägledning och platsförmedling, projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning, fördjupad kartläggning och vägledning, arbetsmarknadsutbildning, förberedande utbildning, jobb- och utvecklingsgarantin, lärlingsplatser, jobbgarantin för ungdomar.

<sup>19</sup> Utvecklingsanställning, lönebidrag, akademikerjobb, allmänt anställningsstöd, särskilt anställningsstöd, plusjobb, utbildningsvikariat, arbetspraktik, prova-på-plats, kommunala ungdomsprogrammet (ungdomar under 20 år), ungdomsgarantin (ungdomar i åldern 20-24 år), anställningsstöd för långtidssjukskrivna, instegsjobb.

<sup>20</sup> Trygghetsanställning, offentligt skyddat arbete, arbetslivsinriktad rehabilitering.

### 19.A5 Utgifter för aktiva och passiva åtgärder

Utgifter för aktiva och passiva åtgärder som andel av BNP, i procent.

Skr. 2008/09:34

Bilaga 3

<b>Aktiva och passiv åtgärder<sup>21</sup></b>	Aktiva	Passiva	Totalt
<i>Utgifter i procent av BNP</i>	1,1	1,0	2,1

Källa: LMP database, Eurostat.

### 19.A6 Utgifter för aktiva och passiva åtgärder per person

Utgifter för aktiva och passiva åtgärder dividerat med antalet personer som vill arbeta (arbetslösa och arbetskraftsreserven).

<b>Aktiva och passiva (2006)</b>	Utgifter
<i>AMP (kategori 1)</i>	0,71
<i>AMP (kategorierna 2-7)</i>	4,27
<i>AMP (kategorierna 8-9)</i>	3,61
<i>Totala AMP utgifter</i>	8,58 <sup>e</sup>

Anm.: Utgifter är uttryckt i PPS för att ta bort prisskillnader.

e: Estimerat värde.

Källa: LMP database, Eurostat.

### 19.A7 Arbetskraftsreserven

Inaktiva personer som önskar arbeta i förhållande till den arbetsföra befolkningen i åldern 15–64, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Arbetskraftsreserven<sup>22</sup></i>	4,0	4,4	3,5

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 19.A8 Låginkomsttagare

Antal personer med låg inkomst<sup>23</sup> som andel av arbetskraften, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Andel låginkomsttagare (2006)</i>	7,0	6,0	8,0

Källa: Eurostat.

<sup>21</sup> Aktiva åtgärder omfattar LMP kategorierna 2 till 7 och passiva åtgärder omfattar LMP kategorierna 8 och 9.

<sup>22</sup> Arbetskraftsreserven definieras som personer som vill arbeta men inte finns i arbetskraften på grund av studier, förtidspension, hemarbete, värnplikt eller av annat skäl.

<sup>23</sup> Personer med låg inkomst definieras som andelen av de individer som betecknas ”i arbete” (antingen som anställd eller som egen företagare) enligt den definition där individerna är mest aktiva (dvs. i den aktivitet för vilken information finns att tillgå, som individerna har varit sysselsatta 50 procent av totala antalet månader) i vilken hushållens disponibla inkomst motsvarar en disponibel inkomst under 60 procent motsvarande nationell medianinkomst.

**19.A9 Sysselsättning i tjänstesektorn**

Antalet sysselsatta i tjänstesektorn (i huvudsysslan) i åldersgruppen 15–64 som andel av befolkningen i samma åldersgrupp, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Sysselsättning i tjänstesektorn</i>	56,5	64,5	48,7

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

**20.A1 Lediga jobb per arbetslös**

Kvoten mellan stocken av totalt antal jobb i relation till totalt antal arbetslösa (kvoten v/u)

	Totalt
<i>Lediga jobb per arbetslös (2006)</i>	141

Källa: Eurostat.

**20.A2 Nyligen anlända immigranter**

1. Andelen av befolkningen 15–64 år som är utrikes födda/har annan nationalitet och som har bott i Sverige i som längst fem år. Nedbrutet på kön och ursprung, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Nationalitet inom EU27</i>	0,6	0,6	0,6
<i>Nationalitet utanför EU27</i>	1,4	1,5	1,2
<i>Totalt annan nationalitet</i>	1,9	2,1	1,8
<i>Födda inom EU27</i>	0,6	0,6	0,6
<i>Födda utanför EU27</i>	1,7	2,0	1,5
<i>Total utlandsfödda personer</i>	2,3	2,5	2,1

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

2. Utbildningsnivå hos befolkningen 15–64 år som är utrikes födda/har annan nationalitet och som har bott i Sverige i som längst fem år. Nedbrutet på ursprung, i procent. Skr. 2008/09:34 Bilaga 3

	Nationalitet inom EU27	Nationalitet utanför EU27	Totalt befolkningen 15-64 år
Utbildningsnivå <sup>24</sup>			
<i>Låg</i>	8,6	38,1	27,0
<i>Medel</i>	35,0	35,0	52,4
<i>Hög</i>	56,4	26,8	20,6

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 20.A3 Sysselsättnings-/aktivitetsgrad bland nyligen anlända immigranter<sup>25</sup>

1. Sysselsättningsgrad för nyligen anlända immigranter, dvs. antalet sysselsatta i förhållande till befolkningen i samma grupp. Relativt arbetskraftstal för nyligen anlända immigranter, dvs. antalet personer i arbetskraften (sysselsatta + arbetslösa) i förhållande till antalet personer i befolkningen i samma grupp. I procent.

	Nationalitet inom EU27	Nationalitet utanför EU27	Totalt annan nationalitet	Totalt befolkningen 15-64 år
<i>Sysselsättningsgrad</i>	66,1	39,7	47,5	74,2
<i>Relativt arbetskraftstal</i>	72,9	53,7	59,3	79,1

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

<sup>24</sup> Låg=lägre än gymnasieutbildning; Medel=avslutad gymnasieutbildning; Hög=avslutad universitetsutbildning.

<sup>25</sup> Som nyligen anlända immigranter räknas personer som har bott högst fem år i landet.

2. Andelen nyligen anlända immigranter av alla sysselsatta och alla i arbetskraften. Nedbrutet på ursprung, i procent.

Skr. 2008/09:34  
Bilaga 3

	Nationalitet inom EU27	Nationalitet utanför EU27	Totalt annan nationalitet
<i>Andelen nyligen anlända immigranter av alla sysselsatta</i>	0,5	0,7	1,2
<i>Andelen nyligen anlända immigranter i hela arbetskraften</i>	0,5	0,9	1,4

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 21.A1 Odeklarerat arbete

Inom denna riktlinje finns i dagsläget inga inom EU överenskomna indikatorer. Inledande diskussioner har lett fram till slutsatsen att det odeklarerade arbetets storlek i förhållande till BNP och andelen personer som utfört odeklarerat arbete torde vara två relevanta mått inom sysselsättningsstrategin. Därför redovisas dessa två mått. Procent.

Odeklarerat arbete	Totalt
<i>Andel personer (18-74 år) som uppgivit att de utfört odeklarerat arbete under året (2005)*</i>	13,0
<i>Svarta sektorns andel av BNP (2002)**</i>	4,5

\*Källa: Skattestatistisk årsbok 2006, Skatteverket.

\*\*Källa: Eurostat.

### 21.A2 Arbetad tid

1. Genomsnittliga antalet arbetade timmar per vecka definierat som totala antalet arbetade timmar bland heltidsanställda dividerat med antalet heltidsanställda.

2. Genomsnittlig årsarbetstid per sysselsatt, i timmar.

Arbetad tid	Totalt	Kvinnor	Män
<i><u>Veckoarbetstid</u></i>			
2004	39,9	39,6	40,0
2005	39,9	39,8	39,9
2006	39,9	39,8	39,9
2007	39,9	39,8	39,9
<i><u>Årsarbetstid per sysselsatt</u></i>			
2004	1606		
2005	1605		
2006	1601		
2007	1615		

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.



### 21.A3 Övertidsarbete

Antalet anställda för vilka antalet arbetade timmar överstiger antalet vanligen arbetade timmar, som andel av alla anställda. I procent.

Skr. 2008/09:34

Bilaga 3

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Övertid</i>	14,5	11,5	17,4

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

### 21.A4 Flexibla arbetstider

Andelen av alla anställda som har möjlighet att själva bestämma när de börjar respektive slutar sin arbetsdag, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Andel anställda med flexibla arbetstider (2004)</i>	61,2	62,5	59,9

Källa: Eurostat.

### 21.A5 Arbetsjukdomsfall

Utvecklingen i arbetsjukdomsfall definierad som antalet anmälda arbetsjukdomsfall per 1 000 förvärvsarbetande.

Utveckling av arbetsjukdomsfall	Kvinnor	Män
<i>2004</i>	5,7	4,2
<i>2005</i>	4,6	3,4
<i>2006</i>	3,8	2,8
<i>2007</i>	3,0	2,2

Källa: Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån.

### 21.A6 Sysselsättning i nya företag

Antalet personer sysselsatta i nya företag (år  $t$ ) och i överlevande företag (uppstartade år  $t-3$ ,  $t-2$  och  $t-1$ ) i relation till antalet personer sysselsatta i alla företag (år  $t$ ), i procent.

Sysselsättning i nya företag	2001	2002	2003
<i>Totalt</i>	1,62	1,61	1,62
<i>Industrin</i>	0,44	0,47	0,50
<i>Byggsektorn</i>	2,12	1,97	2,01
<i>Tjänstesektorn</i>	2,16	2,14	2,11

Källa: Structural Business Statistics, Eurostat.

**22.A1 Arbetskraftens produktivitet, strukturindikator**

Bruttonationalprodukten (BNP) dividerad med antalet sysselsatta respektive antalet arbetade timmar (BNP korrigerat för skillnader i köpkraft per sysselsatta/per arbetad timme i relation till EU27 genomsnittet/EU15 genomsnittet).

<b>Arbetskraftens produktivitet</b>	<b>Totalt</b>
<i>Per sysselsatt</i>	115,3 <sup>f</sup>
<i>Per arbetad timme (2006)</i>	105,7

Anm.: f = prognos.

Källa: ESA95, DG ECFIN.

**22.A2 Implicit skatt på arbete**

Total skatt på arbete (personlig inkomstskatt samt arbetstagarens och arbetsgivarens sociala avgifter inklusive särskild löneskatt) dividerat med arbetstagarnas totala kompensation samt särskild löneskatt, i procent.

	<b>Totalt</b>
<i>Implicit skatt på arbete (2006)</i>	44,5

Källa: Structural indicators, Eurostat.

**23.A1 Företagens investeringar i kompetensutveckling**

Företagens investeringar i kompetensutveckling i relation till arbetskostnaderna, i procent.

	<b>Totalt</b>
<i>Företagens investeringar i kompetensutveckling (2005)</i>	2,1

Källa: Continuous Vocational Training Statistics, Eurostat.

**23.A2 Deltagande i personalutbildning**

Andel sysselsatta som har deltagit i personalutbildning, i procent.

	<b>Totalt</b>	<b>Kvinnor</b>	<b>Män</b>
<i>Deltagande i personalutbildning (2005)</i>	46,0	45,0	47,0

Källa: Continuous Vocational Training Statistics, Eurostat.

### 23.A3 Utbildningsnivån hos vuxna

Andelen av befolkningen (25-64 år) som har låg, medel respektive hög utbildningsnivå. Nedbrutet på kön och arbetskraftstillhörighet, i procent.

Skr. 2008/09:34

Bilaga 3

<b>Utbildningsnivån<sup>26</sup> hos vuxna (25-64 år)</b>	<i>Låg</i>	<i>Medel</i>	<i>Hög</i>
<u>Kön</u>			
<i>Båda</i>	15,4	53,3	31,3
<i>Kvinnor</i>	13,5	50,5	36,0
<i>Män</i>	17,2	56,0	26,8
<u>Arbetskraftstillhörighet</u>			
<i>Sysselsatta</i>	12,5	53,8	33,7
<i>Arbetslösa</i>	20,8	52,9	26,2
<i>Ej i arbetskraften</i>	31,2	50,1	18,7

Källa: Labour Force Survey, Eurostat.

<sup>26</sup> Låg=lägre än gymnasieutbildning; Medel=avslutad gymnasieutbildning; Hög=avslutad universitetsutbildning.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 oktober 2008

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Olofsson, Odell, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Carlsson, Malmström, Sabuni, Billström.

Föredragande: Cecilia Malmström

---

Regeringen beslutar skrivelse 2008/09:34 Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning 2008–2010